

КІБЕРЗЛОЧИНЦІ
НА СЛУЖБІ
В ПОЛІТИКІВ **18**

ОЧЕВИДЦІ
ПРО ГОЛОД
І РЕПРЕСІЇ **32**

РУСИНСТВО:
ІСТОРІЯ ЗАКАРПАТСЬКОГО
СЕПАРАТИЗМУ **44**

Тиждень

український www.ut.net.ua

№ 48 (109), 27 ЛИСТОПАДА –

3 ГРУДНЯ 2009 р.

НОРМАН ДЕЙВІС
ЛАМАЄ СТЕРЕОТИПИ
ЗАХОДУ ЩОДО
СХІДНОЇ ЄВРОПИ
стор. 42

спецпроект «Вибори-2010»

УКРАЇНА: ВЕРСІЯ «ГРИЦЕНКО»

Чому «перший непрохідний»
витрачає мільйони на вибори
Стор. 22

Перший
НА
Виліт

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

48 >

Ми відкриваємо нові можливості
Дійсно чесний та вигідний кредит!

КРЕДИТ 0% РІЧНИХ
ВІД 0% В ГРН.

Тільки до 31 грудня 2009

WinnerКредит

Feel the difference

за умови 50% першого внеску і оформлення кредиту на один рік.
Кредитне ПІАТ «Універсал Банк» ліцензія НБУ №92 від 22.07.2009
Форд: Відчай рішучо, Фокус, Мондео, Фієста, Віннер.

WINNER
Віннер Автомобілів

Київ, пр-т Московський, 24д,
тел.: (044) 496-00-06, www.winnerauto.ua

Back in the USSR?
Юрій Макаров про
цивілізаційний вибір

Фото
тижня
Іхній
футбол

8

Вакцина підставляє граблі
Уряд намагається
уникнути реєстрації
в Україні вакцини від
каліфорнійського грипу

10

Відкритий лист
української
інтелігенції Прем'єр-
міністрові України
Юлії Тимошенко

14

Українська культура
і світ: як подолати
комунікаційний розрив?
Погляд інтелігенції

15

Криміналізація Матриці
Кіберзлочинність
в Україні набирає
обертів. Її послугами
не нехтують
навіть політики

18

ВПРИТУЛ

Перший на виліт
Чому Анатолій Гриценко
під час президентських
перегонів позиціонує себе
як кандидат-лузер

22

Тарас Березовець
про креативність кампанії
«першого непрохідного»

26

Свідчення живих
Тиждень вислухав
очевидців Голодоморів

30

Маргарет Сіроул Коллі
про свого дядька, британського
журналіста Гарета Джонса,
який першим у західній пресі
наважився написати правду
про український Голодомор

38

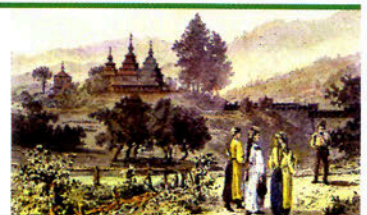
Промоутер «відсталої» Європи
Легенда історичної науки
Норман Дейвіс ламає стереотипи
Заходу щодо історії
Східної Європи

40

Закарпатська Україна
Як зароджувався
неорусинський проект

44

Третій зайвий
Понад 400 років тому
українські землі опинилися
у складі Речі Посполитої
двох народів

48

Від кіноелегії до кіновідкриттів
Історик кіно Анджей Вернер
про живі міфи кіно й мертві
цінності політики

52

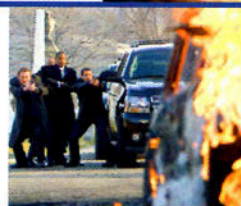
Жанна
Безп'ятчук
про
тоталітарне
минуле і кіно

54

Відгуки/анонси
Вистави, фільми,
виставки,
книжки,
записи

56

Олександр
Ярмола
про те,
чим здивує
BALKANFEST-2009

58

Блискавки над Татрами
Узимку грозу, яку прославляє
словацький гімн, у горах
не почуєш, але чудові
гірськолижні траси подарують
вам не менший екстрим

62

Кілька слів
від журналістів
Тижня

66

Обкладинка

Малюнок
Андрія
Єрмоленка

**ПЕРЕДПЛАТИТЬ ТА ОТРИМУЙТЕ
ЩОП'ЯТНИЦІ**
передплатний індекс – 99319

Back in the USSR?

Юрій
Макаров

Колись мої улюблені Beatles намагалися зрозуміти дивака-мазохіста, який із власної волі повертається до СРСР. Там було чимало іронії, сьобу, дивацтва, незрозумілих поза контекстом, проте ми сприймали цю знамениту пісню саме так, спрощено: от недоумок!

Суперництво двох мов (див. *Тиждень*, №№ 45–47) в одній посткомуністичній державі – інколи приховане, частіше демонстративне – об'єктивно набуло додаткового навантаження цивілізаційного вибору: вперед – до нової країни з іншим набором цінностей, з іншим типом стосунків у суспільстві, економіці, політиці, або назад – у знайому колію з вертикаллю влади й суверенною демократією, з руйнівними неформальними квазікомерційними зв'язками, себто корупцією згори до низу й, як наслідок, тотальною ворожнечею, зневагою й апатією. Прошу не сприймати це як черговий закид у бік Росії – другий, невтішний сценарій є почасти нашою власною перспективою, а почасти вже відчуваною на дотик реальністю. Звісно, не лише мова, навіть, очевидно, не мова передусім визначає вибір між минулим і майбутнім, однак мова є його безперечним маркером.

Формальна двомовність, а насправді реальне затискання мови більшої нації в резервацію, – запорука відтворення суспільства й держави в звичній системі координат. Натомість примат української є потенційним чинником диференціації, виривання з порочного кола – поки що потенційним. Зафіксувати первородство, примат української доводиться не тільки заради відновлення справедливості (хай там як, а в державі за будь-якими підрахунками більше половини україномовних), не через глибинні сентименти та історичну пам'ять – звісно, все це має значення для тих, для кого воно має значення. Для решти ж питання постає в площині не минулого, а майбутнього. Невже туди, назад до СРСР?

Останнім часом окреслилася цікава тенденція: російські ліберальні інтелектуали, які зневірилися в можливості побудувати в себе вдома модерне суспільство, дедалі уважніше придивляються до України з метою переїхати сюди й продовжити повноцінне функціонування. Зараз їх одиниці, але настроїв, повторюю, є. Йдеться про ідею такої собі іншої Росії, своєрідного Аксеновського «Острова Крим», за аналогією з альтернативним комуністичному Китаю Тайванем. А що, мова нібито спільна, культурний код спільний, побутові роз-

біжності незначні, чом би й ні? Відверто кажучи, в народження життєздатної російської демократії на базі наявної традиції я не вірю. Хотілося б, але не вірю. Рано чи пізно такі спроби вироджуються в реставрацію культурної матриці, в якій Герцен може існувати лише в парі з Валуєвим, і ніколи окремо.

Тож на цьому шляху нам (нам!) загрожують, з одного боку – родимі плями заразно й у чомусь надзвичайно заразливої імперської традиції, з іншого – могутній потік текстів, не обтяжених гуманітарною глибиною (тобто вся каламутна попса, що процвітає на пострадянському ринку, плюс набудючений останкінський пафос)... Ось що реально несе Україні сьогодні російська мова. Сама по собі мова Лермонтова, Тютчева й Достоевського, може, й не винна. А може, й винна. Бо в неї так само «зашиті» певні схеми розуміння дійсності. Ну хоча б: «По камням струится Терек, Плещет мутный вал; Злой чечен ползет на берег, Точит свой кинжал; Но отец твой старый воин,

Закален в бою: Спи, малютка, будь спокоен, Баюшки-баю»... І не в одного поручика Тенгінського полку Лермонтова, а й у Тютчева, голови Комітету іноземної цензури, та Достоевського, довіреної особи обер-прокурора Победоносцева також

СУПЕРНИЦТВО ДВОХ МОВ В ОДНІЙ ПОСТКОМУНІСТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ ОБ'ЄКТИВНО НАБУЛО НАВАНТАЖЕННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ВИБОРУ

можна знайти чимало цитат про особливий російський шлях.

Але сьогодні навіть про це не йдеться. Та російська мова, яку транслює з-за східного кордону потужна медіа-машина, так само не схожа на її колишні високі зразки, як сучасна «девушка-ранетка» мало нагадує старорежимну фрейліну, випускницю Смольного інституту, а нинішня зв'язна «десантура» – дореволюційного офіцера лейб-гвардії. Голос справжніх російських митців, за котрих не соромно, – від Єрофєєва до Маканіна, від Уліцкой до Сараскіной – немає шансів навіть почути, він тоне в потоках відвертого сміття.

Дія будь-якої людини мова – повітря, про яке вона може не замислюватися, доки це повітря не виявиться розрідженим чи зіпсованим. Тоді вже час замислитись. Та це не завадить мені любити, як і колись, і завжди сучасного Чехова, й неполітикоректного Достоевського. І надалі, як і колись, відповідати російською, коли до мене нею звертаються. І може – навіть! – підняти голос на її захист, коли їй справді загрозуватиме щось реальне. Проте не сьогодні. Сьогодні ж в Україні на порядку денному геть інші проблеми. Конкретно – на стор. 14–16. **ii**

TISSOT

SWISS WATCHES SINCE 1853

ХРОНОГРАФ

АЛЬТИМЕТР

КОМПАС

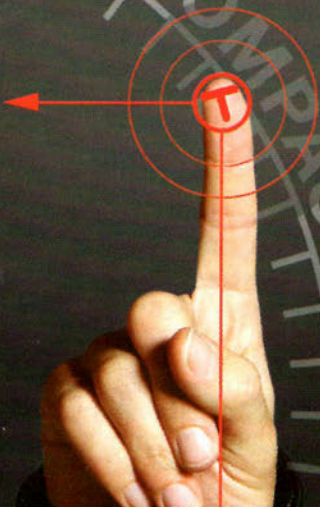
БАРОМЕТР

ТЕРМОМЕТР

БУДИЛЬНИК

Майкл Оуен – Футболіст Міжнародного Класу

Більше ніж годинник

Tissot, іноватори у традиціях

T TOUCH™
the touch screen watch

www.tissot.ch

Київ – магазин "Tissot", в ул. Сагайдачного, 8, тел.: (044) 531 99 43; Київ – бутик "Четвертое измерение", вул. Сагайдачного, 25, тел.: (044) 425 20 29;
Київ – ТЦ "Комод", відділ "Tissot", 3 поверх, вул. Луначарського, 4, тел.: (044) 585 73 05; Одеса – ТЦ "Европа", бутик "Tissot", 2 поверх, вул. Дерибасівська, 21, тел.: (048) 780 04 22;
Дніпропетровськ – ТРЦ "Мост-Сити Центр", вул. Глинка, 2, тел.: (056) 790 30 07; Дніпропетровськ – ТРК "Караван", вул. Нижньодніпровська, 17, тел.: (056) 747 91 68.
Офіційний дистрибутор в Україні ТОВ "Новое время" Тел.: (044) 531 1448, 531 14 49, novevrema@peshcherin.com

Ірена Стецура
Повсюдна присутність української мови для держави Україна є без сумніву доленос-

ною. Ламаємо голови й серця, як цього досягнути.

Я народилася в Кракові, Польща, в патріотичній українській родині. Дома завжди говорили виключно українською, але, вийшовши на вулицю, треба було говорити польською – «бо ми ж на еміграції». Потім прожила 40 років у США – знову ж у школі, в університеті, на роботі треба було говорити англійською «бо ми ж на еміграції». В 1993 році я з усіма речами, знаючи добре рідну мову, «назавжди» переїхала до Києва. Всі медіа, вся преса, все кругом було для мене закриті – бо я не знала російської мови. 16 років поспіль я принципово не знаю і не розумію російської мови – бо я вже не на еміграції.

Неукраїноязычний

С точки зрення цели – построение украинского государства – путь один – через украинский язык. Другого к сожалению (потому что ни я, ни моя семья не розмовляємо) или к счастью (отделиться наконец от имиджа колонии Руссимперии) не дано. Наши дети должны знать украинский. Наши внуки должны на нем говорить со своими детьми. Иначе колония Украина никогда не перестанет существовать. А мне с кругом общения не повезло, ровно как и половине населения. И виновато в

Найбільш дискусійні матеріали №47 (108), 20–26 листопада

Так казав Конвент

Авторська колонка Юрія Макарова про необхідність популяризації української мови

Центрально-європейські тигри

Статті з циклу «20 років свободи» про цивілізаційний прорив Чехії та Словаччини

Волинські Афіни

Матеріал Олександра Ірванця про сьогодення Острозької академії

Рок, хіп-хоп і лавандос

Інтерв'ю з лідером гурту «Бумбокс» Андрієм Хливнюком

этом государство. Где курсы? Где стимул преподавателям и чиновникам разговаривать на украинском? Где сайты, консультации по переводу в интернете? Где горячая линия по актуальным вопросам перевода? Где льготы украинским медиа?

Одессит

В высоких ценах на украинские книжки тоже русскоязычные виноваты? В интернете есть много украинских книжек – читайте за бесплатно. Нет, надо же сюда написать, высказать про отсутствие культуры. Творите свой украиноязычный мир вокруг себя, господа!

тіна

Господи, ну що ж одесити та русскоязычние так агрессивно налаштовані. Всіх вчите. Я українка, живу в Києві, я не маю змоги читати українською мовою більшість журналів, газет, книжок, дивитися телепередачі. Хто захистить мої права? І чому у вас така ненависть до всього українського. Може, у вас комплекс меншовартості, вас асимілювали, як рабів. Можливо, звідси таке несприйняття українського?

Е-нот

Правильно Андрій каже: «Якщо захоплює кон'юнктура – все, твій по-

їзд пішов». Але, на жаль, не усвідомлює, що каже це сам про себе, адже сам зізнається в тому, що його націоналізм є лише кон'юнктурщиною, який перейде, щойно українці стануть національно свідомими й націоналізмом не можна бути хизуватись, як стильною фішкою. Що ти робитимеш тоді, Андрію? Лобюватимеш легалізацію марихуани? Виступатимеш за двомовність України? Чи захищатимеш права тюленів? Що стане твоєю новою кон'юнктурною фішкою після того, як бути націоналістом стане попсою?

mykola

Відкрив для себе Бумбокс на фестивалі в Гуляйполі 2008 р. Дуже сподобалося виконання.

Стаття класна, але не в усіх вистачає розуму її зрозуміти (я про коменти). Уважаю не вважаю – це для алкоголіків, а до Н. Матвієнка деякі зовсім не доростуть, їм тільки й залишиться з того самого палкою сметану колотити...

УВАЖНИЙ ЧИТАЧ

Не погоджуюся. Микола, Ніна Матвієнко хоч і гарно співає, але піддалася спокусі й увійшла до сонму «нових українців». Її «хатинка» – біля Дніпра. Не забуваймо, що талант Матвієнко розвивався за УРСР. Ще в 1980-х вона ефектно співала на радість радянським людям. Е-пот, а якщо людину цікавить націоналізм не кон'юнктурно, а від щирого серця? То чи зміниться вона, коли мода на націоналізм пройде?

Орфографія дописувачів зберігається

Свої зауваги та коментарі до статей ви можете залишати в блозі Тижня – ut-magazine.livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

Тиждень Засновник ЕСЕМ Медіа ГМБХ

Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Головний редактор Сергій Литвиненко
Заступник головного редактора Наталя Васютин
Оглядяч Юрій Макаров
Редактори Анастолія Астаф'єв, Вікторія Герасимчук, Дмитро Губенко, В'ячеслав Дарпінянц, Гор Кручич, Андрій Лаврик, Катерина Ліпа, Мар'яна Олінник

Журналісти Жанна Безп'ячук, Богдан Буткевич, Василь Васютин, Іна Загородня, Роман Кабачій, Наталя Петринська, Олена Чехан
Відповідальний секретар Віталій Столига
Арт-директор Андрій Ермоленко
Дизайнери Юрій Довбах, Ганна Ермакова, Тимофій Молодчиков
Художник Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чекменюв, Валентина Бутенко
Фотограф Андрій Ломакін

Кольоркоректор Олена Шовкопляс
Літературні редактори Олександр Григор'єв, Лариса Міщенко
Коректори Марина Петрова, Ірина Паवलенко
Контент-редактор сайту Таня Овчар
Генеральний директор Микола Шейко
Фінансовий директор Андрій Решетник
Директор зі збуту Олександр Грищенко
Директор з реклами Світлана Єгорова, (097) 962-55-42, e-mail: yes69@ut.net.ua
Відділ промо та маркетингу Ганна Кашеїда
Голова редакційної ради Роман Цуприк

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК», Київ, вул. Мадитогорська, 1 № зам. 096306. Наклад 30 700
Адреса для листування 03067, Київ, а/с №2
Адреса редакції 03067, Київ, Машинобудівна, 37
E-mail: office@ut.net.ua
Телефон (044) 351 1300
Виходить щоп'ятниці. Розповсюджується в роздрібній торгівлі та за передплатою.
Ціна договірна. Передплатний індекс 99319

Редакція залишає за собою право на літредування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються. За зміст рекламних матеріалів та листів, надісланих читачами, редакція відповідальності не несе

Матеріали, позначені літерою «Р» та на сірому тлі, публікуються на комерційній основі

РЕВОЛЮЦІЙНІ МОМЕНТИ
**REVOLUTIONARY
MOMENTS**

1-20.12

**КИЇВ
2009**

АРТ ПОДІЇ: www.revolutionary-moments.blogspot.com
СИМПОЗИУМ: <http://revolutionarymoments.com>

Україна знову програла у футбол. Однак прикро не тільки тому, що наша збірна, на відміну від, скажімо, Гондурасу, не їде на Чемпіонат світу в ПАР. Світовий футбольний форум, як, зрештою, і європейський, Україна пропускає не вперше, і з такою грою, вочевидь, не востаннє. Прикро насамперед за ставлення до українських уболівальників: хто-хто, а вони вже давно заслужили на великі перемоги. І справа не лише у захмарних цінах на квитки – до 8 тис. грн – на вирішальний матч з греками у Донецьку. Вітчизняні олігархи – власники футбольних клубів і керівник Федерації футболу України Григорій Суркіс вкотре використали уболівальників у боротьбі за керування українським футбольним господарством. Дійшло до того, що в Донецьк не пускали організовані групи фанів, які їхали на матч без квитків, плануючи придбати їх вже на стадіоні. Певно у такий спосіб опоненти Суркіса намагалися справити враження порожньої арени, аби вказати на «антинародну» цінову політику ФФУ і попросити її очільника подати у відставку. Що, врешті, і сталося.

Перефразовуючи легендарного Миколу Озерова: такий футбол нам не потрібен!

Фото: AP, УКРІНФОРМ

Їхній футбол

19 листопада

У Ялті зустрілись Юлія Тимошенко та Володимир Путін. Знову говорили про газ

20 листопада

Запустили Великий адронний колайдер. Кінця світу не сталося

21 листопада

У Києві на дитячому Євробаченні переміг 14-річний Ральф Макенбах із Нідерландів

МАЛЮНОК: МАРІНА ТУРОДСЬКА

Вакцина граблі

Уряд намагається уникнути реєстрації в Україні вакцини від каліфорнійського грипу

Схоже, Україна збирається ще раз наступити на вакцинальні граблі: під тиском чільників Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) глава уряду Юлія Тимошенко пообіцяла зробити все можливе для того, аби Верховна Рада терміново розглянула й ухвалила закон, який дозволить використовувати в Україні прекваліфіковані (перевірені) ВООЗ вакцини без процедури реєстрації – тобто без перевірки якості вакцини. Нагадаємо, навесні минулого року Україна розпочала позапланову вакцинацію від кору та краснухи індійською вакциною, яка також не пройшла національної реєстрації, проте була прекваліфікована ВООЗ і поставлена як гуманітарна допомога від ЮНІСЕФу. Під час проведення вакцинальної кампанії 16-річний школяр у

Тиждень в історії

26 листопада 1944 року

І з'їзд Народних комітетів Закарпатської України ухвалив Маніфест про возз'єднання Закарпатської України з радянською Україною

27 листопада 1918 року

Установче засідання Української академії наук, на якому президентом Академії було обрано В. Вернадського, секретарем – А. Кримського

28 листопада 1943 року

У Тегерані відкрилася конференція керівників трьох провідних держав антигітлерівської коаліції – Й. Сталіна, Ф. Рузвельта і В. Черчілля

22 листопада

На шахті «Південнодонбаська № 3» у Донецькій області сталася пожежа

23 листопада

Через Родовід Банк почали повертати гроші вкладникам Укрпромбанку

24 листопада

Японія офіційно заявила: Південні Курили незаконно окуповані Росією

25 листопада

Безготівкова гривня зміцнилася до 8 UAH/USD

підставляє

Краматорську помер (Генеральна Прокуратура досі розслідує обставини його смерті), ще кілька десятків дітей потрапили до лікарень із поствакцинальними ускладненнями.

ВООЗ обіцяє Україні 5 млн доз вакцин для профілактики пандемічного грипу. Ще два тижні тому директор Українського центру грипу та гострих респіраторних інфекцій Олександр Гриневич заявляв, що дві вакцини від свинячого грипу проходять реєстрацію в Україні. Окрім вакцини виробництва бельгійської фірми GlaxoSmithKline, яку надає Україні ВООЗ, на реєстрації зараз також перебуває російська вакцина. За словами Гриневича, на процедуру реєстрації піде щонайменше місяць. Тим часом багато європейських країн уже проводять щеплення від каліфорнійського грипу вакциною GlaxoSmithKline, й українські імунологи запевняють – вакцина якісна. Що, звісно, не є приводом для скасування національної перевірки та реєстрації.

Крім того, Верховна Рада спробує подолати вето президента на закон про виділення 1 млрд грн для боротьби з епідемією грипу. Віктор Ющенко заявив, що не дозволить друкувати стільки грошей, водночас Юлія Тимошенко запевняє: це неемісійні кошти, а доходи Національного банку.

Наразі епідемія в країні пішла на спад, хоча у восьми областях та місті Києві епідеміологічний поріг перевищено. Тим не менше, в середу, 25 листопада, карантин у всіх навчальних закладах Києва закінчився. Студенти та школярі вийшли на заняття, діти повернулися до дитячих садочків. Для студентів столична мерія запровадила масковий режим. Також мають носити марлеві пов'язки всі працівники закладів торгівлі та громадського харчування. Станом на ранок 25 листопада епідемія забрала життя 397 українців, із них за останню добу померли 9. Загалом із початку епідемії захворіли майже 1,68 млн українських громадян.

Уляна Тимчук

Газпром сльозам повірив

НАК «Нафтогаз України» і ВАТ «Газпром» уклали додаткову угоду до договору купівлі-продажу природного газу від 19 січня 2009 року. Згідно з домовленостями, 2010-го українська сторона має викупити 33,75 млрд м³ блакитного палива – на 7,25 млрд м³ менше, ніж 2009-го. Письмово обумовлено також, що цього року штрафні санкції

за недобір газу проти НАК не застосовуватимуться, ціна питання – \$8 млрд. Зі свого боку уряд пообіцяв залучити Газпром до реалізації проекту з реконструкції газотранспортної системи України. В 2010 році ціна газу на російсько-українському кордоні зросте на 20%, а ставка транзиту блакитного палива територією нашої країни – на 60%.

Українська рулетка

Найризикованішими суверенними цінними паперами інвестори вважають українські облигації державної позики. За результатами дослідження британської компанії Credit Market Analysis, ймовірність дефолту нашої держави становить 53,7%, на другому місці – Аргентина. Визнання держоблігацій України вкрай ризиковим інвестиційним інструментом знизить котирування цінних паперів вітчизняних компаній і призведе до зменшення капіталовкладень у фінансовий та реальний сектори економіки. Водночас прези-

дент Віктор Ющенко вважає, що Україна демонструє найкращу інвестиційну динаміку в світі. Під час презентації своєї передвиборчої програми він наголосив, що з початку його президентства (з 2005-го) у вітчизняну економіку інвестовано \$30 млрд, тоді як за попередні 14 років – лише \$8 млрд. Однак глава держави не уточнив, що лівову частку інвестицій становили надходження від приватизації Криворіжсталі та продажу банків нерезидентам. Докладніше про інвестиційний клімат в Україні читайте у наступному числі **Тижня**.

ФОТО: УНАН, ОЛЕКСАНДР ЧЕРНЬОВ, АНАТОЛІЙ БЕСЛОВ

29 листопада 1852 року

Померла Августа Ада Байрон-Кінг (нар. 1815), дочка поета Джорджа Байрона, автор першої в світі програми для обчислювальних машин

30 листопада 1763 року

Гетьман Кирило Розумовський впровадив в Україні судову реформу

1 грудня

День національної єдності з нагоди Всеукраїнського референдуму-1991, коли понад 90% громадян висловилися за незалежність України

2 грудня 1805 року

Під Аустерліцом у Моравії Наполеон Бонапарт розгромив об'єднану російсько-австрійську армію

1,43 млрд грн

коштуватиме модернізація Санепідемслужби України

\$40,5 млрд

витратить Росія на озброєння наступного року

57,5%

українців переконані: кандидат із судимостями не має права балотуватися в президенти – опитування

5 ОБЛИЧ

ПАВЛО ЛАЗАРЕНКО
не повертається

Американський суд ухвалив: українському експрем'єрові сидіти у в'язниці 97 місяців, тож анонсоване Лазаренком повернення в Україну відкладається.

ОЛЕСЬ УЛЬЯНЕНКО
переміг моралістів

Письменник виграв суд проти Нацкомісії з питань захисту моралі. У лютому Комісія визнала книжку Ульяненка «Жінка його мрії» порнографічною.

ТОТО КУТУНЬО
засмутився

Причина – схожість мелодії передвиборчого гімну кандидата Януковича на пісню «Ті амо», написану італійським композитором.

ОЛЕГ ЛЯШКО
почубився

Депутат-бютівець побився у сесійній залі з колегою-регіоналом Владиславом Лук'яновим. Постраждала краватка Ляшка.

ВАСИЛЬ ГАЛАЙ
урятував дітей

Рятувальник МНС, ризикуючи життям, виніс із палаючого будинку в селищі Буштино на Закарпатті трьох малолітніх дітей.

Лише 5% українців не відчули наслідків кризи, 17% вважають себе бідними – їм не вистачає грошей навіть на їжу. Про це свідчать результати опитування, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології.

Показники кризи за регіонами

	Регіон/відсоток опитаних			
	Західний	Центральний	Південний	Східний
Не відчули наслідків кризи	7,0	5,6	4,8	2,7
Втратили частину заощаджень	9,4	10,5	15,8	9,5
Не можуть зняти гроші з депозиту	2,9	2,4	5,2	1,1
Мають проблеми з виплатою кредиту	4,7	5,1	11,2	5,2
Не можуть отримати кредит	2,5	2,2	4,0	3,2
Втратили роботу	11,0	10,7	12,3	10,0
Знизився рівень доходів	50,2	42,9	46,3	44,6
Затримують виплати зарплати/пенсії	4,5	6,1	7,9	8,6
У неоплачуваній відпустці	1,1	0,8	3,7	4,3
Зросли ціни і тарифи	79,1	81,2	84,2	87,3
Інше	3,4	1,5	1,0	2,0
Важко відповісти	2,7	2,9	0,4	2,0

Динаміка бідності

РЕЙТИНГ

Злочинна економіка

Рівень економічного криміналу в Україні один із найвищих у світі

Українська економіка посіла шосте місце у світі за рівнем злочинності. Згідно з дослідженням міжнародної аудиторської компанії PricewaterhouseCoopers за 12 останніх місяців 45% вітчизняних підприємств ставали жертвами економічних злочинів.

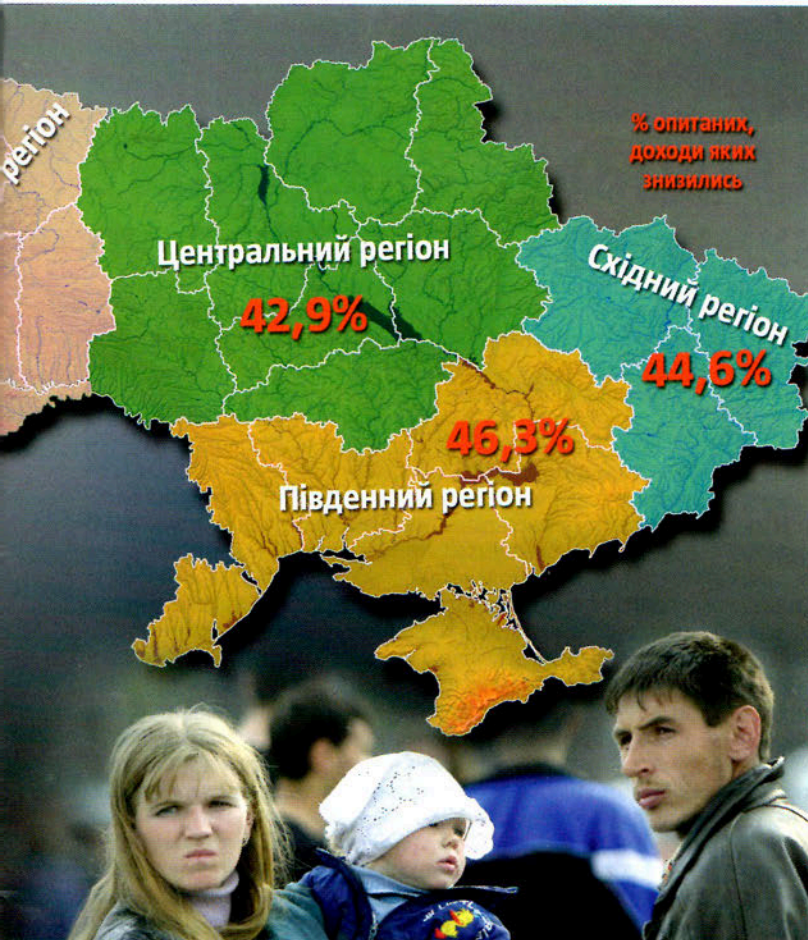
Лідери бізнес-криміналу

Відсоток опитаних керівників підприємств, які зіштовхувалися з економічним зловживаннями

понад **200**
 громадян, які мають
 борги за кредитами,
 не випустили з країни
 прикордонники

25 країн
 надали Україні
 гуманітарну допомогу у
 зв'язку з епідемією грипу

КОРОТКО

Папери Скоропадського розсекретили

2247 документів щодо діяльності гетьмана Павла Скоропадського передала Українському інституту національної пам'яті Служба зовнішньої розвідки України. Документи знайшли після капітуляції Німеччини в 1945 році, й досі доступ до них був обмежений. Ідеться переважно про листування Скоропадського з сином, який займався популяризацією української справи у світі.

Темні конячки Європи

Два маловідомі донедавна політики обійняли створені відповідно до Лісабонської угоди посади. Президентом Євросоюзу став прем'єр-міністр Бельгії Герман ван Ромпей, а верховним представником ЄС із питань зовнішньої політики та політики безпеки – єврокомісар торгівлі, британка Кетрін Ештон. Призначення «темних конячок» свідчить про те, що великі європейські держави хочуть залишити у своїх руках важелі впливу на зовнішню політику Європейського Союзу.

Прокуратура взялася за футбол

15 арештів та 50 обшуків проведено в рамках розслідування зловживань у європейському футболі. Ідеться про договірні матчі за єврокубки, а також у національних першостях. Слідчі дії проходять у Німеччині, Туреччині, Австрії, Швейцарії, Бельгії, Боснії, Хорватії, Угорщині та Словенії. Зокрема німецька прокуратура провадить кримінальну справу за фактом маніпулювання результатами понад 200 матчів. Припускають, що група букмекерів підкуповувала гравців, тренерів, арбітрів, щоб отримати потрібний рахунок.

«Альфа» проти корсарів

Громадянин України загинув під час нападу піратів на танкер Cancale Star (прапор Ліберії). Про це повідомили у ВМС Беніну, біля берегів якого стався інцидент. Корсари обчирили сейф капітана й утекли. Тим часом Рада національної безпеки та оборони України вирішила направити 30 бійців спецпідрозділу «Альфа» для підтримки протидії піратству в районі Африканського Рогу.

Прогнилий флот

Аварія сталася на єдиному боездатному підводному човні Чорноморського флоту Росії «Алроса». Під час походу до берегів Абхазії на субмарині вийшла з ладу силова установка. Корабель відбуксирували для ремонту в Новоросійськ. Інцидент із «Алросою» підтверджує припущення експертів: ЧФ РФ катастрофічно втрачає боездатність.

ФОТО: УМАН, ІНСТРУМКА ПАРВО ІЦЛ, АНДРІЙ СІМОЛЕНКО

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ Прем'єр-міністрові України Юлії Тимошенко

27 ЖОВТНЯ 2009 РОКУ

Турбота про національну культуру, її поширення в світі, забезпечення розгалужених і ефективних культурних комунікацій є святим обов'язком кожної держави. Глобалізаційні процеси тільки актуалізують це завдання. Без чіткої стратегії та активної політики на цьому напрямку нація ризикує залишитися невідомою й нецікавою для інших. У світі, зокрема – в Європі, це добре розуміють. Маємо можливість пересвідчитися в тому, спостерігаючи за активною діяльністю культурних центрів таких країн, як Франція, Іспанія, Німеччина, Велика Британія, Польща та ін.

На цьому тлі Україна залишається великою «чорною дірою». Наші культурні й інтелектуальні надбання, класична й сучасна українська література – Великий Невідомий для світу. Можна скільки завгодно самовтішатися «світовою» славою Тараса Шевченка, проте реальність така, що пам'ятників поетові на різних континентах більше, ніж перекладів його творів. Практично невідомими залишаються Іван Франко та Леся Українка. Здобутки української гуманітарної думки також майже не включені в світовий мислительний простір.

Видання творів українських письменників ХХ століття іншими мовами – спорадичні. З'являються вони завдяки індивідуальному ентузіазмові перекладачів-одинаків (переважно – представників української діаспори). Переклади ж сучасних авторів – то результат ініціативи поодиноких зарубіжних видавництв або ж зусиль самих письменників. За такої ситуації не доводиться навіть говорити про можливість отримання нашими митцями престижних міжнародних відзнак (із Нобелівською премією включно!). Потрібна система, потрібна державна політика, потрібні цілеспрямовані зусилля громадських організацій.

Так само важливою є проблема перекладу українською мовою найкращих інтелектуальних надбань у галузі гуманітаристики, творів світової літератури, в т. ч. й сучасної. Дещо з'являється, проте майже виключно – за кошт закордонних інституцій! Українська держава фактично відсторонилася від такої важливої справи, як підтримка актуальних перекладних видань українською мовою.

Виходячи з того, що «культурне будівництво є псевдонімом будівництва державного» (Євген Маланюк), що промоції української культури, українського слова є питанням загальнонаціональної ваги, що «чорна діра» мусть змінитися українським культурним «архіпелагом» у Європі й – ширше – в світі, ми звертаємося до Вас із пропозиціями щодо вирішення зазначених проблем.

Невідкладними завданнями є:

1. відкриття за кордоном українських культурних центрів, інститутів, спеціальних секцій при консульствах і посольствах тощо;
2. створення спеціальних програм державної підтримки перекладів зарубіжної літератури (від сприяння у придбанні прав та фінансування роботи перекладача до видавничих та рекламних витрат);
3. започаткування стипендійних програм і стажування для іноземних перекладачів, надання грантів іноземним перекладачам і видавцям; заснування премій за найкращі переклади;
4. підвищення фахового рівня перекладачів (перекладацькі семінари, тренінги, майстер-класи, фінансовані українською стороною);
5. промоція українських авторів за кордоном (участь у міжнародних фестивалях, ярмарках на якісно вищому рівні, ніж тепер; організація презентацій, читань тощо).

З вірою в те, що поширення культури є запорукою успіху нації і держави,

В'ячеслав Брюховецький,
почесний президент Національного університету
«Кієво-Могилянська академія»;

Володимир Панченко,
професор Національного університету
«Кієво-Могилянська академія»;

Микола Сулима,
заступник директора Інституту літератури
імені Т. Г. Шевченка Національної академії наук України;

Тарас Салига,
професор Львівського національного університету
імені Івана Франка;

Юлія Олійник, директор видавництва «Темпора»;
Юрій Микитенко,

головний редактор часопису «Всесвіт»;
Тарас Федюк, поет, віце-президент Асоціації українських
письменників, головний редактор часопису «Сучасність»;

Василь Герасим'юк, поет;

Наталка Білоцерківець, поетеса;

Василь Голобородько, поет;

Ольга Сенок, перекладачка;

Юрій Кочубей,
кандидат філологічних наук, старший науковий
співробітник, Надзвичайний і Повноважний Посол України;

Іван Малкович, письменник, видавець;

Юрій Щербак, дипломат, письменник;

Іван Драч, письменник.

Українська культура і світ: як подолати комунікаційний розрив?

Володимир Панченко, професор Національного університету «Києво-Могилянська академія», шеф-редактор інтернет-видання «Litakcent.com»
Українська культура вкрай мало представлена в світі. Невелика кількість культурних центрів українців за кордоном – це приватні ініціативи та громадські організації. Українська держава фактично відсторонилася від такої важливої справи, як переклад світових актуальних книжок українською мовою. Відкриття й підтримка Українських культурних центрів за кордоном, запровадження державних програм щодо перекладів українською мовою, а також перекладів українських авторів на іноземні мови, гранти, стипендії, стажування – це те, що роблять усі країни. Лише культура здатна гідно показати нас у світі. Нації стають відомими творами на кшталт «Дон Кіхот», а не танками.

Юрій Кочубей, экс-посол України у Франції
Саме Українські культурні центри за кордоном здатні організувати навколо себе людей, а відтак і увялення про нашу культуру. Без нашої культурної присутності в світі жодні інші справи просувати буде неможливо. Створення культурних центрів, забезпечення їх необхідними книжками, фільмами, інформаційними ресурсами, а також системне заохочення перекладачів, щоб представляли український продукт іншими мовами, – це те, без чого не обійтись. Оскільки цього поки нема, слово «українець» у Західній Європі викликає переважно негатив.

Петро Тарашук, перекладач
Нашій державі важко показувати своє обличчя за кордоном, бо вона його не має і всередині країни. Українську культуру все більше заганяють у гетто. Фільми – це переважно старі переклади, і їх обмаль. Через чужий телевізор і насаджування чужих цінностей ми щодня втрачаємо своїх громадян. Інша болюча проблема – кадри. Нема кваліфікованих перекладачів, редакторських і перекладацьких шкіл. Нема комп'ютерних програм українською мовою. Нема заохочення для молоді. Держава пустила процес на саморозвиток. Треба створювати повноцінну культуру, перекладати максимально різні продукти іноземних культур, а не лише філософію чи елітарну літературу.

Остап Сливинський, поет, перекладач
Повинна діяти інституційна мережа, що займатиметься промоцією культури. В усіх розвинених країнах така мережа є. Навряд чи ми зможемо створити структуру на кшталт Британської ради, але Українські культурні центри на зразок Польського інституту – це цілком реально. Це 7–8 людей, делегована особа – керівник, і експерти з обох країн (України та держави, де буде створено такий Центр). У ньому мають працювати люди, добре обізнані з культурною ситуацією. Це мають бути професійні культурні менеджери. На початку варто скористатися досвідом фахівців, що вже з'їли зуби в цій галузі, потрібно запрошувати фахівців із закордону, які би проводили майстер-класи чи тренінги, семінари. А без цього ми будемо залишатися флізеліновими соняшниками на франкфуртському ярмарку з написами Right на стенді української юридичної літератури.

Юлія Олійник, директор видавництва «Темпора»
Найбільша наша проблема – це якась глибинна, всеохопна провінційність: у культурній сфері об'єктом державної політики є колекціонування, а це ознака глибокої провінційності. Якщо аташе, радників із культури в українських посольствах або немає, або вони не мають нічого спільного з культурою, то це ознака нашої провінційності. З іншого боку, громадськість своїми зусиллями не може вирішити цю проблему, та вона й не повинна її вирішувати. І коли відсутність держави в економічній сфері, брак державного інтересу видаються нам катастрофічними, то відсторонення держави в культурній сфері виявиться фатальним. Ми можемо відвоювати наші газопроводи, шельфи, але виникне запитання: «Для кого воно все потрібно, і яке народонаселення перебуватиме на цій території?»

Було б бажання

Автор:
Юрій Макаров

В останніх чотирьох числах я вже достатньо випробувався в теоретичних міркуваннях із приводу мовної політики в Україні. Час перейти до практичних рекомендацій. Поряд на сторінці надруковано лист групи українських гуманітаріїв, які звертаються до уряду по підтримку певних культурних ініціатив. Тобто тут не варто винаходити велосипед, усе вже винайдено до нас. Треба нарешті усвідомити, що самі по собі вимоги до держави проводити чітку культурну політику не забаганка кількох «високочолних» ентузіастів – це нагадування їй, державі, що без такої політики її існування неможливе. Не неповноцінне, не вразливе, а саме так: неможливе.

Держава має гарантувати громадянам не тільки якісь зручності, а й стабільність. Якщо вона цього не зробить, у теперішній геополітичній ситуації знайдеться інша держава, яка запропонує чи нав'яже свої умови на цій території, це просто питання часу.

Починати треба з малого. Наприклад, із забезпечення невпин-

ного виконання законів. Я кажу: наприклад. Бо Національна рада з питань телебачення та радіомовлення (до речі, разом із Конституційним Судом, який пояснить, що дублювання іноземного продукту – це всього лише титрування) має не дурити українцям голову, а спромогтись, аби український телевизор перестав бути філією кремлівських телеканалів. А уряд разом із прокуратурою мають подбати, щоби в українських органах влади український чиновник із українським громадянством спілкувався державною мовою. А Міносвіти має поцікавитися, чи справді в офіційно українських навчальних закладах навчання ведеться українською. Ну й таке інше. Складно?

Так, це вимагає певної волі, яка в нашій владі не атрофована хіба на ділянках, пов'язаних із конвертацією офіційних повноважень у неофіційний приватний зиск. Доведеться згадувати, що «закон твердий» (дослівно з латини). Навіть коли ці регулятори

ЧИ ХТОСЬ ВВАЖАЄ, ЩО СПРАВЖНЯ УКРАЇНІЗАЦІЯ ВЖЕ КОЛИСЬ ПОЧАЛАСЯ?

буде запущено, стане трохи легше. По-перше, запрацюють деякі ринкові механізми. По-друге, з'явиться повага до правил. Але далі потрібні дещо креативніші підходи.

Ось один поважний пан на ім'я Джордж Сорос, аж ніяк не українець ані за громадянством, ані за походженням, кілька років тому ініціював програму перекладів на українську мову творів світової гуманітарної спадщини. На сьогодні таких видань надруковано 512, від Теодора Адорно до Карла Ясперса. Хтозна, якби не Сорос і не фінансований ним фонд «Відродження», в Україні не було б видано ні Бодріяра, ні фон Гаска, ні Фукуяму, ні Чомського. Тих книжок, без знайомства з якими важко уявити сучасну освічену людину. Тож чому, чому цим має опікуватися якийсь пан Со-

рос, а не, скажімо, пан Наливайко (це не особистий закид – так, для прикладу)?

Або як зробити, щоб українців трохи більше поважали в світі? Бо досі якщо тебе зупиняє італійський поліцейський (так само випадковий приклад із власного досвіду) і бачить твої українські водійські права, він у кращому разі згадає твого співвітчизника Шевченка (не поета), а в гіршому – члена організованого злочинного угруповання, якого він затримав торік. Звісно, я не сподіваюся, що він згадає Андруховича чи Забужко... а раптом? Певно, варто спробувати поширювати уявлення про свою країну, як це роблять усі європейські держави з мережами культурних інституцій за кордоном – від потужних Великої Британії з Францією до не таких можливих Польщі та Албанії (так так, Албанії!)...

І, нарешті, що має робити сучасний свідомий українець, котрому не пощастило навчатися в нормальній українській школі чи нормальному українському виші (яких, ми вже з'ясували, одиниці)? Яким чином він опанує мову, яку забули його батьки внаслідок певних історико-культурних колізій? Із телевизора? Й про це ми також говорили. З підручника? Назвіть бодай один підручник української для дорослих. Може, існують якісь державні курси державної мови? Безкоштовні (в ідеалі) або навіть платні? Еге ж. От вам і фронт робіт.

На прес-конференції, присвяченій вищезгаданій ініціативі (див. поруч), один американський журналіст поставив кумедне запитання: чи не буде в Україні припинено українізацію, якщо президентом не переберуть В. Ющенка. Я дозволив собі відповісти запитанням на запитання: чи хтось вважає, що справжня українізація вже колись почалася?

Було б бажання. Що робити – про це є кого спитати. Кому доручити – так само. Дивіться підписи на стор. 14 ■

Felicity
ресторан

**Працюємо для Вас
24 години на добу**

ВІРТУОЗ ФРАНЦУЗЬКОЇ КУХНІ АНДРЕ ПЕЛЬТРЕ
З СЕЗОННИМИ НОВИНКАМИ МЕНЮ

м. Київ, вул. Городецького 5
Телефон: **279-5422, 279-6822**

у житті-як у кіно...

**ПЕРЕДПЛАТИТЬ
«УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ»**

Вартість редакційної передплати журналу
«Український тиждень»:
1 місяць – 20 грн;
3 місяці – 60 грн;
6 місяців – 120 грн;
12 місяців – 240 грн.

За детальною інформацією звертайтеся за тел.
(044) 351-13-00.
Менеджер з передплати Семяновська Каріна
K.sem@ut.net.ua

повідомлення	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	
		26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача код отримувача	
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	
		322012	
		МФО банку	
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»		
касир	період:		
			сума, грн
	платник (підпис)		

квитанція	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	
		26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача код отримувача	
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	
		322012	
		МФО банку	
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»		
касир	період:		
			сума, грн
	платник (підпис)		

Криміналізація Матриці

Кіберзлочинність в Україні набирає обертів.
Її послугами не нехтують навіть політики

Автор:
Богдан Буткевич

Хакера, який на замовлення виводив із ладу комп'ютерні системи, затримали працівники СБУ в Дніпропетровську під час чергової спроби зламу. Зловмисник, використовуючи заражені вірусами комп'ютери, влаштував численні інформаційні запити, які переважали «замовлені» інтернет-сервери. Трохи раніше жертвою хакерів став офіційний сайт Партії регіонів. Цьому зламу передувала наймасштабніша за всю історію існування українського сегмента інтернету DoS-атака [тут і далі див. словничок] на компанію Imena.UA/MiroHost.net – найбільшого в країні хостера та реєстратора доменних імен. Експерти б'ють на сполох: поширення кіберзлочинності в Україні набуває загрозливого характеру.

ПОВЕРНЕННЯ НА БАТЬКІВЩИНУ

За останній рік кількість хакерських атак на українські комерційні, інформаційні та політичні інтернет-ресурси збільшилася вдвічі-втричі. Це за оцінками правоохоронних органів, щоправда, неофіційними. Недержавні ж експерти називають у п'ять-шість разів більшу цифру. Точних даних ніхто не наводить, та й скласти їх практично неможливо. Зокрема, захисні програми на домашньому комп'ютері редактора відділу розслідувань *Тижня* реєструють спроби несанкціонованого проникнення кожні дві-три хвилини.

З найрезонансніших інцидентів слід виокремити вже названий злам офіційного сайта Партії регіонів. Деякий час на головній сторінці ресурсу був розміщений такий напис: «HACKED by FRONT ZMIN h4ck t34m! Цей злам – повчальний урок. Урок для злочинців, які 2 вересня підло зламали сайт Фронту змін (об'єднання кандидата у президенти Арсенія Яценюка. – Ред.)». Також у тексті було зазначено, що ця акція не є замовною, злам було здійснено не за грошову винагороду, а лише з ідейних міркувань. Найцікавішими виявилися підпис і постскриптим: «Україно,

ЗЛОЧИН І ПОКАРАННЯ

Які статті
Кримінального
кодексу
загрожують
хакерам

Злам
комп'ютера.

Ст. 361.
Штраф –
10,2 –
17 тис. грн,
ув'язнення
до 6-ти
років

Створення
і поширення
вірусів.

Ст. 361-1.
Штраф –
8,5 –
17 тис. грн,
ув'язнення
до 5-ти
років

DoS-атака
та поширення
SPAM

(масова
розсилка
без згоди
адресатів).
Ст. 363-1.
Штраф –
8,5 –
17 тис. грн,
ув'язнення
до 5-ти
років

Крадіжка
грошей.

Ст. 185.
Штраф –
850 –
1,7 тис. грн,
ув'язнення
до 12 років

вставай! Ваш А.Я. Р.С. Юлечка, я тебе завжди любив, я знаю – ти все зможеш. Тримайся».

Ще один скандальний епізод – атака на сайт інформаційної агенції «Новий Регіон». Її співробітники стверджують: одним із замовників атаки виступив представник Партії регіонів Анатолій Гриценко, спікер Верховної Ради Криму. У власників «Нового Регіону», близьких до «Руської громади Криму», серйозний конфлікт із людиною Януковича, вони періодично розміщують компрометуючі публікації про Гриценка.

Сайти великих комерційних структур, наприклад мобільних операторів, зазнають нападів майже щодня. Згадана атака на реєстратора Imena.UA/MiroHost.net була по своєму унікальною. За словами технічного адміністратора української мережі обміну трафіком UA-IX Сергія Поліщука, на піку атаки інфраструктура провай-

дера мала навантаження 2 Гбіт/с і більше. Крім того, вперше для нападу використовувалися заражені комп'ютери, які мали лише українські IP-адреси (раніше атаки переважно здійснювалися з китайських та російських адрес).

«Нещодавно зламали сайт корпорації, якій належить низка найбільших у країні металургійних заводів, – каже Сергій Бурденко, експерт із питань інформаційної безпеки. – Ходять чутки, що за цим стоїть менеджмент компанії, який хоче від власників щедрішої оплати праці».

За словами Бурденка, українська кіберзлочинність ще рік тому орієнтувалася за межі країни: наші хакери шукали поживу в європейських банках та американських кредитних спілках, у себе вдома вони хіба що задля розваги могли вивести з ладу якийсь сайт. «Загалом це мало логіку, адже донедавна »

ESET Smart Security 4

ESET NOD32 Antivirus 4

Найкращі рішення,
що забезпечують комплексний захист
комп'ютера

ми захищаємо цифрові світи

www.eset.ua

український інтернет був мало-розвинений, – зазначає експерт. – Але тепер, коли з кожним днем інтернетизація підприємств та їхніх фінансових відносин зростає, наші хакери все більше діють на теренах батьківщини».

«Україна зараз упевнено входить до першої десятки країн, із яких здійснюється найбільша кількість хакерських атак у мережі, – погоджується з Бурденком Андрій Слободяник, директор Лабораторії Касперського в Україні, Молдові та Білорусі. – Тож професійне, як і аматорське, хакерство у нас досить поширене».

ВИБОРИ В ІНТЕРНЕТІ

«У світлих президентських виборів у багатьох штабах мають бажання використати потенціал хакерів, – зазначає Сергій Бурденко. – А вже 2004 рік довів: хто володіє інтернетом, той володіє інформаційною ініціативою. Тож злам сайту Партії регіонів – лише перша ластівка. Зрозуміло, що сила Арсенія Яценюка жодного стосунку до цього не мала. За моїми даними, замовником атаки виступив один із тіншових штабів БЮТ. Взагалі поки що, попри декларовану, приміром, тим самим Яценюком інформаційність та інтерактивність, найефективніше використовувати інтернет вдається саме силі Юлії Тимошенко».

25-річний Олексій, який називає себе хакером середньої руки, пригадує: ще наприкінці липня на одному з українських хакерських форумів «зашифрований по вуха чувак» здійснював набір людей для роботи в політиці. Подейкували, що працював він чи то на Януковича, чи то на Тимошенко.

Утім, як стверджують експерти, очікувати чогось екстраординарного під час цієї виборчої кампанії щодо кіберзлочинності не слід через елементарну технічну відсталість України. «Більшість штабів досі ведуть усю документацію в паперо-

ПРАЙС

Розцінки хакерського ринку

Написання вірусу – від \$300 до \$3,5 тис.
 Bot-розсилка – від \$20 до \$200 на годину
 База електронних адрес для розсилки – від \$300 до \$10 тис.
 DoS-атака – від \$1 тис. на год.
 Злам великої корпоративної мережі – від \$10 тис.

«ЗВАЛИТИ» СЕРВЕР

Як виглядає DoS-атака

ГРОШІ ЗНИКАЮТЬ У МЕРЕЖІ

Як викрадені дані кредитних карток перетворюються на готівку

У БАГАТЬОХ ШТАБАХ КАНДИДАТІВ У ПРЕЗИДЕНТИ МАЮТЬ БАЖАННЯ ВИКОРИСТАТИ ПОТЕНЦІАЛ ХАКЕРІВ

вому вигляді, – стверджує Бурденко. – Тож велику користь навіть від проникнення до внутрішньої мережі конкуренти навряд чи матимуть. Хіба що почитають листування. Щоправда, отримати інформацію про прізвища всіх активістів чи просто заблокувати роботу сервера опонентів – це вже немало. І все ж, за моїми прогнозами, під час нинішньої кампанії злама сайтів конкурентів – це максимум, чого слід очікувати».

Крім того, самі хакери не палають бажанням працювати з політичними партіями. «Знаєте, ми такі самі люди, як і всі інші, – всіміхається Олексій. – І нам ці політики вже в печінках сидять. Тож мало хто із серйозних людей погодиться мати з ними справу. Хоча моральний бік тут не головне. Важливіше інше.

По-перше, штаби партій можуть елементарно «кинути» – і гроші ти з них ніяк не виб'єш. По-друге, партії платять далеко не захмарні гроші – на звичному промислі заробиш набагато більше. Натомість ризик тут значно вищий: якщо якісь проблеми, «зіллють» ментам чи конкурентам за милу душу».

АНАТОМІЯ ЗЛОЧИНУ

Часи, коли віруси писали для задоволення чи розваги, лишилися у минулому сторіччі. Хакери не ставлять собі за мету завдати максимальної шкоди персональному комп'ютеру (ПК) користувача. Навпаки, вони зацікавлені, щоб ваша машина бездоганно працювала, щоправда, під контролем зловмисника. Саме тому, за даними Лабораторії Касперського, найбільшу небезпеку для користувачів – і домашніх, і корпоративних – становлять так звані троянські програми, що забезпечують зловмисникам віддалений контроль над вашим ПК. За даними компанії ESET, одного з найбільших виробників антивірус-

ного програмного забезпечення, особливу небезпеку для українських користувачів інтернету становить «троян» Win32/Conficker – у жовтні цим вірусом було уражено на 28,8% більше ПК українців, ніж у вересні.

Троянська програма у потрібний момент за запитом із сервера хакерів починає виконувати команди злочинців із вашого комп'ютера. Наприклад, постійно намагається зайти на якийсь сайт. Враховуючи, що таких комп'ютерів може бути кілька десятків тисяч, ресурс не витримує великої кількості запитів і зависає. Так відбувається DoS-атака.

Інше призначення «троянів» – викрадення з ПК паролів до систем оплати банків. «Після крадіжки інформація викладається на спеціальних форумах, – розповідає Сергій Бурденко. – Досвідчені хакери знають: самому користуватися такими базами даних небезпечно, особливо якщо йдеться про західні фінансові установи, які мають потужні системи інформаційної безпеки. Далі база даних перепродується в треті руки. Причому, що характерно, купівля-продаж здійснюється лише після перевірки товару певними посередниками – людьми, які виконують функцію своєрідного третейського судді. Зазвичай це хакери вищого рівня, які беруть за послуги 2–5% загальної суми операції. І тільки після цього злочинці починають безпосередньо використовувати вкрадені дані кредитних карток».

Останнім часом хакери націлилися на соціальні мережі на кшталт «Вконтакте», «Однокласники» чи іноземні

Facebook і Twitter. Наприклад, нещодавно у «Вконтакте» вкрали кілька десятків тисяч акаунтів. «Здавалося б, навіщо їм це? – розмірковує Сергій Бурденко. – Адже там немає інформації про пін-коди карток чи якихось інших грошових ресурсів. Насправді все дуже просто. Адже популярність таких ресурсів зростає, тож доступ до чужого акаунта – щонайменше ефективний спосіб bot-розсилки. Якщо вам адресує посилання на якийсь ресурс незнайома людина, ви, найімовірніше, не звернете на нього уваги. Якщо ж це зробить ваш друг (хоча насправді це не він), ви обов'язково скористаєтеся посиланням».

Є й далекоглядніша мета, каже експерт. За статистикою, майже 77% офісних працівників мають свої сторінки у соціальних мережах. Отримавши доступ до їхніх акаунтів, зловмисник відкриває шпаринку до корпоративних мереж цих службовців.

За інформацією керівника Центру глобальних досліджень та аналізу загроз при Лабораторії Касперського Максима Щипки, соціальні мережі також є ефективним каналом зв'язку для хакерів. Наприклад, у мережі Twitter зафіксовано багато випадків, коли вони обмінюються інформацією в зашифрованому вигляді у вкрадених акаунтах.

На Заході поширена практика прийому на роботу хакерів. Зломщик пише якийсь вірус, поширює його в інтернеті й фіксує, якої шкоди він завдав. Потім надсилає до компанії – розробника антивірусного ПЗ своє резюме з повною викладкою того, як писався вірус і які на-

СЛОВНИЧОК

DoS-атака (від англ. Denial of Service, відмова в обслуговуванні) – атака на сервер з метою виведення його з ладу шляхом перевантаження запитами.

IP-адреса – унікальна адреса в мережі, що складається з чотирьох чисел від 0 до 255.

Акаунт – обліковий запис користувача, який містить, зокрема, його логін і пароль.

Bot-розсилка – розсилка, яку здійснює робот (автономне програмне забезпечення).

слідки мало його впровадження. Ну й, звісно, з алгоритмом «лікування» та пропозицією взяти себе на роботу. «За чутками, саме таким чином отримав роботу один із керівників технічного відділу в Symantec (належить до найбільших виробників антивірусного ПЗ. – Ред.), – розповідає хакер Олексій. – Написав він якогось дуже крутого «трояна», і в компанії вирішили, що краще цей хлопець буде в їхньому окопі, ніж у ворожому».

ОТРИМАТИ ПРІЗВИЩА ВСІХ ШТАБНИХ АКТИВІСТІВ ЧИ ПРОСТО ЗАБЛОКУВАТИ РОБОТУ СЕРВЕРА ОПОНЕНТІВ – ЦЕ ВЖЕ НЕМАЛО

«У нас траплялося чимало випадків, коли хакери пропонували свої послуги компанії, – пригадує Андрій Слободяник. – Тобто надсилали нам резюме із переліком власних «здобутків». Але ми одразу адресували їх у правоохоронні органи. Принципово не беремо на роботу хакерів, навіть якщо вони справді є видатними спеціалістами у своїй галузі. Знаєте, тут у чисто моральному аспекті важливо, на який бік людина стає від самого початку: умовно кажучи, добра чи зла». ■

 Alumniportal
DEUTSCHLAND

Ви навчалися, стажувалися чи працювали у Німеччині?

Реєструйтеся на порталі: www.alumniportal-deutschland.org

Приєднуйтеся до групи APD-Ukraine

Перший на виліт

Гриценко хоче стати президентом у державі з іншими політиками та зміненими правилами політичної гри. А отже, цілком очевидно: йдеться не про Україну 2010-го чи навіть 2015 року

Автор:
Сергій Руденко,
спеціально для *Тижня*

Коло тих, із кого ми обиратимемо майбутнього чільника держави, окреслено. Попри всі публічні заяви кандидатів, до них залишається чимало запитань. Якою вони бачать Україну після 2010 року? Які реформи мають намір здійснити (і чи здатні це зробити?) Яку команду збираються привести до влади?

Тиждень продовжує серію політичних портретів основних претендентів на президентське крісло. Наш шостий персонаж (про **Віктора Януковича** див. №36/2009р., **Сергія Тігіпка** – №40/2009р., **Володимира Литвина** – №42/2009р., **Петра Симоненка** – №44/2009р., **Арсенія Яценюка** – №46/2009р.) – кандидат, який сам себе назвав «першим непрохідним», екс-міністр оборони України **Анатолій Гриценко**. Наступними головними дійовими особами наших публікацій стануть **Віктор Ющенко**, **Олег Тягнибок**, **Юлія Тимошенко**.

Нинішня виборча кампанія **Анатолія Гриценка** запрограмована на поразку. Причому не його опонентами, а власною командою. Від написів на білбордах екс-міністра оборони «Перший непрохідний» та «Ворог їхньої держави» віє тугою і безнадією. Не рятують навіть камуфляж героя та його обіцянки навести лад у країні.

ЖИТТЯ КОЛЬОРУ ХАКІ

Прав на колір хакі й статус «сильної руки» **Анатолій Гриценко** має куди більше, ніж той самий **Арсеній Яценюк**. За плечима **Анатолія Степановича** навчання у Суворовському та Вищому військовому авіаційному інженерному (КВВАІУ) училищах та служба у війську. Він закінчив ад'юнктуру і захистив кандидатську дисертацію, всім рокам викладав у КВВАІУ, працював у Міністерстві оборони, навчався в Університеті Військово-повітряних сил США. Пізніше працював у Національному науково-дослідному центрі оборонних технологій і воєнної безпеки України Генерального штабу Збройних сил України.

Кардинально вплинуло на подальше життя **Анатолія Гриценка** знайомство з **Олександром Разумковим**. У 1997 році, коли той обійняв посаду заступника секретаря РНБО, **Анатолій Степанович** очолив там аналітичну службу, а після смерті **Олександра**

Васильовича, у 1999-му, очолив заснований **Разумковим** Український центр економічних і політичних досліджень.

Пізніше **Анатолій Степанович** покинув свою першу сім'ю й одружився із заступницею головного редактора «Дзеркала тижня» **Юлією Мостовою**, яка має від **Разумкова** сина **Гліба**. У їхньому шлюбі народилася донька **Анна**.

У 2004 році **Анатолія Гриценка** запросили до штабу **Віктора Ющенка**, де він опікувався інформаційно-аналітичним напрямом. Після перемоги **Ющенка** **Гриценко** керував Міністерством оборони. На чолі військового відомства пережив трьох прем'єрів: **Юлію Тимошенко**, **Юрія Єханурова** та **Віктора Януковича**. Щоправда, міністерську посаду **Анатолій Степанович** міг втратити одразу після участі у таємній вечері на дачі в **Юлії Тимошенко** у ніч на 8 вересня 2005 року. Тоді, як каже **Віктор Ющенко**, **Юлія Володимирівна** за участю міністра оборони, голови СБУ, генерального прокурора та соратників обговорювала можливість проведення процедури імпічменту президента. Практично всі учасники тієї вечері з подачі глави держави втратили свої посади. За винятком **Анатолія Гриценка**. Черга до нього дійшла лише в грудні

2007-го, коли під час формування нового уряду **Тимошенко** **Віктор Ющенко** без зайвих пояснень запропонував призначити за своєю квотою міністром оборони **Юрія Єханурова**. Це дуже образило **Гриценка**. Відтоді він є опонентом **Ющенка**, **Тимошенко** і **Єханурова**.

ЧУЖИЙ СЕРЕД СВОЇХ

За час керування Міністерством оборони **Анатолію Гриценку** вдалося зменшити термін військової служби з 18 до 12 місяців і розпочати скорочення ЗС України.

Тоді ж полковник **Гриценко** публічно зривав погони з офіцерів-крадіїв, скаржився на великий спротив армійського начальства його спробам навести лад у війську і вступав у словесні перепалки з генеральним прокурором та керівником Контрольно-ревізійного управління, які заявляли про зловживання у Міністерстві оборони.

Міністр **Гриценко** запам'ятався ще й демонстративним розжалуванням колишнього керівника президентської канцелярії **Віктора Медведчука** з полковників у капітани.

Утім, більшість із декларованого **Анатолієм Степановичем** так і залишилася нереалізованим. Зокрема, до 2010 року він обіцяв перевести українську армію на контрактну основу,

розпочати процес приватизації у військово-промислового комплексу та максимально наблизити Україну до НАТО. Гриценко все списує на відсутність політичної волі вищого керівництва держави.

МАРЧУК 2.0

Анатолій Гриценко сьогодні – це модернізований Євген Марчук зразка 1999 року. І такі аналогії виникають не лише тому, що нинішні дружини і Євгена Кириловича, і Анатолія Степановича – відомі українські журналістки, які широко віряють у політичні

268 тис.
659 грн

заробив
Анатолій
Гриценко
за 2008 рік

«зірки» своїх чоловіків (дружина Марчука – головний редактор газети «День» Лариса Івшина).

Мова про інше: Гриценко, як і Марчук, орієнтований на суспільні очікування «сильної руки». Десять років тому ця теза була не менш популярною в Україні, ніж тепер. І тоді на Євгена Кириловича, за плечима якого були служба у КДБ та робота в уряді, виборці поклали великі сподівання. Тоді ходили неймовірні чутки про валізу компромату, якою володіє Марчук. У кришталевої чесності та порядності генерала СБУ виборців переконали колишні підопічні Євгена Кириловича по 5-му управлінню КДБ – дисиденти. Його називали третьою силою, здатною змінити життя на краще. Однак Марчукові так і не судилося стати українським де Голлем. Після того як у першому турі президентських виборів 1999 року за нього проголосували 8,13% виборців, він отримав від Леоніда Кучми посаду секретаря Ради національної безпеки і оборони, а пізніше – міністра оборони. Після цього, зрозуміло, вже ні про яку «сильну руку» ніхто не згадував. Журналісти навіть жартували, мовляв, відтепер Марчука слід називати «силою, що заспокоїлася».

Риторика Гриценка сьогодні кардинально не відрізняється від гасел Євгена Марчука: сильний президент, боротьба з корупцією, дерегуляція економіки, розвиток громадянського суспільства, реформатування влади тощо. Звісно, Анатолій Степанович дещо програє Євгену Кириловичу і в досвіді, і в харизматичності, й у вмінні йти на компроміс. Але Гриценко вже встиг усіх попередити: після президентських виборів він не розглядатиме будь-яких кадрових пропози-

цій ані від Юлії Тимошенко, ані від Віктора Януковича. Ця заява нагадує «бородатий» анекдот про Невловимого Джо, якого так називають тому, що ніхто не намагається його спіймати.

ТЕОРІЯ СИЛИ

Президент має формувати й очолювати Кабінет Міністрів. Районні державні адміністрації ліквідовуються, на 30% скорочується чиновницький апарат, а влада у регіонах переходить до місцевого самоврядування. Ось так має виглядати система державного управління при президентові Гриценку. Ще він хоче скасувати недоторканність чиновників різних рангів, запровадити жорстку кримінальну відповідальність за хабарництво, реформувати податкову систему тощо.

У цих зовні привабливих і зрозумілих виборцеві ідеях є один суттєвий недолік: їхній автор не має інструментів для реалізації задуманого, власної політичної партії, власної парламентської фракції, підтримки регіональних еліт. А без них кардинальні зміни, які пропонує Анатолій Гриценко, неможливі. Всеукраїнська громадська організація «Громадянська ініціатива», яку рік тому заснував экс-міністр оборони, не є впливовою. Гроші на виборчу кампанію Анатолій Степанович збирав за допомогою власного сайту. Попри відсутність на ньому повного переліку жертводавців, Гриценко переконав, що саме в такий спосіб отримав 2,5 млн грн, потрібних для реєстрації кандидатом у президенти України. Як кажуть, хочете – вірте, не хочете – не вірте, але якщо грошовиті спонсори у Гриценка і є, інформація про них глибоко законспірована.

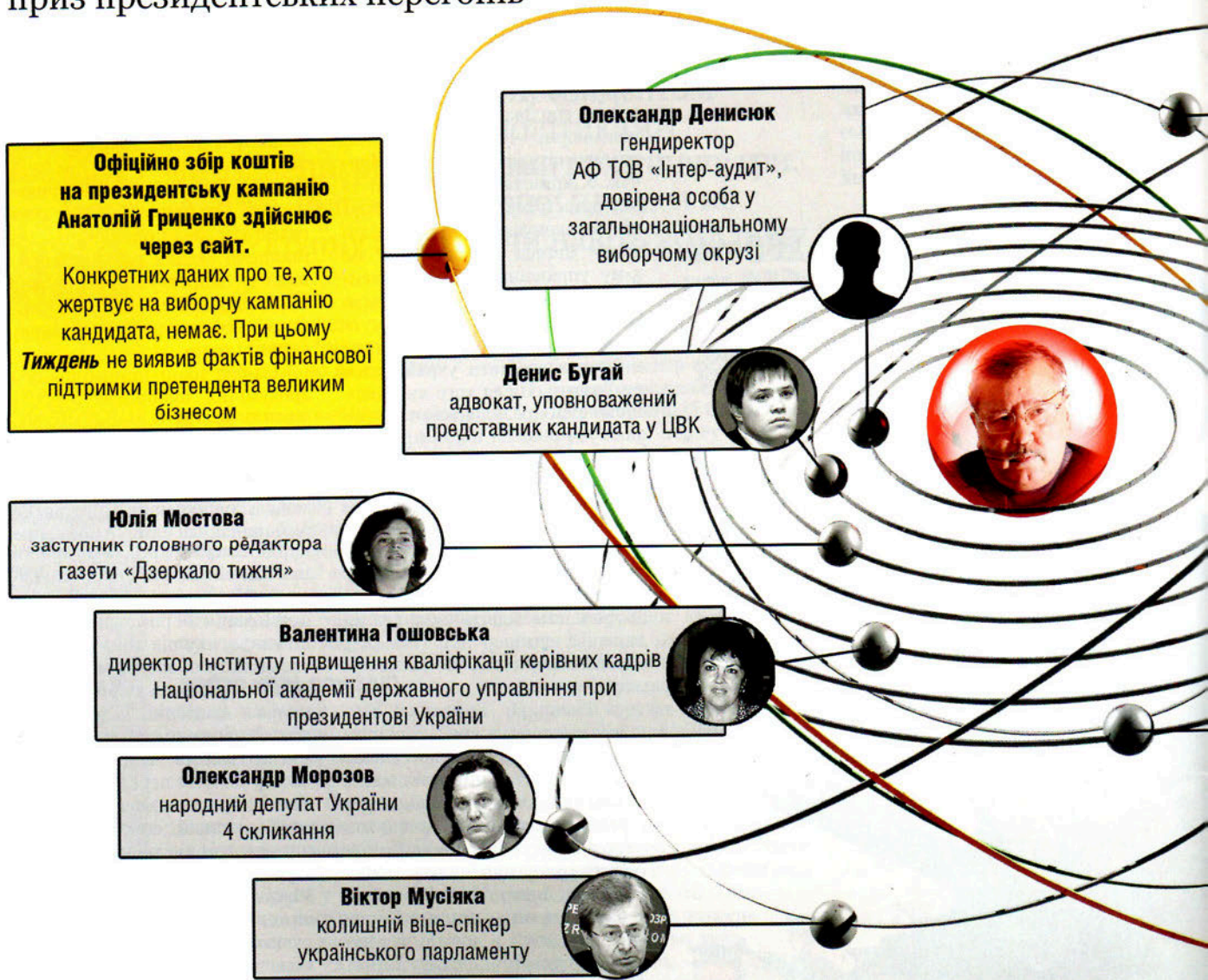
Очевидним є те, що на виборах-2010 аналітик Гриценко складає лише іспит на теорію сили. Лабораторні роботи у нього ще попереду. ■

ПИШНОТИ І ЗЛИДНІ

Згідно з декларацією про доходи у 2008 році Анатолій Гриценко заробив 268 тис. 659 грн. Із них заробітна плата – 220 тис. 80 грн, пенсія – 48 тис. 18 грн, доходи від наукової, викладацької, творчої діяльності, авторська винагорода (гонорар) – 560 грн. Володіє автомобілем Honda і гідроциклом Yamaha. На рахунках у банках та інших фінансово-кредитних установах – 280 тис. грн. Дохід дружини Гриценка Юлії у 2008 році становив 156 тис. 350 грн (на рахунках у банках – ще 120 тис. 60 грн), сім'я має земельну ділянку площею 87 соток, дві квартири (56,2 і 32,9 м²), а також дачний будинок (347,4 м²).

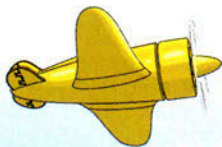
Орбіти Гриценка

Хто і як допомагає Анатолієві Гриценку в боротьбі за головний приз президентських перегонів

ЗЛЕТІ І ПАДІННЯ

Народився у 1957 році в с. Багачівка на Черкащині

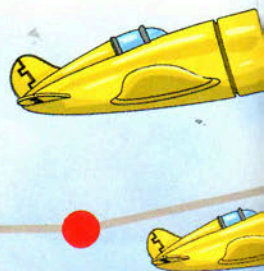
1979 рік
Закінчив Київське вище військово-авіаційне інженерне училище (КВВАІУ). Військову кар'єру розпочав начальником групи обслуговування військової частини в Охтирці. За 25 років проходив службу в стройових частинах, вісім років викладав у КВВАІУ, працював на штабних посадах у Мініборони України тощо

1993 рік
Закінчив Інститут іноземних мов Мініборони США, наступного року – оперативно-стратегічний факультет Університету військово-повітряних сил США

1995 рік
Закінчив Академію Збройних сил України

З 1997–1999 роки
Очоловав аналітичну службу апарату РНБО

БІЗНЕС-ПІДТРИМКА

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПІДТРИМКА

МЕДІА-ПІДТРИМКА

Анатолій Луценко
політтехнолог, директор
компанії GMT-Group

Борис Беспалий
народний депутат України
3–5-го скликань,
політконсультант

Андрій Козюра
адвокат, партнер юридичної
компанії «Ліга права»

Володимир Горбулін
директор Інституту проблем
національної безпеки України

ДЗЕРКАЛО ТИЖНЯ

Газета
«Дзеркало тижня»

БОРТЬБА З КОРУПЦІЄЮ

- Запровадження жорсткої кримінальної відповідальності за хабарництво чиновників, насамперед правоохоронців і суддів.
- Декларування кожним чиновником не лише доходів, але й витрат своєї сім'ї, що перевищують \$1000.
- Скасування недоторканності для всіх чиновників, зокрема й для президента України.
- Скасування державного технологічного нагляду автотранспорту

ПОЛІТИКА

- Ухвалення Конституції Порядку, відповідно до якої президент формує та очолює уряд.
- Посилення місцевого самоврядування, ліквідація районних державних адміністрацій і скорочення штатів обласних адміністрацій.
- Скорочення штатів міністерств і відомств на 30%, керівних посад – на 50%, на 30% – чисельності апарату по всій вертикалі влади

ЕКОНОМІКА

- Спрощення процедури реєстрації та звітності, скорочення кількості контрольних органів.
- Реформування податкової системи: скорочення кількості й зменшення ставок податків; спрощення податкового обліку; ліквідація податкових привілеїв; звільнення від оподаткування витрат на інновації та інвестиції в новітні технології.
- Ліквідація податкової міліції та заміна ПДВ податком із обороту.
- Скасування митних зборів на енергозберігальні технології та обладнання.
- Заборона діяльності офшорних компаній, які приховують власників і виводять кошти за кордон

ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА

- Законодавче визначення переліку медичних послуг, які держава гарантує кожному на безоплатній основі.
- Визначення мінімальної погодинної оплати праці, яка за повної зайнятості буде вищою від прожиткового мінімуму.
- Відновлення десятирічної освіти

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА БЕЗПЕКА

- П'ятирічний мораторій на вступ України до будь-яких військово-політичних союзів.
- Переведення армії на контрактну основу.
- Відновлення «дзеркального» візового режиму для країн Євро-союзу, якщо ЄС не відкриє кордонів українцям

***Припущення зроблені на підставі заяв і виборчої програми Анатолія Гриценка**

ВЕРДИКТ ТИЖНЯ

«Вузьке коло цих революціонерів», страшно далекі вони від... організаційних, фінансових, адміністративних ресурсів фаворитів президентських переговорів. Виборча програма Анатолія Гриценка, яка має назву «Присягаю народу України!», – мікс радикалізму з соціальним популізмом. Це класична програма кандидата, якому не загрожує її виконувати. Проте в Гриценка, безумовно, є прихильники, є стратегія, і за умови залучення серйозніших фінансових джерел він матиме політичне майбутнє, але, вочевидь, не на найближчих парламентських виборах. Прогноз **Тижня**: близько 1% голосів виборців, дев'яте місце.

Грудень 1999 – червень 2004 року

Президент Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова.

Червень 2004-го Керівник інформаційно-аналітичного забезпечення виборчої кампанії Віктора Ющенка

4 лютого 2005 року

Призначений на посаду міністра оборони України. Став другим в Україні (після Валерія Шмарова) цивільним міністром оборони. Керував цим відомством і в уряді Юрія Еханурова

4 серпня 2006 року

Очолив Міноборони в уряді Віктора Януковича за квотою президента Ющенка

Наприкінці 2006 року

Не погодився з висновками колегії Генпрокуратури України про погані стан справ у армії (зокрема, щодо існування загрози життю і здоров'ю військовослужбовців).

30 вересня 2007 року

На позачергових парламентських виборах проїшов до Верховної Ради за списком пропрезидентського блоку «Наша Україна – Народна самооборона» (№4). Згодом очолив Комітет ВР із питань національної безпеки та оборони

У грудні 2007 року

пішов у відставку з посади міністра оборони разом із урядом Януковича. Успереч очікуванням, президент запропонував парламенту призначити на цю посаду в другому уряді Тимошенко не Гриценка, а Еханурова. Відтоді Гриценко – жорсткий опонент Ющенка

Звинуватив керівництво ГПУ у свідомому перекручуванні фактів та бездіяльності

У грудні 2008 року очолив громадську організацію «Громадянська позиція»

За даними опитувань, проведених Центром Разумкова (який свого часу очолював Анатолій Гриценко), президентський рейтинг лідера «Громадянської позиції» у грудні 2008 року становив 1,3%, у липні 2009-го – 0,7%, у жовтні 2009-го – 0,5%.

Ворог держави

Закритість Анатолія Гриценка робить його малопривабливим для спонсорів і волонтерів

Автор:
Тарас
Березовець,
політтехнолог

Анатолій Гриченко полюбляє повторювати старий армійський афоризм: «Прийняття рішення, навіть якщо воно помилкове, але швидко реалізоване, – це завжди краще, ніж його відсутність». Вочевидь, раз прийнявши для себе рішення бути кандидатом у президенти країни, колишній міністр оборони має намір іти до кінця. Точніше, до першого туру, бо й сам, єдиний з-поміж інших кандидатів, називає себе на білбордах «першим непрохідним».

Справді, шанси нардепа від колись пропрезидентської фракції НУ–НС позмагатися за президентську булаву наразі видаються примарними і експертам, і йому самому. Причина, яка штовхає таку людину з аналітичним мисленням, як Гриченко, фактично у політичну авантюру, полягає не лише у намірі використати президентські перегони як трамплін на парламентських виборах для власної політичної сили. Схоже, Анатолій Степанович щиро вірить у те, що нинішні вожді та найрейтинговіші кандидати не здатні керувати державою і не зможуть забезпечити в країні такий бажаний *ordnung*, себто порядок.

При цьому Гриченко-політик сповідує простоту донкіхотівські принципи в країні, де корупція, кумівство і зрада є синонімами слів «політика», «держчиновник» і «депутат». «Не хочу йти на уклін до кількох родин, звернувся до громадян», – гордо заявив Гриченко й оголосив збір коштів на вибори на своєму сайті. Станом на 23 листопада у виборчий фонд «накапало» аж 1 млн 840 тис. грн. Для порівняння: аналогічна кампанія через інтернет Арсенія Яценюка ще у серпні збрала понад 6 млн грн! Щоправда, Анатолій Степанович стверджує, що саме його прихильники з народу допомогли зібрати 2,5 млн грн на кандидатську заставу.

Не бажаючи потрапляти у залежність від фінансових донорів або маючи сумніви у чистоті їхніх фінансів, Гриченко від самого початку обрав хибну стратегію розгортання штабів. Кандидат запропонував активістам на місяць самим створювати штаби практично на ентузіазмі, обіцяючи надати фінансову підтримку лише тим, хто доведе свою ефективність. Звісно, цей заклик здебільшого лишився непочутим. Як наслідок – створення виборчої структури з перших днів супроводжував від-

плив фахівців. Першим пішов керівник центрального штабу, голова Комітету виборців України Ігор Попов, спокусившись посадою заступника голови президентського Секретаріату.

По суті, головою штабу в Гриценка зараз працює він сам. Політтехнологіями та аналітикою фактично на громадських засадах займається колишній шеф аналітичного департаменту НСНУ Анатолій Луценко, з піаром деякий час допомагала розібратися прес-секретар НСНУ Тетяна Мокріді. Проте навіть їхня участь стала радше факультативною. Неформально керує штабом група «любих друзів» кандидата, зокрема дружина Гриценка, впливовий спін-доктор і заступник головного редактора «Дзеркала тижня» Юлія Мостова, нардепи попередніх скликань Борис Беспалий, Віктор Мусіяка, Олександр Морозов, экс-секретар РНБО Володимир Горбулін і журналіст «ДТ» Сергій Рахмахін.

Гриченко є максимально закритим для зовнішнього середовища політиком, і потрапити новій людині в його команду дуже складно. Це робить кандидата малопривабливим як для спонсорів, так і для волонтерів. Тому кошторис його виборчої кампанії буде доволі скромним на тлі конкурентів.

КАМПАНІЯ ЕКС-МІНІСТРА ОБОРОНИ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОГО ФІНАНСУВАННЯ ЗМУШЕНА БУТИ КРЕАТИВНОЮ

Зате кампанія экс-міністра оборони в умовах обмеженого фінансування просто змушена бути креативною. Окрім нестандартного гасла «Перший непрохідний», штабу кандидата також належить ідея тизера «Ворог їхньої держави», що має продовження у вигляді фраз «...суддів-хабарників», «...депутатів-убивць», «...банкiрів-мародерів» тощо.

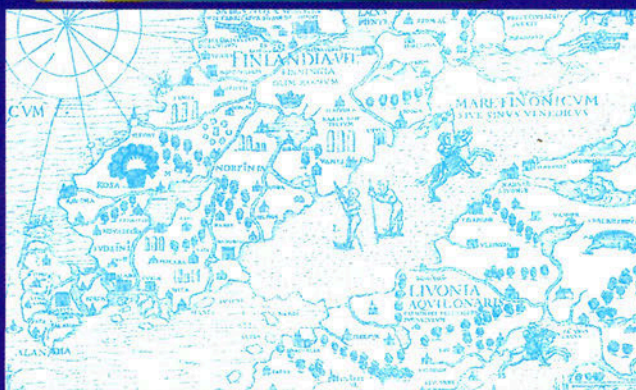
Ставши президентом, Гриченко обіцяє особисто формувати й очолити уряд, щоправда, не пояснює, де в такому разі буде прем'єр (і чи буде взагалі). Ключова ідея виборчої програми Анатолія Гриценка висловлена у гаслі «Я захищатиму мою країну. І боротимуся з державою». Це має означати, що кандидат активно намагається опанувати хвилю суспільного невдоволення всіма «старими» політиками. Як вправний аналітик, Гриченко чітко вловив цю тенденцію до затребуваності «третьої сили». Щоправда, поки що стати нею не вдалося ні йому самому, ні іншим шукачам звання «нового обличчя» Арсенієві Яценюку та Сергієві Тігіпку. ■

До Дня незалежності Фінляндії

Генрик Мейнандер

Історія Фінляндії

Лінії, структури, переломні моменти

30

ЛИСТОПАДА
ПОЧАТОК
о 18:00

Адреса Книгарні «Є»:
м. Київ, вул. Лисенка, 3
(м. «Золоті Ворота»)

ВХІД ВІЛЬНИЙ

Посольство Фінляндії в Україні та Книгарня «Є»
запрошують Вас на презентацію українського
видання книжки «Історія Фінляндії»
професора Генрика Мейнандера

У презентації візьмуть участь:

професор Генрик Мейнандер

Посол Фінляндії в Україні
Крістер Міккелссон

перекладач Наталія Іваничук

директор видавничої компанії
Söderströms Барбру Теір

представник літературної агенції "Піраміда"
Василь Габор

модератор - Юрій Макаров

Посольство Фінляндії
в Україні

К Н И Г А Р Н Я

Потрібні реальні успіхи,

У квітні 2005 року мені довелося написати статтю в нехарактерному для тодішньої ейфорії тоні: «Команді Ющенко бажано змінити помаранчеві краватки на синьо-жовті». <http://telekritika.ua/lyudi/2005-04-29/3856>
Одна з тез полягала в тому, що зовнішня політика є політикою загальнонаціональною, отже, за визначенням, має бути не «помаранчевою», а «синьо-жовтою». А успіх команди Ющенко буде вимірюватися не розмовами про експорт демократії (як-от створення «Співдружності демократичного вибору») і не візитами наших офіційних делегацій у помаранчевих краватках (до Мінська!), а насамперед соціально-економічними успіхами, реформуванням країни.

На жаль, сталося протилежне. Президент правильно говорить про інтеграцію до Європи, вшанування нашої історії та героїв, єдину помісну церкву, гідність у відносинах із Росією. Але потрібний результат. Натомість Банкова зайнялася красивою риторикою, а в боротьбі за владу зовнішня політика ще й стала заручницею політтехнологій.

Чому білборди «НАТО – Так!» з'явилися тільки торік, коли рейтинг Ющенко впав до 3%? Добре, що хоч недовго висіли. Згадаймо, що, попри нинішню позицію Ющенко, 2004 року він тему НАТО не піднімав – і правильно робив, бо хотів стати президентом усіх українців. (До речі, в його нинішній передвиборчій програмі зазначено, що «ми будемо зміцнювати євроатлантичну систему колективної безпеки», а чому ж прямо не сказано про «вступ України до НАТО», якщо це його позиція?) Парадоксально, але пік суспільної підтримки вступу до Альянсу був за Кучми, в червні 2002-го (коли кількість прихильників і опонентів зрівнялася – по 32%). Для порівняння: в липні 2009 року, за даними Центру Разумкова, 20% – за НАТО, проти – 59%). І Партію регіонів Кучма «строїл», і Януковича, який навіть змушений був пообіцяти вступити до Альянсу в 2008 році!

Реальні дії президента Ющенко зробили українську зовнішню політику «шапкозакідательської». Для чого казати, що ми отримуємо «асоційоване членство» в ЄС (такого статусу немає), або ставити самим собі нереальні «дедлайни», як це було в

Олексій Гарань, професор політології НаУКМА

квітні 2008 року в Бухаресті. Результат: Європа стомилася від нас. Навіть вислів такий є *Ukraine's fatigue*. Прагнення Ющенко монополізувати «проєвропейську» нішу в ході передвиборчої кампанії не працює.

Позиції України на переговорах із Москвою зараз теж слабші, ніж були 2005 року. Кидатися за таких умов із шаблею на танк, як це робить наш президент, не є, м'яко кажучи, раціональною стратегією. В історії України вже були гарні патріотичні заяви, а потім тотальний програш – втрата незалежності.

Кремль тепер поводить себе просто нахабно. До честі Ющенко, відповіда-

ючи на серпневе відеозвернення Медведєва, він не опустився до примітивної риторики (за принципом «сам – дурак»), це була гідна відповідь, і слідом за ним збалансовану відповідь дала прем'єр (на відміну від Литвина, Яценюка, Януковича, які почали виправдовувати позицію Медведєва). Але чомусь зараз, напередодні зустрічі прем'єрів у Ялті, Ющенко взяв на озброєння метод російського президента – оприлюднив лист, в якому вимагає переглянути умови газового контракту. Добре побажання. Але який це матиме результат? Адже Кремлю недостатньо, щоб Ющенко не був переобраний, йому треба його

а не риторика

ФОТО: МАКС ЛЕВІН

дає так, що на цих президентських виборах Ющенко під проєвропейськими гаслами сам же веде Януковича до влади. І це при тому, що Янукович робить заяви про другу державну мову, виступи Медведєва схвалює, за патріархом Кирилом упадає. До речі, візит Саакашвілі був чудовою можливістю засудити безвідповідальну позицію Януковича щодо визнання незалежності Абхазії та Південної Осетії. Але чи почули ми таке засудження від президента?

Коли Ющенко нещодавно зустрівся з Лукашенком, було багато критики, що він відмовляється від демократичних принципів. Але коли це робиться задля вирішення наболілих питань, формування спільної позиції щодо транзиту газу, це нормально. Добре, що новому керівництву МЗС вдалося зрушити українсько-білоруські відносини з місця. Понад те, це вписується й у нову стратегію ЄС щодо Білорусі.

новий заступник чільника МЗС Валерій Чалий, який назвав висмикнутими з контексту епізоди зустрічі Тимошенко й Путіна, розкритиковані деякими політиками: «Контекст такий, що якщо хтось побачив іронію і різку реакцію – він має на це право, але я думаю, баланс співпраці, баланс конкретних дій та іронії, ну не на користь іронії».

А баланс такий, що штрафів за недобір газу не буде. Й це успіх. А от чи вдасться на папері зафіксувати вигідніші для України умови газових угод, сказати важко. Мабуть, можна було б їх досягти і в січні, й зараз, якби влада була єдиною. Є зрештою формула цін на газ і на транзит, яка формалізує наші стосунки з Росією у цій сфері на ринкових засадах. Оскільки Путін через якісь свої внутрішні кремлівські причини «розчарувався» в RosUkrEnergo, цим скористалася Тимошенко, усунувши нарешті цього непрозорого «посередника». Й

ВОЧЕВИДЬ, ПОБУДУВАТИ НОВУ КОНЦЕПЦІЮ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ ВДАСТЬСЯ ЛИШЕ ПІСЛЯ ВИБОРІВ

Чому ж Банковій не зрозуміло, що і в стосунках із Росією треба діяти гнучко, а надто зараз, коли Європа прагне не допустити перебоїв із постачанням газу. Дати привід Кремлю ще раз звинуватити Україну в проблемах із газом і надалі проштовхувати будівництво газогонів в обхід України?

Наші переговорні позиції щодо газу були б кращими, якби не лунали заяви з Банкової про «національну зраду», а потім не розповсюджувалися через дипломатичні представництва листи з критикою уряду. На тлі цього, чого ж тепер дивуватися, що російські лідери знахабніло втручаються в наші справи, а ми не даємо їм гідної відсічі.

2005 року Путін, приїжджаючи до Києва, такого собі не дозволяв, бо влада була єдиною, й Москва боялася молодій українській демократії. А тепер нам треба робити вигляд, що чогось не почули або не зрозуміли. Ось як про це дипломатично сказав

варто ознайомитися з аргументацією ще одного Чалого – Олександра, який свого часу назвав «Перл Харбором» договори 2006 року, які впустили в країну RosUkrEnergo. Він, зокрема, рекомендує уважно вивчити можливості для України, які виникають у контексті застосування до газових угод права Швеції («Дзеркало тижня», 21.11.09).

Тому дуже важливо, щоб ялтинські домовленості не стали знову заручниками передвиборчої технології пошуків «зради».

Прихід Порошенка на посаду глави МЗС став розумним компромісом, і голосування БЮТ за кандидатуру від президента це показало. А от нове внесення кандидатури Єханурова на посаду міністра оборони, без шансів на затвердження (хіба що регіонали підтримають, але вони цього нібито робити не збираються), свідчить, що відсутність міністра оборони насправді мало турбує Банкову. Вочевидь, побудувати нову концепцію захисту національних інтересів України вдасться лише після виборів.

принизити, бо Ющенко – символ поразки у 2004 році. Чи має тоді сенс публічно звертатися до Медведєва, який демонстративно відмовляється від зустрічі з Ющенком? Чи це допоможе вирішити газові питання, чи тільки зашкодить? Тим паче, що червоною ганчіркою для Москви став ще й візит Саакашвілі до Києва.

Ющенко намагається використати таке ставлення Кремля для позиціонування в націонал-демократичній ніші. Але при цьому й він, і Янукович діють синхронно, завалюють економічну стабілізацію країни (переговори з МВФ, газові угоди тощо), а відповідальності на себе не беруть. Вгля-

СВЯТКОВЕ ВІДКРИТТЯ НОВОЇ КНИГАРНІ «Є» у м. Києві

4 грудня
18:30

ВХІД ВІЛЬНИЙ

К Н И Г А Р Н Я

Літературні читання за участю Сашка Ушкалова і Тані Малярчук.

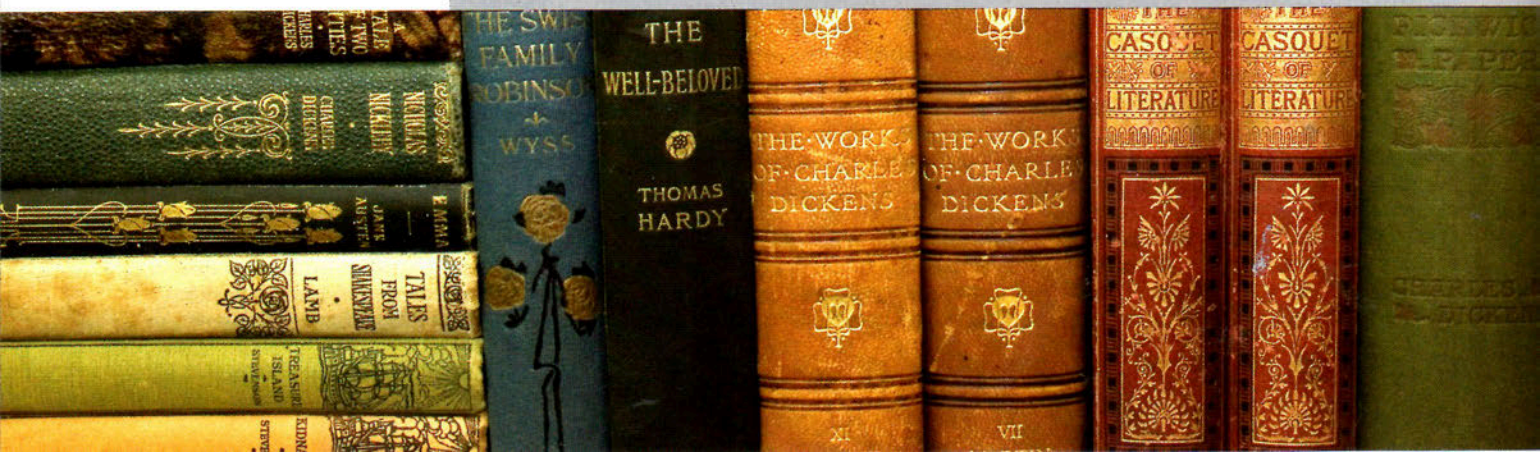
Розіграш лотереї (розігруються сертифікат на 1000 грн для купівлі книжок у Книгарні «Є» і п'ять річних передплат на журнал «Український тиждень»).

Ведучий БОГДАН БЕНЮК.

Вікторина, подарунки від видавництва «Грані-Т».

Адреса:

вул. Спаська, 5, ст. м. «Контрактова площа».

Свідчення ЖИВИХ

«**Ч**ому лише зараз почали записувати свідків Голодомору? Чому лише зараз це комусь стало потрібно?», – запитала **Тиждень** голова сільради на Вінниччині Людмила Семенюк. Можливо, всі ми почали врешті дозрівати

до усвідомлення, що заплещувати очі на нашу найбільшу трагедію не маємо сили. В останню суботу листопада Україна й світ укотре вшанують День пам'яті жертв політичних репресій і Голодоморів. **Тиждень** провів його з тими, хто пережив і хто вижив, задля на-

ступних поколінь. Спوغади бувають важкими буквально, коли вони є тягарем. Розповідаючи, людина ділиться своєю ношею з іншим. Так важке стає легшим. Іноді найбільше, що одна людина може зробити для іншої, – це вислухати. **Тиждень** вислухав очевидців Голодомору. ▮

Записали
Інна Завгородня, Роман Кабачій

Фото:
Олександр Чекменьов

Стиль мовлення очевидців збережено

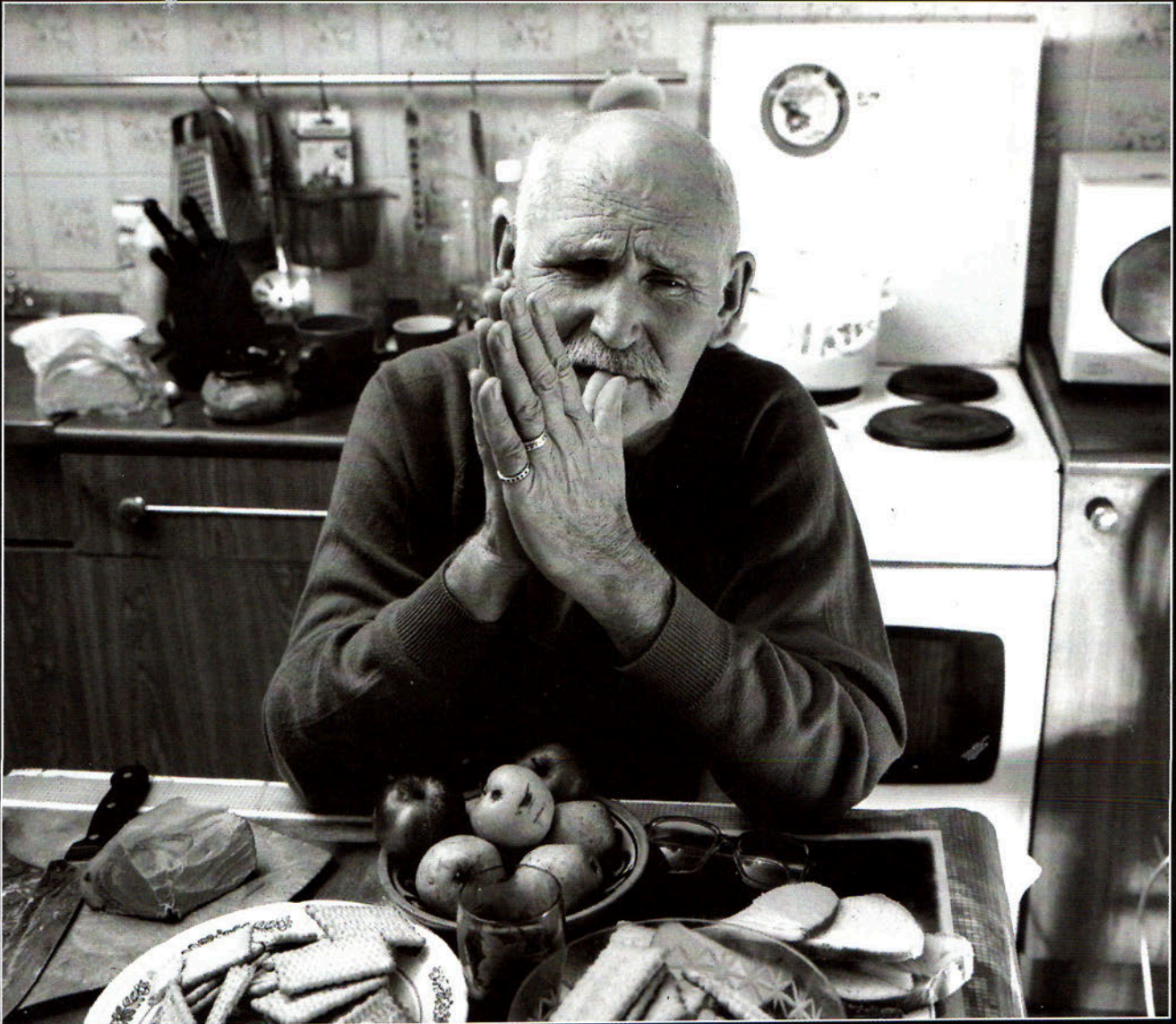
Маріка Архипівна Корнелюк, 84 роки
село Велика Рostівка
на Вінниччині

Зазнала усякого горя. Голодні були, холодні. Копали городи ходили, мерзлу землю. Не всі були іднакові, то можна було у декого підробити за ту мерзлу картоплю. Як кому лучче живеється, то він на нас бідних не дуже й дивиться. Голод комуністи організували, Сталін. Але тут і свої були «хороші». Обіждали людей, висилали, всьо забирали. Хто де не сховає, то найдут і заберут. У мене помер брат Микола, а тато пережили. Мерзлу картоплю терли і з того робили білини. Теж збирали калачики і їли. Найбільш гірко доводилось у квітні 1933-го. Вернулася з Германії в 1945-му, в жнива. Вгощати особливо не було чим, але картопля вже була. У 1947-му мій тато помер. Такого голоду вже як був, то не було, бо вже ми дочекалися корови, але як прислабли-прислабли, та й нема. Хто буде ратувати – нема кому! Ганька Терничиха вкрала трохи колосків, то посадили в тюрму. Об'їждчики гонили, били, навіть коли діти ходили збирати. У колгоспі і бараки сапали й жали, думали лише, як прожити. Сіяли на городах жито та й мололи на жорнах. Забрали все, треба було ще й за облігації платити, де яке яйце продаси, сама не з'їси, так мусиш віддати.

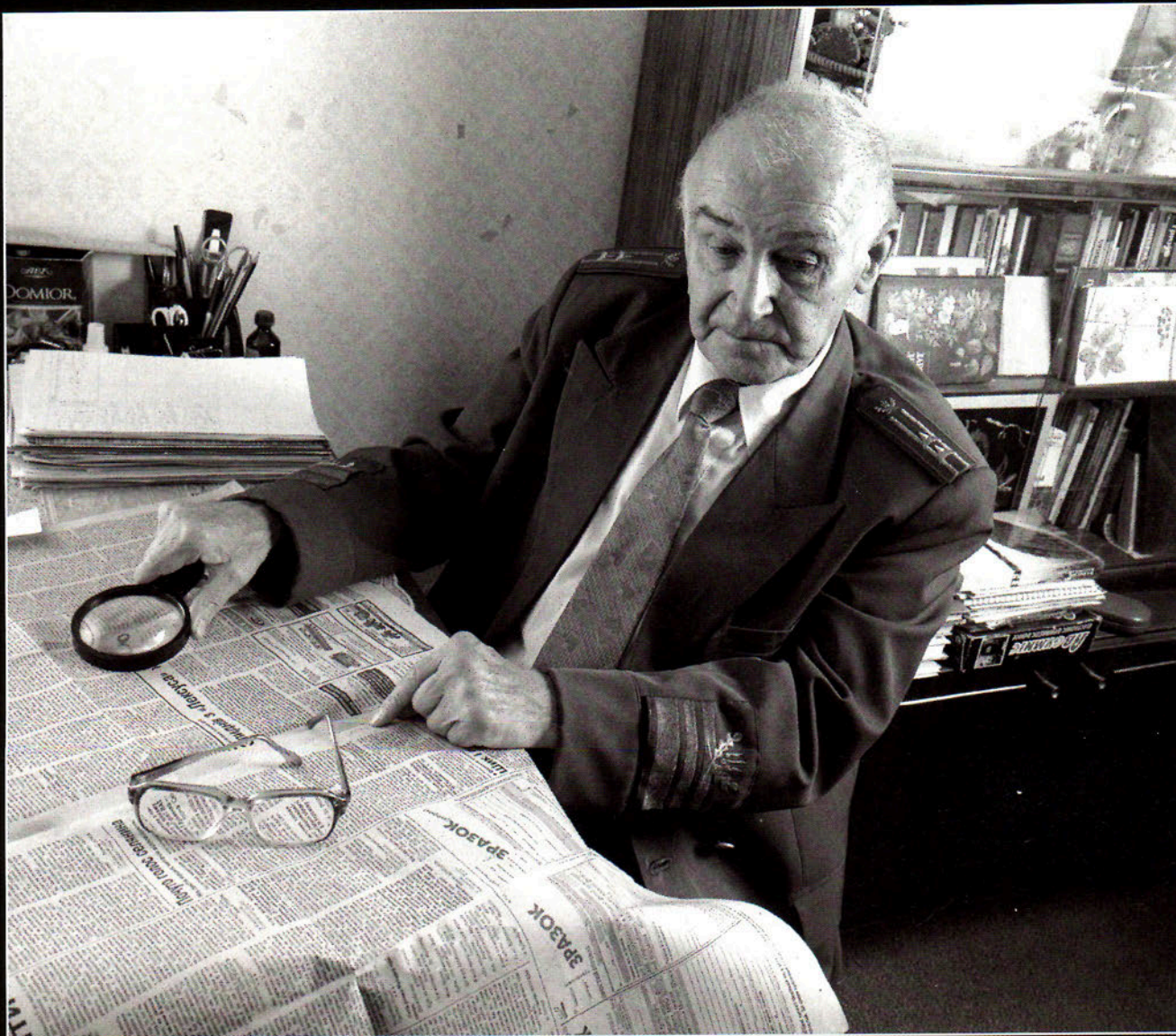
Ганна Миколаївна Бесараба, 83 роки
село Велика Ростівка на Вінниччині

Під час голоду в мамі лишилося п'ятеро дітей. Батько працював на конях, і в 1933-му здохла йому коняка й забрали його в тюрму. Ми продали корову, занесли йому грошей, щоб його випустили, а він купив ботінки і йшов з тей тюрми пішки, то батька хтось задушив за них, і ми й не знаємо, де він похований. Мама до колгоспу пішли зразу, бо сироти довго б не протягли. Тут по вулиці, де жила Катя Луцишин, то жила жінка, яка поїла свої діти і ще хотіла мою сестру з товаришкою закликати, щоб з'їсти. Поїла живих і сама померла. На цвинтарі була викопана яма, то туди привозили людей. Моїх сусідів батька, матір і сина (лишилась дочка) забив такий собі Тодось, об'їждчик. Подібно було в 1947-му, коли по хатах ходили душили за їжу. Дівчина Наталка, така десь, як я, залізла на піч, то там і задушили і всеньке забрали. Трудно ми жили: коровами сіяли, коровами орали, на плечах скиртували. Ще й заставляли податок платити, що в мене дітей нема. Дійшло до того, що коли одну жінку засудили за те, що збирала колоски, то вона сказала: хвалити Богу, що так, бо в тюрмі хоч годували, а так була б здохла. Не думала, що так довго проживу на світі. Може, то праця? І, скажу, за зроблене добро тільки зло бачила.

Іван Маркович Єрмоленко, 69 років
село Марківка на Сумщині

У 1933-му мій дід відмовився їсти, щоб більше дісталось дітям. Років 50 йому було. Після діда уже померла й бабця. У селі одна дівчина порубала спочатку маму на холодне, потім – брата. Люди прокляли ту хату. Дівчині було 16 років, її закрили в сарай, тому що вона почала бігати за дітьми. Місяць кричала, поки не померла. У 1947-му я пас коровку і збирав цвіт бузини – варили кашу з неї. Рвали кінський щавель, робили і хліб, і блинці. Частину зерна батько заховав на даху сараю, але його відчули граки. Наше село знаходиться майже на кордоні з Росією. Мама ходила у Стародуб і Тьоткіно за картоплею. До кордону кілометрів 20, а там уже і картопля, і все було. Білили хати, а за це могли набрати овочів, скільки понесуть. Але скільки людина може понести, тим більше у голод, виснажена? Тут ідуть по селу, і кожний вискакує – дай хоч одну картоплину. Якось мама послала мене колядувати до людей, у яких був хліб. Вони дали мені перепічку. Я приніс її додому, мама дала шматочок, я з'їв. А тоді сплю, і мені сниться, як я їм цей хліб і ловлю його рукою. Люди боялися, мовчали. Мама навчала мене: «Не дуже говори, воно все впливе потім». Ну, оце вплигло. Перший пам'ятник Голодомору відкрили у Лубнах – відро пшениці, розсипане під дзвоном. Коли я побачив його, я плакав.

Павло Гаврилович Вакулюк, 81 рік
село Верхівня на Житомирщині

Мені у голод було п'ять років. Батько працював на свинофермі. Іноді йому вдавалося принести у кишені жменю комбікорму. Перш ніж почистити картоплю, якої у нас було дуже мало, мама зрізала вічка для посадки. Пам'ятаю, я плакав: «Мамо, їсти, мамо, їсти». А мама спересердя нашльопала по попi: «Їж, – каже, – мене, що я тобі дам». Їли бур'ян, лободу, листя липи, квіти акації. У лютому 1933-го ми відчули, що нам уже край. Батько поїхав у Росію на заробітки. Селянам квитки не продавали, за межі України не випускали. Товарняками, манівцями й лісовими дорогами він пробрався у Новгородську область. За два місяці заробив мішок муки, зміг повернутися. Багато днів нічого не їв, мати наварила галушок... і від завороту кишок він помер. Моя тітка Марія мала нову хату. У голод її продали за два пуда сочевиці, а самі пішли у таку хібару, де навіть на підлозі не було місця для всіх спати. Але майже всі вони померли. У нашому селі від голоду померла 371 людина із двох з половиною тисяч. Маленьких дітей ніхто на цвинтар і не віз, їх закопували у садках біля хат. Коли я їджу на могилу батьків, бачу площу, де поховані жертви Голодомору. І там ні пам'ятників, ні хрестів.

Ольга Андріївна Книш, 84 роки
село Велика Ростівка на Вінниччині

Жила я з матір'ю сама, бо батька вбили за те, що був головою сільради. Мати опухла була вся. Їли лободу, липухи, а ще й закрадалися до інших, щоб те знайти. Вже навіть бур'ян повиїдали весь – у цих роках багатших людей не було, бо всіх, кого назвали куркулями, повивозили. Повитрясали все, пови-силали, а лишилися ті, хто не мав нічого, крім трошки городу. Мама ходила на станцію, роздобувала там спресований жом, то спершу на цьому трималася, а потім і того не стало. Бабуся, я і моя мама їли листя зі сливок. Мені досі запах пірижків з того листя в голові. Баба померла з голоду в нас на очах, довго вмирала, тяжко. Хто не витримував, той дітей своїх їв. По моїй вулиці повмирало дуже багато людей, всі обійстя стояли пустками. Люди падали, як мухи, самі йшли на цвинтар. А мене вже спасали, якісь лушпайки знаходили і їли. Біля нас жив дід майстровитий, то його розкуркулили. Прийшла комісія, побили вікна, забрали все. Корову забрали, ті семеро дітей біжат, кричат... Кілька разів приходили, спершу батьків вислали, а потім і діда забрали. З сімох дітей вижило троє, бо навіть хустки позабирали, шмаття, і не було в що вдягтися, з колицками викидали надвір. Ніхто із висланих у село не повернувся. Не зазнала я в житті добра, і не хочу жити ні грама.

**Віра Федорівна Петрик, 80 років,
та її чоловік Іван Сидорович, 85 років**
село Велика Ростівка на Вінниччині

1937 року діда мого нізачо забрали. Тато мій всі війни одбув: польську, фінську і з німцями. У 1947-му дуже тяжко було. Мама померла, покинула нам із сестрою двотижневе немовля; тата з фронту привезли на носилках — кістки й шкуру. Я була ланковою, не лінувалась, по 350 виходів мала. Приходилось їти красти буряки, всього приходилося. Чи ми, рядові люди, можемо знати, хто в цьому винуватий? Я мала двох синів, тішилась ними, сподівалась, що їм буде краще, ніж мені. Щоб не було війни і голоду більше. І зараз Бога прошу, щоб голоду не було, нікому того не бажаю. Не бачити того і не знати. Тяжко і в горі, як сидиш у хаті, а за хатою дві «Катюші» стріляє, а ми трусимося. Зробили коло хати склад із снарядами, у погребі, коли б зірвалося, ніхто й не знав, що ми тут були. Набідилася і наробилася дуже тяжко. На городництві і грузчиком працювала, машини овочів грузила, та й догрузилася, що он ноги бинтами пообмотувані. Хвалитися немає чим. Разом з дідом вже 60 років, битись і сваритись не мали часу, по тих роботах. І задля чого? На кутку вже дві хати пустих, а наша на черзі.

Віра Давидівна Черниш, 92 роки
село Карпилівка на Чернігівщині

Я під такий період родилася, що все перенесла на своїх плечах. Їсти добре не було чого, але у нас коровка була. Підемо в ліс, нарвемо листу з липи, насушимо, перетremo і ото печемо хліб з його. Яюсь мати принесла з олійниці макуху на блинчики. Ми такі раді, що хтозна, бо голодні. Від рижієвої олії такі пахощі, що не можна встоять перед ними. І оце вона напекла тих блинчиків, а ми кинулися і так наїлися, що то вночі думали, вже кінець нам буде. У 1946-му ходила комісія, перевіряла. У мене двоє дітей було, злякалися і на-чали плакати. А там одна жінщина була в цій комісії і каже мужикам: «Слу-хейте, ходьомте. Тут нема чого балакати. Бачите, дітки малі, а хліба немає». І ото вони й пішли. А дедушка підбив доски під столом, у ту схованку влізло центнер пшениці. А кромі того іще у торбинках стояло, але то вже змилисти-вилися, що малі діти у мене. Трудне врем'я дуже було. Аби воно не верта-лось. Бо голод – це страшна болізн. Їсти хочеться – немає чого. Особенно іще, як діти. Вони ж не понімають – просять, а нема чого дати. Ніколи цього не скриєш, бо це ж голод, він усіх по голові погладив.

Проти брехні

Чому Захід не хотів чути правду про Голодомор в Україні

Маргарет Сіріол Коллі, професор медицини, племінниця британського журналіста Гарета Джонса, який першим у західній пресі навжився написати правду про український Голодомор

У Британії дуже мало людей знають про трагедію Голодомору. Я особисто всіляко намагаюся поширювати інформацію про це. Термін «геноцид» і далі не вживають стосовно Голодомору. У Британії, до речі, валлійці знають про нього більше, ніж англійці. Ми, валлійці, перебували у схожому становищі. Можливо, саме тому більше цікавимося цією трагедією. Як і українці, маємо травматичний досвід придушення сильнішими сусідами – англійцями. На щастя, ми не зазнали геноциду. Але також маємо спогади про колективні страждання, набули комплексу меншовартості. Однак сьогодні в Уельсі відбувається ренесанс валлійської мови. Близько півмільйона людей розмовляють валлійською. Всі назви й документи дублюються англійською та валлійською. Вона є обов'язковим предметом у шкільній програмі. Однак ще 100 років тому про це навіть не могло йтися. Англійська була єдиною мовою навчання.

І це доволі символічно, що саме валлійський журналіст Гарет Джонс, мій дядько, одним із перших у світі відкрито сказав правду про Голодомор. Наша родина зберегла деякі його архіви. У 1990 році будинок моїх бабусі та дідуся обікрали. Та, на щастя, більшість його статей, щоденників, листів залишилися в нас. Певний час вони зберігалися у мене. Згодом частину матеріалів я передала до Національної бібліотеки Уельсу.

За своє коротке життя Гарет Джонс не встиг створити сім'ю, не мав постійного прихистку. Він увесь час прагнув бути у вирі життя. У січні 1930 року почав працювати радником із закордонних справ британського экс-прем'єра Девіда Лойда Джорджа, наймовірно впливової людини у Британії. Думаю, таке оточення дуже подіяло на Гарета. У 25-річному віці він опинився в епіцентрі великої політики, зустрічався з багатьма відомими людьми. І бачив, що несправедливі симпатії британських політиків та інтелектуалів до Сталіна заважають їм бачити реальність. Це й було передумовою того, що в 1933-му про Голодомор як про доконаний факт ніхто не хотів навіть чути.

Крім статей Гарета Джонса та Малкольма Магеріджа (британський журналіст. – **Ред.**), надрукованих у березні 1933 року, в серпні 1933-го в The Daily Telegraph було оприлюднено матеріали німця Отто Шиллера, у яких йшлося про масовий голод. Це єдині відомі мені згадки про трагедію в Україні в британській пресі тих часів. Можете собі уявити, як це мало та дивно, що тоді ніхто не підхопив і не розвинув тих поодиноких свідчень правди. Волтер Дюранті, інший британський журналіст, який у той самий час писав, що масового голоду немає, називав Гарета Джонса брехуном. Мій дядько потрапив до чорного списку КДБ. Правда про Голодомор не сподобалася і його колишньому босові Лойду Джорджу. Повернувшись до Британії, у березні 1933 року Гарет напише в листі до цього політика: «Мене дивує ваше захоплення Сталіним». Незабаром Дюранті отримав премію Пулітцера,

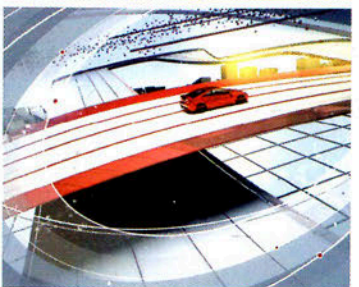
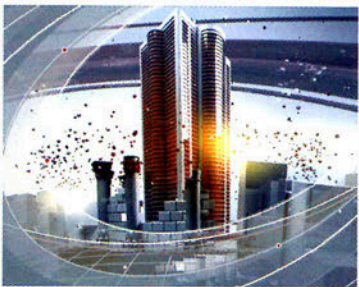
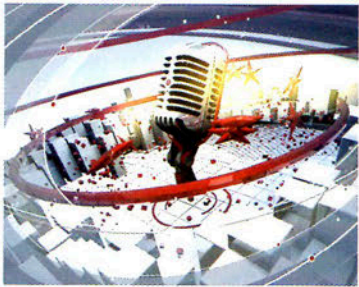
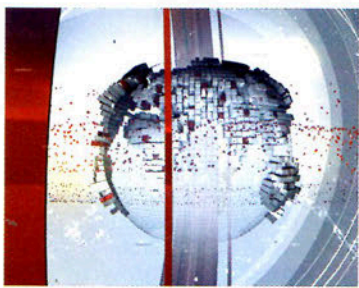
найпрестижнішу американську нагороду для журналістів, а Гарет Джонс загинув у 30-річному віці за дивних обставин у Внутрішній Монголії (нині – територія Китаю. – **Ред.**) з незмитим клеймом брехуна. Вочевидь, британський істеблішмент дуже хотів зберегти дружні відносини з СРСР.

ВАЛЛІЙЦІ ЗНАЮТЬ ПРО ГОЛОДОМОР БІЛЬШЕ, НІЖ АНГЛІЙЦІ, БО ПЕРЕБУВАЛИ У СХОЖОМУ СТАНОВИЩІ. ЯК І УКРАЇНЦІ, МИ МАЄМО ТРАВМАТИЧНИЙ ДОСВІД ПРИДУШЕННЯ СІЛЬНІШИМИ СУСІДАМИ – АНГЛІЙЦЯМИ

Наші політики були налякані сходженням на вершину влади Гітлера. Страх перед нацизмом домінував над усім і засліплював.

Лише в останні роки я відчула, що справедливість щодо Гарета Джонса почала відновлюватися. Було оприлюднено його статті. Мій син створив присвячений Гаретові сайт (www.garethjones.org). Я написала про нього дві книжки. Рання смерть Гарета – це наша сімейна трагедія. Моя бабуся, мати Гарета, так і не змогла до кінця свого життя оговтатися від втрати сина. До самої смерті вона ходила в чорному. Між іншим, у 1889–1892 роках вона жила в Україні, працювала вихователькою дітей Артура Юза, сина валлійського підприємця, засновника Донецька. Таким чином історія нашої родини переплелася з історією України. І наша сімейна трагедія переплелася з трагедією вашої нації. ■

КУРСИ ВАЛЮТ ⊙

ЕКОНОМІКА ⊙

ФУТБОЛ ⊙

СПОРТ ⊙

ОГЛЯД ПРЕСИ ⊙

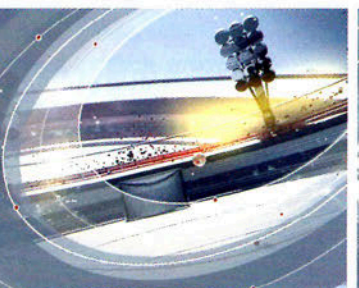
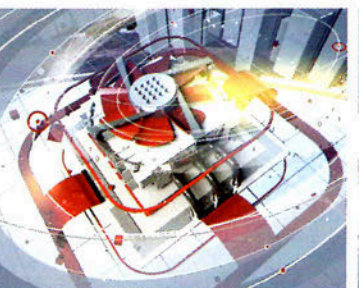
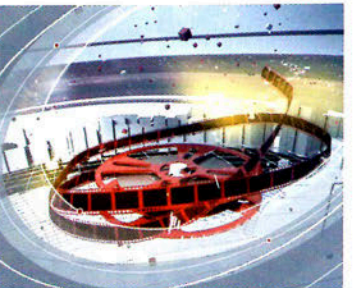
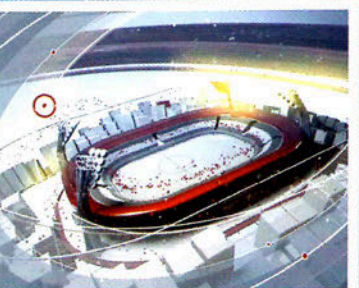
ПОГОДА ⊙

24

телеканал новин

ВСЕ ВКЛЮЧЕНО

НОВИНИ ⊙

Промоутер «відсталі» Європи

Легенда історичної науки Норман Дейвіс ламає стереотипи Заходу щодо історії Східної Європи

Автор:
Роман Кабачій

У молодості Норман Дейвіс належав до тих диваків, котрі вважали, що комунізм можна помацати руками: 19-річним організував у подорож ще трьох однолітків, аби проїхатися джипом через країни соцтабору до Стамбула. В Угорщині план довелося змінити, оскільки «випадкова» зустріч із працівниками спецслужб закінчилася депортацією до Австрії. Згодом наївний нащадок валлійського роду намагався прорватися до СРСР, щоб у його архівах знайти матеріали для своєї дисертації. В результаті відмова у візі. Як компроміс – докторантура в краківській Ягеллонці й замилування історією Східної Європи на все життя.

У. Т.: Із ваших історичних праць видно, що вам болить незнання Заходом Східної Європи. Звідки ця байдужість?

– Східна Європа жила в тіні Західної протягом сторіч. Під різним баченням, як у XVIII–XIX століттях, так і в XX. То була зона впливу імперій – Російської, Австро-Угорської, Німецької. Через це чимало народів зникли з поля зору. Не було України, була Малоросія; Варшава – російське місто, держави Балтії – російські провінції. Тому вони втратили політичне значення. Якщо ж додати певний економічний регрес... Ще в XVI столітті Польща – політична й господарча потуга, брала участь у балтійській торгівлі збіжжям із України, Мало-польщі, воно перетікало через порт у Гданську до Голландії та всієї Європи. Після воєн XVII століття усе пішло в іншому напрямку, й уже XVIII стало, як відомо, сторіччям бід.

Нині трошки краще, але все ж є думка про Східну Європу як про відсталу зону, й не лише в політичній та економічній площинах, але й у культурній. Вважалося, що підкорені імперіями народи не мають своєї культури. Ніхто спеціально не цікавився, які досягнення в літературі чи мистецтві вони мали. Лише тепер ця величезна територія поміж Німеччиною та Росією поволі виходить із тіні.

У. Т.: Чому Захід досі дивиться на історію Східної Європи через московські окуляри – невже річ тільки в дешевій сировині?

– Ні. Ці погляди мають досить глибокий родовід, що й став причиною саме таких міжнародних відносин у XX сторіччі. Царська Росія, а потім Радянський Союз були союзником британців і французів проти німців, котрі становили єдину загрозу для Заходу. Західні еліти звикли дивитися на Схід виключно очима Москви. Навіть за часів Другої світової війни Сталіна, який – нині знаємо – був жахливим убивцею, тираном, називали «Дядьком Джо», котрий мужньо боровся з фашизмом, сприймався ворогом Берліна, навіть усіх тоталітаризмів. Те, що він також представляв тоталітаризм, лише з іншим виглядом диктатури, мало хто (фактично вибрані люди) знав. Еліти були сліпими щодо комунізму, вірили в його утопічні основи, не знали дійсності. До сьогодні ці погляди живі.

УКРАЇНСЬКІ ДИЛЕМИ

У. Т.: Західна інтелігенція часто сприймає український визвольний рух як профашистський. Як пояснити Заходові, що вже в 1942 році УПА боролася проти німецьких окупантів?

– Це досить складне завдання, оскільки треба змінити не лише знання про Україну, Польщу чи країни Балтії, – треба змінити загальний підхід, ментальність цілого Заходу. Еліти Заходу мислять у двовимірній системі, все оцінюють позиції людей щодо фашизму, III Рейху. Доля тих народів, які мали на шиї і Гітлера, і Сталіна, їм незрозуміла. Бо коли хтось заявляє: «Ми боролися проти Сталіна», це означає дослівно: «Ага, значить ви були проти демократії», себто були профашистські. Нещодавно прокотилася в Лондоні хвиля обурення тим, що в Латвії одна з партій вимагає легітимізації ветеранів із Латиської ліги, котра воювала на боці німців проти СРСР. Я намагався щось пояснити, але ніхто не розуміє, що ті люди не були фашистами, расистами, не вбивали євреїв та не любили Гітлера. Ніхто не розуміє того, що з-поміж двох ворогів треба було зробити непростий вибір.

ЦИТАТА

«Знання про надзвичайну різноманітність, яка присутня у наших світах, найкраще обереігає нас перед несправедливістю стереотипів»

Норман Дейвіс,
«Європа. Поміж Сходом і Заходом»,
2006 р.

Так само в Польщі. Євреї стверджують, що поляки – антисеміти, колаборували з німцями, а це цілком неправда. Подібно в Україні, де була УПА, як і інші організації, котрі боролися з гідним поваги гаслом «ані Гітлера, ані Сталіна!» Такий підхід не лише реалістичний, а й шляхетний і основоположний. Поза тим, що частково в цьому середовищі були люди, відповідальні за певні жахіття, не можна оскаржувати весь український народ чи навіть усю УПА.

У. Т.: Україна під керівництвом Віктора Ющенка провадить кампанію за визнання Голодомору геноцидом української нації. Західні держави (крім США) сприймають ці зусилля з недовірою. Чому?

– Різні групи на світі змагаються за визнання геноциду – ті ж таки вірмени, чи навіть поляки щодо Катині (деякі дослідники вважають, що ті страхотливі розстріли підпадають під окреслення геноциду). На мою думку, краще не форсувати цієї етикетки «геноциду», а вжити більш звичних формулювань, приміром, «злочин проти людства», що з'явився під час Нюрнберзького процесу. Він ліпше пасує до масових убивств, які, проте, не дійшли зеніту – маю на увазі знищення цілого народу. Звісно, масштаб штучного голоду в Україні був величезним і сягав за розмірами Голокосту. Сподіваюсь, усі засуджують кожну смерть, що настала внаслідок неприродних причин, тому ко-

БІОГРАФІЧНА НОТА

Народився 8 червня 1939 р. в Болтоні під Манчестером (Англія). Закінчив Оксфордський університет та Університет у Сассексі.

1971 р. – працював професором в Університетському коледжі Лондона.

1973 р. – захистив докторську дисертацію на тему польсько-радянської війни 1919–1920 рр. в Ягеллонському університеті (Польща).

1981 р. – перше видання історії Польщі: «Боже ігрище» (українське видання 2008 р.).

1991 р. – «Євреї в Східній Польщі та СРСР. 1939–1946».

1996 р. – «Європа. Історія» (українське видання 2000 р.).

1998 р. – нагороджений орденом за заслуги перед Польщею (номінація Александра Квасневського).

2002 р. – «Портрет центральноєвропейського містечка» (у співавторстві).

2006 р. – «Європа. Поміж Сходом і Заходом» (польське видання 2007 р.).

2006 р. – «Європа в боротьбі. Не така вже легка перемога. 1939–1945».

Почесний громадянин Варшави, Кракова, Вроцлава, Любліна та почесний доктор чотирьох польських університетів

жен мав би замислитися, чому Голокост має право називатися геноцидом, а Голодомор – ні. Менш важливе те, під якою етикеткою це відбудеться.

У. Т.: У час, коли поляки перебувають на етапі так званих розрахунків із історією, в сенсі роздумів над Єдвабним (антиєврейський погром, учинений поляками в містечку Єдвабне. – Ред.), акцією «Вісла», українці й далі віднаходять власну історію, яка тривалий час замовчувалася. Натомість коли заходить мова про незручні моменти в історії України, то звучать заяви, що такі дискусії ще «не на часі». Коли цей час має прийти?

– Я історик, і не відчуваю себе фахівцем із майбутнього. Знаю, що дуже поволі різні історії таки входять до суспільної свідомості. Та ж операція «Вісла», в Польщі кажуть, що це була антиукраїнська акція, але серед тих людей, які про це говорять, не всі знають, що це відбулося в Польщі. Кілька днів тому я розмовляв із лемком із Силезії, дуже милим чоловіком, який народився під Криницею, недалеко від Кракова, що означає – майже в серці сучасної Польщі. Всю його родину було переселено за жаклих обставин. Він не вважає себе українцем, належить до тієї групи, яка симпатизує русинському рухові. Такі особливості в Польщі досить малознані.

Мені видається, треба підтримувати різні погляди, передусім поміж молодих людей. Маємо бути свідомі, що 20–30-річна молодь не винна в тих військових та післявоєнних аферах. Тому варто організувати спокійну дискусію, де кожен може сказати про те, що він знає, та випробувати чутливість інших. Проблема в тім, що кожен народ хоче рятувати пам'ять про своїх і байдужий до пам'яті інших. Я про це говорив у Вроцлаві, де виривають час від часу не зовсім приємні польсько-німецькі взаємини. Доля виселених із Силезії німців і доля виселених із колишніх Кресів поляків.

ПРАВДА ПОНАД УСЕ

У. Т.: Чим для вас є «історична політика» держави? Як ви оцінюєте різні спроби реалізувати

цю політику в Східній Європі – на прикладі Путіна, Ющенка, Качинського?

– Я виступаю передусім за поширення історичного знання. Скрізь є малознані «білі плями», й їх мають вивести на поверхню. Скрізь є різочі помилки, котрі повторюються. В Польщі постійно виникає обурення тим, що американці вживають словосполучення «польські концтраційні табори», – так, Освенцім був на польській території, але ж це німецький концтабір! Кожна історія має свій політичний вимір. Не можна уникнути цієї обставини, оскільки минуле постійно витягають на світ божий. Різні групи зі своєю егоїстичною метою це роблять і робитимуть, тож кожен уряд повинен бути відкритим до цих викликів. З іншого боку, треба стежити, щоб не провадити суб'єктивної історичної політики, яка замість залагоджувати проблеми, їх поглиблює. Гадаю, історична політика Качинських (не впевнений, чи вона далі існує, оскільки їх партія в опозиції), радше агресивна. Це прикро – держава змушує не лише знати історію, вона змушує

сприймати її інтерпретацію. На моє переконання, це недопустимо.

Дуже цікаво було 1 вересня, коли Путін приїхав до Гданська (з нагоди 70-річчя початку Другої світової війни. – Ред.). Ми спостерігали різні «історичні політичні» погляди. Не знаю, чи з певною метою, але Медведєв виглядав більш агресивно, досить примітивно, хотів почути щось на тему вирішальної ролі Сталіна у війні тощо. Натомість Путін поведився еластичніше, відкрито визнав значення пакту Молотова – Ріббентропа в розв'язуванні війни. З польського боку, Качинський нагадував радше Медведєва, я б сказав – як слабкий студент, – він трохи недоречно покритикував Путіна. Прем'єр Дональд Туск, який з-поміж них є, зрештою, істориком, мав чи не найліпший вигляд. Він сказав: «Ми знаємо факти про початок війни, але застосовувати їх проти когось не збираємося».

У. Т.: Ви ніколи не думали після історії Польщі звернутися глобально до історії України?

– По-перше, я застарий, цього року відзначив 70, а подруге, маю розплановане на 5 років наперед те, чим займатимуся. Хоча постійно до України приглядаюся. Моя наступна книжка називатиметься «Королівство, яке зникло», й у ній йтиметься зокрема й про Галичину. Подаю її історію від початку до кінця, а зараз якраз займаюся, фактично, збереженням пам'яті про давню Галичину. І що цікаво, колишня Галичина – багатонаціональне суспільство, в якому жили українці, поляки, євреї й німці. Тепер майже ніхто не пам'ятає Галичини саме такої. Я спеціально відвідував музеї: у Львові гіді говорять про Галичину як про суто український край. У Кракові Національний музей подає Галичину в контексті польської історії. Новий музей у Кракові, що носить назву Muzeum Galicja, – виключно єврейський і показує все так, ніби в Галичині жили самі євреї. Це досить прикро, бо суть Галичини в тому, що всі могли жити разом. У колишній Галичині було досить мало однонаціональних місць. Така пам'ять, на жаль, часто помилкова. ■

ADAM GOLECKI/AGENZJA GAZETA

MASTERGOOD

ГРУПА КОМПАНІЙ

MASTERGOOD CATERING

МИ ДОПОМОЖЕМО ВАМ ОРГАНІЗУВАТИ:

Фуршет чи банкет до 1000 персон Корпоративне свято
Приватну вечірку Весільний банкет Дитяче свято
День народження Новорічне свято

ПОСЛУГИ:

Організація свята «під ключ» Оформлення залів
Розробка сценарію Підбір ведучого та артистів
Кейтерінг Організація виїздних свят

МІСЦЕ СВЯТКУВАННЯ:

Ресторани «НХЛ», «Такі-Маки», «Блінофф»
Будь-яке зручне для Вас місце в м. Києві

КУХНЯ:

Українська Російська Японська Азійська
Європейська Німецька

MASTERGOOD Catering Manager Ольга Шкабарня тел.: (050) 417-41-11, (044) 461-86-62, (044) 277-20-61

e-mail: blinoff1@mastergood.com.ua
www.mastergood.com.ua

Коронація слова

Шоколад «КОРОНА»
та телеканал «ІНТЕР» оголошують
Всеукраїнський конкурс
«КОРОНАЦІЯ СЛОВА — 2010»!

- На конкурс приймаємо написані українською мовою: романи, пісенну лірику про кохання, кіносценарії та п'єси, які раніше не друкувалися, не виконувалися, не фільмувалися, та права на які не передані іншим (юридичним або фізичним) особам і не будуть передаватися до оголошення результатів конкурсу на церемонії нагородження у червні 2010 р.
- Твори надсилайте надрукowanими на папері формату А4. Позначте на титульній сторінці тільки свій псевдонім, назву твору та номінацію. Вкладіть твір у папку разом з підписаним тим самим псевдонімом окремим заклеєним конвертом, в якому має бути: справжнє прізвище, ім'я, домашня адреса, контактний телефон, електронна адреса (якщо є) та заява в довільній формі про участь у конкурсі. Папку з твором вкладіть у конверт та надішліть поштою з «повідомленням про вручення поштового повідомлення».
- В номінації «пісенна лірика» приймаємо не більше 10 поетичних творів від одного автора. Твір не повинен бути більше ніж 32 рядки (або 8 строф).
- Анонімність авторів зберігається до церемонії

- нагородження переможців, яких визначає авторитетне журі.
- Твори не рецензуються і не повертаються (залишайте у себе копію), листування з авторами не здійснюється.
- Усі автори, твори яких відзначені на конкурсі, зобов'язуються використовувати логотип «Коронація слова» при будь-якому оприлюдненні твору. Тобто: розміщувати знак на титульній сторінці, в афіші, титрах фільму, оголошувати про відзначення на конкурсі перед публічним виконанням твору, передачею в ефірі тощо.
- Конкурс розглядає всі подані твори, як такі, що захищені авторським правом. Реєстрація (або передача) авторських прав на твори є повноваженнями авторів творів та здійснюється авторами незалежно від конкурсу.
- Конкурс пропонує твори видавництвам, музичним продюсерам, кінопродюсерам, кінобудівцям, театрам, з якими переможці особисто домовлятимуться про умови. Конкурс не спонсорує подальшу долю твору.
- Автор має право брати участь у конкурсі повторно до отримання першої премії у номінації.

Оргкомітет конкурсу

120 000 грн.

преміальний фонд конкурсу

Номінація «РОМАНИ»:
 I премія — 20 000 грн,
 II премія — 10 000 грн,
 III премія — 5 000 грн,
 + 7 премій по 1 000 грн.

Номінація «КІНОСЦЕНАРІЇ»:
 I премія — 15 000 грн,
 II премія — 7 000 грн,
 III премія — 3 000 грн,
 + 5 премій по 1 000 грн.

Номінація «П'ЄСИ»:
 I премія — 10 000 грн,
 II премія — 5 000 грн,
 III премія — 3 000 грн,
 + 5 премій по 1 000 грн.

Номінація «ПІСЕННА ЛІРИКА ПРО КОХАННЯ»:
 I премія — 8 000 грн,
 II премія — 4 000 грн,
 III премія — 3 000 грн,
 + 5 премій по 1 000 грн.

Спеціальні відзнаки:

- + За кращий романтичний твір
- + За кращий історично-патріотичний твір
- + За кращий гумористичний твір
- + За кращий дитячий твір

Лауреати та дипломанти конкурсу несуть відповідальність за сплату податків.

Докладніше про конкурс:
www.korona.ua
www.inter.ua

Довідки за телефоном:
8 (067) 252 50 20

Твори надсилаються до 1 лютого 2010 року на адресу:
Конкурс «Коронація слова», абонентська скринька № 25,
м. Київ-25, 01025

КОРОНА

ІНТЕР

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ СПОНСОР

ТИЖДЕНЬ

УКРАЇНСЬКА ПІДТРИМКА

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА

Закарпатська Україна

Маски й гримаси національного відродження Закарпаття

Автор:
Любомир
Белей,
доктор
філологічних
наук

Цьогорічний 70-літній ювілей Карпатської України та 65-та річниця возз'єднання закарпатців зі своїми братами по той бік Карпат, яку відзначатимуть 26 листопада, є доброю нагодою ще раз ідентифікувати маски й гримаси тих діячів, хто не вірив або втратив віру в українську долю закарпатців, колись і тепер.

Національне відродження на теренах історичного Закарпаття (сучасна Закарпатська область України, Припівщина на території Словаччини, східні регіони

Угорщини та румунська частина Мараморощини) справедливо пов'язують із іменами Олександра Духновича та Адольфа Добрянського, яких шанобливо називають будителями. На плечі будителів ліг важкий тягар: в умовах бездержавності на українських землях за Карпатами закласти підвалини модерної української нації. Спільність завдання зблизила закарпатських будителів із тогочасною українською інтелектуальною елітою Галичини: тут вони друкували свої твори, бо на Закарпатті не було

жодної друкарні з кириличним шрифтом, ставили свої п'єси, а самі галичани радо відвідували Закарпаття, вивчали та популяризували по всьому слов'янському світі місцевий фольклор. Закарпатські будителі були активними дописувачами галицької преси, галицькі юнаки здобували освіту на Закарпатті, а закарпатські – на Галичині, а галицький митрополит Михайло Левицький у 1838 році навіть висвятив закарпатського єпископа Василя Поповича. Тісна співпраця галичан та закарпатців не

РУСИНСТВО В УКРАЇНІ

1773 рік
Львівський єпископ Лев Шептицький пропонує об'єднати всі руські греко-католицькі єпархії Габсбурзької імперії в одній Львівській митрополії. Найреальнішим кандидатом на сан митрополита був єпископ Мукачівської єпархії – Андрій Бачинський, кандидатуру якого підтримувала й імператриця Марія-Терезія. Проте угорські церковні та державні кола не допустили створення єдиної руської митрополії

30 – 40 роки XIX ст.
Російська імперія активно цікавиться Закарпаттям з наміром використати його як плацдарм для своїх експансіоністських планів. Початок русифікації регіону

29 січня 1849 року
Делегація закарпатських українців на чолі з Адольфом Добрянським на аудієнції в цесаря Франца-Йосифа I звернулася з листом, у якому з-поміж низки питань громадсько-політичного та культурно-освітнього характеру було прохання об'єднати руські коронні краї (Угорську Русь, Галичину та Буковину) в одну адміністративно-політичну одиницю

20 квітня 1849 року
Головна Руська Рада вручила губернаторові Галичини Агенору Голуховському меморіал про об'єднання Галичини та Угорської Русі з метою довести його зміст до відома імператора

10 жовтня 1849 року
Франц-Йосиф приймає делегацію закарпатських русинів у справі їхнього листа від 29 січня 1849 року. За результатами аудієнції стало зрозуміло, що «правительство не жєлає такого соединєнія»

була випадковою, бо вона ґрунтувалася на глибокому усвідомленні того, що по обидва боки Карпат живе єдиний руський народ. Духнович чітко заявляв:

Бо свої то за горами – не чужі:
Русь єдина, мысль одна у всіх в душі.

Усвідомлення єдності та неподільності русинів Закарпаття й Галичини (так називали в XIX ст. західних українців) було настільки сильним, що при найменших нагодах чи то в 1773 році, після першого поділу Польщі та входження Галичини до Габсбурзької імперії, чи в 1849-му, після придушення повстання Лайоша Кошута, саме чільні закарпатські діячі порушували питання перед Віднем про об'єднання єдинокровних братів русинів, закарпатських та галицьких, у рамках єдиної адміністративної одиниці. 29 січня 1849 року спеціально повірені посланці вручили австрійському цісареві листа з проханням про «Злуку руських коронних країв в одну політичну та адміністраційну цілість». Закарпатські будителі чітко заявили, що «угорські русини бажають, щоби від Угорщини були відділені, та як політично, так і адміністраційно були прилучені до Галичини». А один із дописувачів із теренів сучасної Східної Словаччини заявляв, що «ми сімя преславной України и незабвеннаго Запорожья».

Чітка національно свідомі позиція закарпатських будителів у кінці 1840-х на початку 1850-х XIX століття не на жарт стурбувала Будапешт – історичне Закарпаття, яке «з незапам'ятних часів» належало до корони святого Стефана, хоче порвати з Угорщиною, щоб об'єднатися з

єдинокровними братами – русинами Галичини. Становище закарпатських українців стало драматичним. Михайло Драгоманов, який двічі відвідував Закарпаття, з сумом заявляв: «Угорська Русь відрізнана від Галичини більше, ніж Австралія від Європи». В умовах ізоляції інтелектуальна еліта Закарпаття не могла розраховувати на серйозну підтримку нечисленної місцевої інтелігенції, яка, за словами Олександра Духновича, «дуже смалярщилася, все руское имь простое видится, и читати не хотятъ, бо не знаютъ. /.../ Священники дома съ женами и дітьми по мадырски мондокають». Ізоляція породжувала розпач: «Мы уже совсімь пропали! – пише Духнович, – мадыризмъ восторжествовалъ и послѣдняя искра народнаго духа погасла и так мы уже нічто». Слова Духновича підтверджує зізнання одного священника, який категорично заявив: «Я Русинъ только въ церкви, а вишедши зъ церкви – Мадыр».

«ПАНЬСКА» РОСІЙСКА

У таких драматичних умовах перед закарпатськими будителями постала дилема: або орієнтуватися на нечисленних «освічених» своїх земляків, які визнавали себе русинами бодай лише в церкві, або ж зробити рішучий крок назустріч майже 500-тисячному «неосвіченому» селянству, яке твердо усвідомлювало свою руськість і в церкві, і поза церквою. Закарпатські будителі зробили фатальний вибір – вони пристали на сторону місцевої еліти, зокрема священників, учителів народних шкіл та дрібних сільських урядників. Редактор газети «Карпат» Микола Гомічков, прагнучи

догодити самолюбству закарпатського міщанства, заявляв: «Драгомановъ хочеть отъ насъ, чтобы мы писали языкомъ слугъ – но литература пишется вездѣ для господиновъ».

У 1860–1870 роках XIX століття закарпатські будителі та змадаризовані «господины»-міщани з їх убогими духовними запитами могли поєднатися лише на мовній платформі, тобто на умовах цілковитої відмови від теперішньої практики використання в літературній традиції «простонародних виражень» та переходу на якнайширше використання церковнослов'янської мови, яка була чи не найважливішою, найпримітнішою

ЗБЕРЕГЛОСЯ ЧИМАЛО СВДЧЕНЬ ПІДКУПУ ЧІЛЬНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ

ознакою української церкви на Закарпатті. Показово, що в дусі нових, пореволюційних віянь було здійснено докорінну редакцію популярних поетичних текстів Олександра Духновича з метою їх оцерковнослов'янення. Щоправда, часто під личиною повернення до церковнослов'янських першоджерел спритні редактори безсоромно русифікували твори будителів. Так, опубліковані у 1852 році рядки поезії:

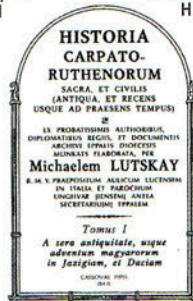
Літай, літай жаворонку,
Въ воздусы кружи,
Заспівай ми и легонько
Щебечь до души!

було перероблено на:

Вейся жаворонокъ звонкій,
Вейся и кружись!
Надъ моею родимой нивой
Пой и веселись!

1883 рік

Ласло Чопей видає «Русько-мадырський словарь», у передмові до якого автор зараховує закарпатські діалекти до червононоруського наріччя української мови

1893 рік

Закарпатський культурно-освітній діяч Євменій Сабов видає «Христоматію церковно-славянських і угорсько-русських літературних пам'яток»

тенденційним добором текстів до якої прагне увіразнити самобутність угро-русів

1896 рік

Юрій Жаткович видає «Етнографический очерк угро-русских», в якому доводить належність місцевого населення Угорської Русі до «малорусского народа»

Кінець 1918 –

січень 1919 року Народні ради Хуста, Сваляви, Мараморош-Сигота (нині Румунія), Старої Любовні (нині Словаччина) ухвалюють рішення про приєднання історичного Закарпаття до УНР

1919 – 1939 роки

Закарпаття під назвою Підкарпатська Русь входить до складу Чехословацької Республіки

Духновича, який під тиском обставин відмовився від колишньої практики широко залучати у власні тексти народну лексику та віддав перевагу церковнослов'янській мовній стилі, лякали, навіть обурювали нові мовні віяння, що йшли з Великої України на Галичину: «Не понимаю, какимъ способомъ такъ наразъ измѣнитися могла чиста руская мова на Оукраинскую, та чей Галичина не на Оукраині, тай для чего должна Галичина стреміти до Оукраины?» Сподвижник Духновича – Іван Раковський взагалі вразно дрейфував від церковнослов'янської мови в бік російської. З одного боку, цьому сприяла близькість церковнослов'янської та російської мов, зокрема у сфері лексики та фонетики, а з іншого боку, Російська імперія розглядала, як відомо, російську мову як знаряддя експансії на Захід, для розширення «русского міра» та підтримувала не лише морально, а й матеріально українських москвофілів. Зарпатські москвофіли, як, зрештою й галицькі, зізнавалися: «Мы пишемъ по русски, такъ якъ пишеть розумнѣшая, образованнѣшая часть русского свѣта, письма свои и заграничные читаем ихъ по выговору нашего народа». Неприязне ставлення Духновича та його однодумців до «Оукраины» та «оукраинской мови» зумовлювалося не лише демократичним

АДОЛЬФ ДОБРЯНСЬКИЙ (1817–1901), лідер закарпатської інтелігенції, юрист, автор ідеї автономії Закарпаття у складі Австрії

характером українського національного відродження та живою народною природою української літературної мови. Тут, як свідчать документи, зіграли свою роль і сумнозвісні російські інтереси.

Російська імперія завжди жваво цікавилася ситуацією на Закарпатті. Зважаючи на стратегічне геополітичне становище Закарпаття, Росія намагалася всіляко перешкоджати навіть поширенню за Карпатами ідеї єдності українського етносу. Щоб посилити свій контроль над місцевою інтелігенцією та спрямувати розвиток місцевої культури в потрібному їй напрямі, Росія використувала добре апробований прийом – підкуп. Збереглося чимало задокументованих свідчень підкупу чільних представників закарпатської інтелігенції, які допомагають виявити справжні мотиви зміни їх переконань. Так, наприклад, у кореспонденції обер-прокурора Святийшого синода Костянтина Победоносцева, опублікованій у «Трудах Государственного Румянцевского Музея» за 1923 рік, вміщено документ, що засвідчує одержання досить значної суми одним із закарпатських будителів, а згодом рєвним русофілом Адольфом Добрянським: «Росписка. Нижє подписалыйся получил от отца протоиерея Михаила Ф. Раевского пятнадцать тысяч гульденов. Вена, 7 (19) апреля 1883 года. Адольф Иванович Добрянский».

«ГОСПОДИНИ» І «СЛУЖАНКИ»

Ворожа політика Будапешта й Петербурга, ренегатство місцевої інтелігенції – не основні причини стагнації національного відродження Закарпаття кінця XIX – початку XX століття. У середовищі консервативної частини інтелігенції панічну боязнь за власну долю породжували вагомі здобутки національного відродження на теренах сусідньої Галичини. Попри те, що галицький досвід у сфері національного відродження не був оригінальним, подібним шляхом йшли інші слов'янські народи, зокрема чехи, словаки, і це добре було відомо на Закарпатті, проте через визнання тут шкідливою орієнтацію на народну мову такий досвід був неприйнятним для місцевої консервативної інтелігенції. Адже народної мови, народної культури вони не знали, та вона їх ніколи особливо й не цікавила. Ці діячі навіть не допускали думки, що вони, «господини», – сільські батюшки, вчителі початкових шкіл та дрібні сільські урядники, – будуть читати книжки та газети мовою простолюдинів, яку зневажливо називали «безнравною, простою служанкою».

Такі об'єктивні обставини штовхали консервативну закарпатську інтелігенцію до самоідентифікації поза межами українського простору. В кінці XIX століття в її середовищі починають лунати заяви про окремішність «утроросів». Очевидно, найпомітніших результатів у цьому напрямку досяг Євменій Сабов, автор «Христоматії церковно-славянських и угро-русских литературныхъ памятниковъ». У рецензії за цю працю

РУСИНСТВО В УКРАЇНІ

4 грудня 1919 року
Спеціальна нарада в Чехословацькій академії наук ухвалила протокол, у якому стверджувалося, що «місцеве русинське нарiччя в Підкарпатській Русі є безперечно нарiччям малоруським», а також «хибним з наукового боку та небажаним з політичного є спроби творити тут нову слов'янську мову»

1921 рік
Угорський учений Олександр Бонкало заявляє, що підкарпатські русини з часом розвинулися в окреме плем'я, котре від решти русинів (українців) і мовою суттєво відрізняється

1922 рік
Євменій Сабов заперечує можливість розвинути місцеву закарпатську культуру як на «почве украинизма, як во прочемь москвофилизма». Натомість він заявляє: «мы хочемь воспитывать нашу молодежь не для заграничных лозунговъ, но для своей автономной краины»

7 липня 1929 року
Учасники Першого з'їзду молоді Підкарпатської Русі в своїй ухвалі заявляють про належність закарпатців до українського народу

1938 рік
У празьких видавництвах побачили світ капітальні монографії чеського славіста Франтішка Тiшого з історії літературної мови на Закарпатті та українського мовознавця Івана Панькевича про закарпатські діалекти, в яких обидва вчені однозначно стверджують належність історичного Закарпаття до українського мовного ареалу

Іван Франко запримітив непохитну переконаність упорядника в тому, що «Угорська Русь – то щось осібне від Галичини та України». З цієї метою Сабов зигнорував численні закарпатські пам'ятки XVI–XVIII століття, писані українською мовою, а натомість шедро представив твори на «угрорусском літературному языкє». Ця писанина, за словами Франка, показує «як люди не злі і не гупі, відбившись від живої народної мови, фатально відбиваються від живого змісту в літературі і попадають у таку мертвячину, від котрої на десять миль віє гробовим холодом».

Незважаючи на шалену антиукраїнську політику угорського уряду, спрямовану на ізоляцію закарпатців від решти української людності, консервативну, а часто й продажницьку позицію багатьох представників місцевої інтелігенції, закарпатські українці не переставали усвідомлювали свою належність до українського народу. Так, Ласло Чопей уклав «Русько-мадярський словарь», у передмові до якого серед трьох піднарчч червонорусского нарччя української мови називає підкарпаторуське піднарччя. Етнограф Юрій Жаткович публічно заявляє, що «по убзденію держу себе сыном мало-русского народа», а в ґрунтовній праці «Етнографіческий очерк угро-русских» наголошує так: «Мы туй под словом «русини» тіх обывателей розуміеме Угорцины, котори принадлежат ко мало-русскому народу, живущому во Галиции, Буковині і Южной Росіи».

І ВСЕ-ТАКИ УКРАЇНА

Чехословачина, у складі якої сучасне Закарпаття перебувало протягом 1919–1939 років, без-

застережно визнала місцеве населення частиною українського народу, а його мову – українською, проте проводила половинчасту національну політику, в дусі сумнозвісного гасла *dividire et impera* (розділяй і володарюй). Це дозволило строкатим політичним силам – від мадяронів та карпаторосів аж до російських білоемігрантів – згуртуватися на антиукраїнській платформі. Вони, як із сумом іронізував талановитий закарпатський гуморист Марко Бараболя, вимагали:

Дайте нам язык у школы
 Всякый – хоч и хінський
 (китайський. – Авт.),

Хоч мадярський, хоч кацапський,

Лем не український.

Проте в умовах ліберального режиму Чехословацької Республіки у повний голос заявляють про себе діячі й української орієнтації. Місцевий талановитий поет та публіцист Василь Гренджа-Донський, а за ним поет-василіянин Севастіян Сабол (Зореслав) та десятки інших більше чи менше талановитих письменників, сотні вчителів за власними переконаннями стають до праці на полі загальноукраїнської культури. Результат не забарився. Учасники першого з'їзду молоді Закарпаття вже у 1929 році заявили: «Проголошуємо всьому культурному світові, що ми, підкарпатські русини, є частиною великого українського народу і що

наша мова та наша література була, є і буде та сама, що в наших братів з того боку Карпат». Коли в драматичному 1939 році історія надала мінімальний, навіть химерний шанс створити власну державу, то закарпатці не завагалися, щоб створити Карпатську Україну: 93% закарпатців віддали свої голоси за Українське національне об'єднання – партійний блок, що йшов на вибори під гаслами створення незалежної української держави. Тоді у зверненні до народу президент Карпатської України Августин Волошин в одному реченні зумів викласти трагізм і триумф долі гілки українського народу по той бік Карпат: «Солодкий мій народ! Ти не є вже тим пониженим рабом, тим нещасним рутеном, яким тебе колись з презирством прозивали чужі пани, але що ти є сином великої Нації святого Володимира і Ярослава Мудрого».

Перемога української ідеї за Карпатами не знищила, однак, ідею-вірус окремішності русинської нації. Принесений на терени Закарпаття агентами Москви та Будапешта неорусинський проект закарпатського проєкту закарпатського проєкту закарпатського проєкту на кілька десятиріч, щасливо переживши сталінські та брежнєвські репресії, щоб активізуватися в незалежній Україні та знову явити свою антиукраїнську суть. ❏

ОЛЕКСАНДР ДУХНОВИЧ
 (1803–1865), греко-католицький священик, «будитель» закарпатських українців

У наступному числі читайте про неорусинський проєкт в Україні.

12 лютого 1939 року
 На виборах до Союму Карпатської України за партійний блок «Українське національне об'єднання» на чолі з Августином Волошином проголосувало 93% виборців Закарпаття

15 березня 1939 року
 Союм проголошує незалежність Карпатської України

1939 – 1944 роки
 Карпатську Україну окупує хористська Угорщина

26 січня 1941 року
 Засновано «Подкарпатське общество наук», на відкритті якого хористський комісар Закарпаття Міклош Козма заявив: «Общество має служити витворенню «самостойной народной свідомости русинов, их националь-ной самоцільности»

26 листопада 1944 року
 I з'їзд Народних комітетів Закарпатської України ухвалює Маніфест про возз'єднання Закарпатської України з радянською Україною

Третій зайвий

Понад 400 років тому українські землі опинилися в складі Речі Посполитої двох народів

Автор:
Олексій Сокирко,
кандидат історичних наук

Влітку, 440-ва річниця, що минула, не стала помітною подією в історичному календарі України, але була гучно відзначена в сусідній Польщі. Це й не дивно, адже народжена унійним актом польсько-литовська Річ Посполита була своєрідним прообразом новітньої європейської унії – Євросоюзу, – під дахом якої поєдналося набагато більше народів і культур. Унійний процес 1569 року обертався значною мірою довкола «українського питання», зміст якого **Тиждень** спробував з'ясувати.

У ПОШУКАХ ФЕДЕРАТИВНОЇ ДЕРЖАВИ

Люблінська унія стала восьмою за ліком спробою об'єднати Польське королівство та Велике князівство Литовське в єдину державу. Початок унійного «марафону» було покладено ще 1385 року тодішнім великим князем литовським Ягайлом, котрий через шлюб із польською королевою Ядвігою спромігся посісти одночасно два трони – польський і литовський. Попри те, що в той час особисті зв'язки вважали найнадійнішими, династичні узи, котрі об'єднували Литву й Польщу,

виявилися надто крихкими. За час правління трьох Ягайлових нащадків – королів і великих князів Казимира, Олександра й Сигізмунда – унійна пуповина часто уривалася. Причинами ставали то невизначеність спадкування престолу й боротьба за трон між численними родичами, то позиція литовської та руської магнатерії, котра не бажала втрачати свій політичний провід, то незадоволення православних бояр і шляхти вивіщенням своїх католицьких братів по стану. Ягеллони за будь-яку ціну прагнули подолати ці суперечності, адже в обійми одне до одного Литву й Польщу штовхали не так королівські забаганки, як спільні внутрішні проблеми й потреба протистояти зовнішнім ворогам – войовничим хрестоносцям на Заході й амбітним Московії та Кримському Ханату на Сході.

Позитивні наслідки першої з уній – Кревської – не забарилися: 1410 року об'єднані польсько-литовсько-руські війська в битві під Грюнвальдом уцент розгромили Тевтонський орден, назавжди усунувши хрестоносну експансію з європейської політичної арени. Натомість на східному напрямку справи склалися кепсько. Децентралізована литовсько-руська держава від кінця XV століття вже не могла самостійно боронити свої роз-

**НАРЕШТІ
ДОМОВИЛИСЯ.**
Хто є хто
на картині
Я. Матейка
«Люблінська
унія» читайте
на стор. 50

логі кордони, які перебували перед загрозою татарських нападів. Ще серйознішою виявилася небезпека з боку Московії, котра від часів правління Івана III взяла курс на «збирання руських земель», недвозначно заявивши про намір стати третьою світовою імперією після Римської та Візантійської. Низка московсько-литовських війн призвела до втрати Великим князівством Литовським майже третини східних теренів (переважно білорусько-українських), одночасно засвідчивши, що князівство в подальшому не зможе самостійно стримувати натиск східного сусіди.

Останньою причиною, котра схилила шальки терезів до прийняття нової, вже «реальної» унії, стала невдача для Литви Лівонська війна 1558–1583 років. Поразки литовсько-руського війська в Білорусі оберталися ще більшою беззахисністю українських земель перед татарськими нападами. В самій Русі

паралельно точилася тривала боротьба шляхти проти всевладдя місцевих князів-олігархів, в якій руський нобілітет прагнув набути прав і вольностей, якими володіли їхні сусіди в Польському королівстві.

«СВОБОДА СЛОВА» В ЛЮБЛІНІ

Молодому, але вже тяжко хворому польському королеві Сигізмундові II Августу (1548–1572) вдалося-таки скликати в січні 1569 року спільну сесію литовського та польського парламентів у Любліні. Сейм, котрий мав народити «справжню» й остаточну унію, став найдовшим (тривав аж вісім місяців!) в історії річпосполитського парламентаризму. Від перших засідань стало зрозуміло, що польська та литовська еліти мають різне бачення майбутньої злуки: перша прагнула повної інкорпорації Великого князівства Литовського, друга ж наполягала на рівноправному федератив-

ному зв'язку. Українські воєводства на сеймі були представлені 30 послами (делегатами) з числа найповажніших князівських та великопанських родів, котрі обіймали уряди воєвод і старост, каштелянів і земських суддів – відповідників нинішніх губернаторів, голів райадміністрацій, обласних судів і прокуратур. Дебати поміж опонентами часто втрачали коректність, навіть більшою мірою, аніж на сучасних скандально відомих політичних ток-шоу. Протистояння сягнуло пікової точки, коли литовська делегація на чолі з противником унії канцлером і литовським гетьманом Миколаєм Радзивілом демонстративно залишила Люблін.

Постала загроза зриву сейму, й Сигізмунд зважився на ризикований крок – королівська канцелярія в односторонньому порядку видала акти про включення до складу Польщі Підляського й Волинського, а згодом Брацлавського та Київ-

ського воєводств. Цим землям гарантувалося збереження кордонів, самоврядних інституцій, судочинства та власного права, що ґрунтувалося на Литовському статуті. Значною мірою цей демарш схилив до того неупустих литвинів повернутися за стіл переговорів і укласти федеративну унію. Згідно з положеннями унійного акта, підписаного 1 липня 1569 року делегатами земель і скріпленого їхніми особистими печатками,

ДЕБАТИ УЧАСНИКІВ СЕЙМУ БУЛИ НЕ МЕНШ «КОРЕКТНИМИ», АНІЖ СУЧАСНІ ПОЛІТИЧНІ ТОК-ШОУ

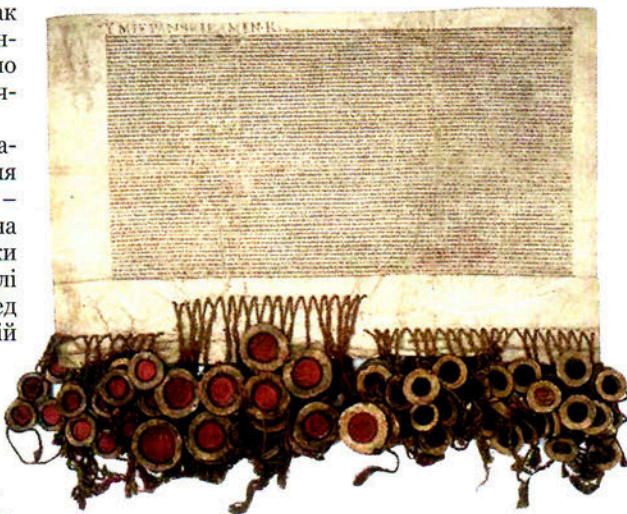
утворювалася єдина держава – Річ Посполита – зі спільним монархом, парламентом і зовнішньою політикою. Окремими залишалися війська, фінанси, судочинство й місцева адміністрація, на чому, власне, напо-

лягали литовські депутати. Так коштом інкорпорації українських земель було полагоджено польсько-литовські суперечності.

За 300 років по унії її ключне дійство – складання присяги на об'єднавчому акті – увічнив пензель великого Яна Матейка (1838–1893). Учасники процесу згромадилися в залі Люблінського замку, посеред якої з розп'яттям у піднесеній руці стоїть король Сигізмунд II (1). Перед ним – постать гнєзненського архієпископа Якуба Уханського (2), котрий притримує Євангеліє, на якому складає присягу краківський каштелян Мартин Зборовський (3) із унійним актом у руці. За спиною каштеляна схилили коліна лідери опозиції – литовський канцлер Миколай Радзивіл «Рудий» (1512–1584) (4) та майбутній подільський воєвода Миколай Мелецький (1540–1585) (5). Групи персонажів, що споглядають церемонію присяги, прямо чи опосередковано виказують своє ставлення до об'єднання Польщі й Литви – позитивне, як-от у відомого тогочасного публіциста й політичного мислителя Анжея Фріча Моджевського (1503–1572) (6), чи то розпачливо-негативне, яке читається в постаті віленського каштеляна Яна Ходкевича (1537–1579) (7). Натяками на неоднозначність ситуації зближують не одразу помітні деталі – документи зі зламаними печатками й меч у руці Радзивіла – як затамована погроза на адресу короля. Загалом добре обізнаному в історичній конкретіці й побуті Матейку не вдалося уникнути й похибок: багатьох історичних персонажів, зображених ним, насправді в Любліні не було. Окрім бунтівного литовського канцлера, який так і не підписав унійного акта, в процедурі не брали участі й українські магнати...

УНІЯ, ЯКУ МИ ВТРАТИЛИ

Доки тривали унійні баталії, руська знать в особах своїх чільних лідерів – князів Острозьких, Вишневецьких, Сангушків, Чорторійських та інших – воліла відмовчуватися. Коли литовська фракція залишила Люблін, Сигізмунд II розіслав князям і шляхті Волинського, Брацлав-

ДОЛЕНОСНИЙ ДОКУМЕНТ. Акт Люблінської унії, 1569 рік

ського та Київського воєводств листи з запрошенням прибути до нього й скласти присягу вірності. Шляхетські сеймики вимагали від магнатів дієвої участі в переговорах із королем, але ті майже поголівно занедужали «дипломатичною хворобою», сподіваючись, що справу вигідного союзу за них залагодять литовські олігархи.

Втім, завданням Матейка було прославити новонароджену супердержаву в усій її повноті, тож він зобразив на своєму полотні двох представників української магнатерії: за спиною гнєзненського примаса, в обладунку крилатого гусара і з прапором у руках стоїть брацлавський воєвода князь Роман Сангушко (1537–1571) (8). Це

ПОЗИЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ОЛІГАРХІВ ВИЯВИЛАСЯ ПРОГРАЩІННО: БУЛО БЕЗНАДІЙНО ВТРАЧЕНО ШАНС ВІД ПОЧАТКУ СПРОЕКТУВАТИ РІЧ ПОСПОЛИТУ ЯК ФЕДЕРАЦІЮ НЕ ДВОХ, А ТРЬОХ НАРОДІВ

чи не найпатетичніший образ справжнього воїна-захисника Речі Посполитої, для якого Сангушко цілком надавався. Замолоду князь брав участь у відсічі татарських набігів, а 1567 року став «заступником міністра оборони Великого князівства Литовського» – польним гетьманом литовським. Під керівни-

цтвом Романа Сангушка литовсько-руська армія завдала московитам найгучніших поразок у загалом неуспішній Лівонській війні: на Друцьких полях (1564 р.), під Чашниками (1567 р.) та Уллою (1568 р.).

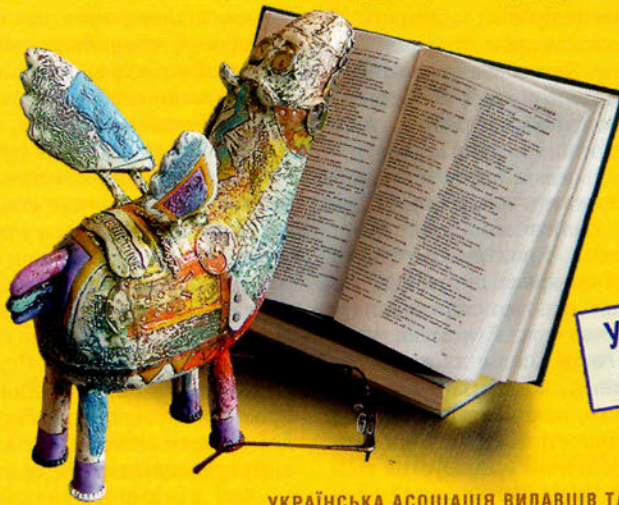
Менш войовничим, але не менш поважним у середовищі руської знаті був його «сусіда» по Матейковому полотну (він стоїть позаду воєводи) – лудський каштелян князь Андрій Вишневецький (1538–1583) (9). «Волинський Геркулес», якого околична шляхта шанувала за високий зріст і силу, був братом легендарного очільника козацтва Дмитра Байди-Вишневецького та двоюрідним дідом «антигероя» Хмельниччини князя Яреми Вишневецького. Ця постать логічніше виглядала б в оточенні опозиціонера Радзивіла, оскільки князь Андрій ставився до унії без ентузіазму й за кілька років під час виборів нового монарха навіть намагався повернути Волинь до складу Великого князівства Литовського.

Очікувальна позиція українських олігархів у підсумку виявилася програшною – й не тому, що їхні землі було передано польській короні. В післяунійний час руські воєводства зберегли за собою адміністративну й правову окремішність, які надійно захищали статки, політичний та військовий вплив місцевих «княжат головних» – чи не найпотужнішої еліти в усій Речі Посполитій. Натомість було безнадійно втрачено шанс від початку спроектувати Річ Посполиту як федерацію не двох, а трьох народів – литовського, польського й руського. Хто знає, яким чином у такому випадку запульсував би історичний хронометр кожного з цих народів, та й Речі Посполитої загалом. Цілком можливо, що в триєдній унії краще б вдалося залагоджувати релігійні конфлікти й козацьке питання, які стали фатальними для всієї держави протягом наступного XVII століття. Випущена з князівських рук «унійна естафета» буде майже через сто років підхоплена новим поколінням козацької еліти, яка зробить спробу зреформувати федерацію в інтересах руського народу за допомогою чергової унії – Гадяцької. ■

ХІІ КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ КНИЖКОВИЙ
ЯРМАРОК

КНИЖКОВИЙ СВІТ

2-й етап

Українські книги за
цінами видавництв

ОРГАНІЗАТОРИ:

УКРАЇНЬСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИДАВЦІВ ТА КНИГОРОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ;
УКРАЇНЬСЬКА ВИСТАВКОВА КОМПАНІЯ "МЕДВІН"

ЗА ПІДТРИМКИ:

ДЕРЖАВНОГО КОМІТЕТУ ТЕЛЕБАЧЕННЯ ТА РАДІОМОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Куратори культурної програми ярмарку - Брати Капранови

В ПРОГРАМІ:

"Книжка і кухня" — відомі письменники прямо на виставці готуватимуть свої "фірмові" страви і роздаватимуть на пробу гостям виставки
"Книжка і спорт" — зустрічі з зірками спорту, авторами спортивних книжок, круглий стіл з проблем спортивної книжки
"Книжка і діти" — книжкові розваги, виступи казкаря лірника-Сашка, майстер-класи, презентації дитячих книжок та зустрічі з письменниками
"Книжка і образотворче мистецтво" — майстер-класи з каліграфії, друкарської справи, варіння паперу, ілюстрування книжок для всіх бажаних
"Книжка і кіно" — покази екранізації творів української літератури, майстер-класи відомих сценаристів
"Книжка і театр" — майстер-класи драматургів та зустрічі з режисерами, круглий стіл „Українська книжка на сцені”
"Книжка і музика" — співана поезія, щоденні вечірні концерти книжкових музик
"Книжка і ЗМІ" — зустрічі з ведучими книжкових передач, круглий стіл про стосунки книжок та медій
"Книжка і Інтернет" — презентації книжкових інтернет-ресурсів, електронних книг та інтернет-магазинів
"Книжка і влада" — відкрите засідання Міжвідомчої комісії з проблем книжкової галузі за участі урядовців, зустрічі з авторами книжок про політиків, дискусія про перспективи бібліотечної галузі
„Книжка як книжка” — презентації, автограф-сесії, книжкові ігри, вікторини, круглі столи
Старт продажів нової книги Дена Брауна "Втрачений символ" - найбільш очікуваної книжкової прем'єри року, подарунки всім покупцям від видавництва
"Клуб Сімейного Дозвілля"

Генеральний спонсор:

2009

18-20

ГРУДНЯ

КИЇВ

М «РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ СТАДІОН»
ЕКСПОЦЕНТР «СПОРТИВНИЙ»
ВУЛ. ФІЗКУЛЬТУРИ, 1
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

ВИСТАВКА ПРАЦЮЄ:
18-20 грудня з 11.00 до 19.00
ВХІД ВІЛЬНИЙ

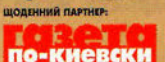
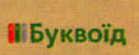
УПОРЯДНИК:
"МЕДВІН"

Тел./факс: +380 44 501-03-42,
+380 44 501-03-44,
+380 44 501-03-66,
8 050 358-75-92.

E-mail: mail@medvin.kiev.ua
www.medvin.kiev.ua

ІНФОРМАЦІЙНІ ПАРТНЕРИ:

Від кіноелегій до кіновідкриттів

Історик кіно Анджей Вернер про потребу звільнитися від комплексу жертви, живі міфи кіно й мертві цінності політики

Автор:
Жанна
Безп'ятчук

Переклад
з польської:
Олена Бабій

Кіно, що каталогізує колективні страждання й індивідуальний біль, історичні трагедії й політичну брехню, – це своєрідний культурний резервуар, край необхідний людям у задушливій тоталітарній системі. І це самоочевидність. А от чи потрібне таке кіно людям вільним і розкутим, схильним полишати справу аналізу історії фахівцям, – це питання й досі відкрите. Історик кіно та літератури, професор, дисидент Анджей Вернер спробував у ньому розібратися на прикладі польського кінематографа.

У. Т.: Пане професоре, ви досліджували кризу культури в польському кіно. Який зміст ви вкладаєте в це поняття? І чи сьогодні ми не спостерігаємо кризових ознак?

– У часи комунізму кіно в Польщі було дуже важливою частиною культури. Кіно для поляків – це своєрідна зброя проти всіх сил, які відбирали нашу свободу. Але після 1989 року становище країни кардинально змінилося. Коли ми прощалися з СРСР і польською комуністичною владою, молоді люди відкрили для себе принади розважального кіно. Дуже

швидко ця публіка забула про ті проблеми, якими ми жили до-недавна. Як наслідок, відбулося зниження рівня польського кіно. Воно почало орієнтуватися на смаки цієї молодшої аудиторії. Однак сьогодні все ж таки наш кінематограф повертається на шлях серйозного осмислення дійсності. Криза культури в кіно – це криза цінностей, які витісняє культура споживання й політична гра. В комуністичні часи люди йшли на перегляд фільмів у пошуках натхнення для того, щоб відстоювати далі свої цінності. Коли ж вони здобули омріяну свободу, то кіно вже їх не цікавило так, як раніше.

У. Т.: Як завдяки кіно можна осмислити минуле? Іншими словами, чи є щось підвладне лише йому? Якесь онтологічне явище, куди не сягає, наприклад, література?

– Раніше шляхи літератури й кіно були паралельними. Багато гарних творів мистецтва екранізували. Це обумовлювалось ідентичністю їхніх функцій: вони виступали проти тоталітарної системи, попри цензуру й заборони. Після 1989 року шляхи літератури й кінематографа розійшлися. В прозі й поезії запанувала постмодерністська естетика. Література відтоді не була цікавою для кіно, оскільки не порушувала суспільно значущих проблем. Сьогодні в Польщі не так багато фільмів, які базуються на сучасній літературі.

Далі. Художнє кінозображення має великий вплив на емоції та чуття. Хоча це не затіняє його суто інтелектуальної складової. В кіно домінує зобра-

ження, а отже, воно апріорі є сенсорним, емоційним мистецтвом. Література, порівняно з ним, незакінчене мистецтво, що залишає поле для уяви. Кіно кінця 1990-х – початку 2000-х, на відміну від літератури, чимало уваги приділило соціальним проблемам, життю провінції, людям, які після змін 1989 року опинилися на суспільному маргінесі. Знімалися фільми, дія яких розгортається в Сілезії, у шахтарському районі Польщі. Це дуже цікаві стрічки. Вони не просто розповідали про біду людей, а мали ментальний вимір, відтворювали атмосферу.

У. Т.: А що, на ваш погляд, втрачає суспільство, яке не відрефлектувало в кінематографі свого тоталітарного й колоніального минулого?

– Таке суспільство втрачає самоусвідомлення. Засадничі міфи й цінності саме в кіно знаходять підтримку, воно їх легітимізує. Політичне ж життя визначає свої інакші цінності. Крім того, воно утилізує масову культуру, бо через неї можна легко нав'язувати людям вигідне для себе одновимірне бачення історії. Раніше боротьба проти тоталітаризму, боротьба за свободу визначали речі, які варто відстоювати. Загалом, політики часто жонглюють мертвими цінностями та міфами, натомість через справжнє кіно можна знаходити цінності істинні, живі.

ПОРАХУНКИ З ІСТОРІЄЮ

У. Т.: Фільм «Катинь» Анджея Вайди можна вважати певною вершиною кінематографічної рефлексії щодо трагедії й злочинів тоталітаризму. Чи не

БІОГРАФІЧНА НОТА

Анджей Вернер – польський історик кіно та літератури, професор, доктор гуманітарних наук, викладач Театральної академії. Науковий співробітник Інституту літературних досліджень ПАН. Упродовж багатьох років головував у Секції кінематографічного письменства при Спілці польських кінематографістів, автор телевізійної Академії польського кіно. Член правління польської секції ПЕН-клубу. Автор книг: «Звичайний апокаліпсис» (1971, 1981), «Історія польського кіно», том V (1985), «Пристрасть і нудьга» (1991), «Кров і чорнило» (1997), «Декада кіно. Проблема кризи культури в кіно шістдесятих років» (1997), «Це – кіно» (1999).

варто після таких «високих нот» очікувати спаду кінематографічного інтересу до цього періоду історії?

— Ні, я так не думаю. Цей фільм апелює до пам'яті про велику історичну брехню й образу. Адже не лише Радянський Союз не визнавав своєї провини. Захід так само знав правду, однак не хотів про те говорити відкрито. Тоді, по суті, викоринювалося ціле культурне середовище: знищували інтелектуалів, професорів Ягеллонського університету, розстрілювали офіцерів. Тому «Катинь» Анджея Вайди — це не просто розповідь про трагедію та про ті кривди, яких зазнала Польща від совєтів. «Катинь» — це елегія на смерть не лише конкретних людей, а цілої культурної формації, цілого людського середовища. Існування екранного образу Катині не вичерпує цієї трагедії, але воно до певної міри сприяє загоєнню давніх ран. Це кіно-пам'ятник, потребу в якому ми всі маємо. Водночас такий фільм не варто розглядати як порахунок зі старими образами.

У. Т.: Польське кіно не зацікавлялося на польсько-радянських відносинах, унаочнюючи інші виміри історії європейської несвободи. Які теми цього напрямку є найважливішими?

— У польському кіно є напрямки, який торкається не так відносин польсько-радянських, як польсько-єврейських. Це тема Голокосту, який чинився на території Польщі. Вона була висвітлена широко, бо дуже непокоїть нашу країну. Є такий стереотипний образ поляка-антисеміта, що, однак, не правдивий. Вочевидь, є такі важкі, навіть неприємні теми, які мають бути неодмінно осмислені. Нещодавно були відкриті документи про антиєврейські погроми, які поляки чинили за домовленістю з німцями на польських територіях, уже звільнених радянськими військами. Про це був знятий документальний фільм Агнешки Арнольд «Сусіди» (2001). Поки ми це не осмислимо, Польща не зможе вільно рухатися вперед.

У. Т.: Самокритична оцінка свого місця й дій в історії є не

менш важливою, аніж порахунок й продукування своєї ролі жертви?

— Саме так. Це прояв істинної зрілості суспільства. Це кіно руйнує міф про те, що зло в нашій історії чинилося тільки щодо нас, а ми, мовляв, такі хороші й завжди були лише жертвами. Зло є скрізь, зокрема всередині польського суспільства. Це така сповідь за допомогою кінематографа. Зараз відкрили чимало документів, що це підтверджують. Отож ми маємо багато фільмів, у яких ідеться про життя єврейських містечок у Польщі. Приміром, документальний фільм «По-Лін. Крихти пам'яті» (2008) польської режисерки Йоланти Дилевської розповідає про єврейську міську культуру в Польщі, якої сьогодні фактично вже немає. Її знищили. З одного боку, поляки відчувають сором перед тим, що так сталося. А з іншого — гордість за тих, хто переховував євреїв, допомагав їм урятуватися. Загалом, на ці теми було знято кілька десятків короткометражних і документальних фільмів і, звісно, повнометражні ігрові роботи.

ВСЕ ТІЛЬКИ ПОЧИНАЄТЬСЯ

У. Т.: Хто окреслюватиме координати польського кіно в найближчі десятиріччя? Які нові імена ви б назвали?

— Сьогодні в Польщі голосно заявило про себе покоління сорокарічних режисерів. Вони вже мають достатній життєвий і творчий досвід, щоб пропонувати цікаві й визначальні речі. Якщо ж говорити про конкретні імена, то я б згадав Анджея Якімовського, його фільми «Штучки», «Примруж очі». Наразі він закінчує свою третю стрічку. Ще я б назвав Міхала Росу, автора фільмів «Що бачило сонечко», «Подряпина». На останньому кінофестивалі в Гдині були показані кілька вельми вартих уваги нових фільмів до того невідомих режисерів. Приміром, кінострічка «Зворотний бік» режисера-дебютанта Бориса Ланкоша.

У. Т.: Побутує думка, що в західноєвропейському кіно панує ідейний дефіцит, спровокований наслідуванням американських кінотра-

фаретів. Натомість кіно Східної Європи (звісно, там, де воно інтенсивно розвивається) зберігає вірність смислам, змістам, гуманістичним цінностям. Як ви ставитеся до такого вододілу?

— Досвід двох тоталітаризмів — комунізму й фашизму, — природно, визначив значною мірою розвиток кінематографа. Він мав бути осягнений. Звідси ота глибина змісту. Але сьогодні це вже не так. На щастя, нині ми не стикаємося з загрозою тоталітарного придушення й несвободи. Проте на зміну старим загрозам прийшли нові, зокрема агресія, маніпуляції ЗМІ, які нав'язують масові стереотипи. Й кіно потрапляє в цю орбіту уніфікації та спрощення. Нове справжнє кіно Східної Європи повинно відкривати світ наново. Йому доведеться більше відкривати, ніж бачити. ■

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕКМЕНЬОВ

Хелоу, невизначеносте!

Україні ще тільки належить освоїти кінематограф як незамінний простір рефлексій над тоталітарним минулим

«Гудбай, СРСР!» – сказала Центральна та Східна Європа 1989 року. Й саме таку назву отримав Тижень європейського кіно та дискусій, що відбувся у Києві й був організований об'єднанням національних культурних інституцій ЄС EUNIC. Реінтегрувавшись у свій природний європейський культурний простір, ця частина Європи автоматично перебрала на себе роль зовнішнього споглядача за феноменом тоталітаризму. Адже право на повноцінне споглядання системи має лише той, хто перебуває поза нею.

І саме з тієї миті, коли кожна конкретна країна з шеренг сателітів-соціалістів переходила до демократичних лав, у мистецтві, зокрема кінематографі, мав починатися процес інтенсифікованого осмислення пережитої історичної несвободи. І що раніше, то краще. Але, як показав реальний досвід Східної Європи, економічна криза вдарила по кінематографу надто боляче. До того ж дуже швидко визріли спокуси розважальної масової культури. Відтак у найкрайшому разі увага й повага до історичних кінорефлексій у посткомуністичну добу наростали поступово. Так було в Польщі. У найгіршому – важка історична спадщина, трагедії та образи, брехня й багатомірність тоталітарного минулого, глибина несвободи й пригнічення людини залишилися невідрефлектованими. Через кризу і економічну, і кінематографічну, і ментальну, й ідейну. Так сталося в Україні. Непереосмисленими у вітчизняному ігровому кіно залишилися й ключові дати прощання цивілізаційної Європи з СРСР. 1989 рік, 1990 рік – які образи, метафори, ідеї, емоції, типажі вони можуть розвуршити сьогодні в пам'яті українців? Жодних.

З усіх східноєвропейських кінематографів на Тижні європейського кіно був представлений лише польський – фільмом «Туди й назад» (2001) режисера Войцеха Вуйчика. Це історія всебічного приниження, ступінь якого безпосередньо залежить від внутрішньої свободи людини. Що вільніша вона внутрішньо, що свідоміша своїй ідентичності, тим рішучіше її відкидає система, заснована на прислужництві. Система, що любить донощиків, придворних художників і лікарів, які обслуговують спецслужби старанніше, ніж рятують людські життя. Позбавлена права вільного вибору свого шляху, навіть найрозважливіша людина перетворюється на відчайдуха. Дружина й донька головного героя лікаря-хірурга Анджея Гоффмана залишилися за залізною завісою в далекій Австра-

лії. Він наважується пограбувати банк задля грошей, потрібних для оформлення паспортів, разом зі своїм приятелем, не менш скривдженим долею художником без нагород, визнання та з хворим серцем.

Це історія, так би мовити, ламання доль всередині комуністичного табору. Однак більшість стрічок, які було продемонстровано протягом Тижня європейського кіно, розповідають про те, як зовнішній щодо західноєвропейських суспільств маховик комунізму зачіпає і так само змінює людей зі світу демократичного. Вони фіксують, як людські долі зсередини розполовинює залізна завіса, як Берлінська стіна проходить через свідомість. Так, звичайна дівчина з Ліверпуля Елейн, героїня британської стрічки «Лист Брежнєву» (1985) режисера Кріса Бернарда, закохалася в російського моряка Петра. І те, що з позиції сьогодення не видається взагалі великим ускладненням, а саме фізична відстань між Ліверпулем та Сочі, тоді було мало не фатумом. Йшлося про два різні світи. І перехід з одного в інший – це подвиг. Не лише в СРСР, а й у демократичній Великій Британії автоматично

вмикалася вся машина держави, щоб люди у підсумку не знаходили, а навпаки, губили одне одного безповоротно.

Не перекидаючи містка

до СРСР як такого, італійська стрічка «Мій брат – єдина дитина» (2007) режисера Даніеле Лучетті ревіталізує архетипічний сюжет конфлікту двох братів. При цьому дія розгортається у провінційному італійському містечку в 1960-х роках минулого століття. Старший брат Манрико вступає до компартії. Молодший Ацціо – до фашистського руху. Захопленню фашизмом, завдяки якому хлопець «більше не почувався самотнім», передувало спочатку невдале навчання в духовній семінарії. Тоталітарна утопія як кар'єра для одного й віра та світоглядна опора для іншого – різні мотивації підштовхують людей до трибун і провокацій із вірою у світле майбутнє. Історія Манрико й Ацціо також засвідчила, що комунізм ХХ століття – це феномен, який так чи інакше впливав на долі людей усієї Європи. Тому 1989 року «Гудбай, СРСР!» сказав і Захід.

А ось країна, яка не осмислила у власній культурі, зокрема кінематографі, свого комуністичного минулого, вочевидь, по-справжньому не розпрощалася з ним. Поки ми не проживемо вповні оці два слова «Гудбай, СРСР», зможемо лише сказати «Хелоу, невизначеносте!» ■

КІНО ПРИШВИДШУЄ ПРОЩАННЯ З КОМУНІСТИЧНИМ МИНУЛИМ

Автор:
Жанна
Безп'ятчук

Зустрічайте нове **ПАН-АЗІЙСЬКЕ** меню в **Take-Maki**
Унікальна можливість спробувати страви японської, тайської та в'єтнамської кухонь за супер-цінами!

Свіжий смак японської та азійської кухонь

Take-Maki

ЯПОНСЬКА ТА АЗІЙСЬКА КУХНІ

Салати

Ям гай
(овочі, курятина)
225/2

34
98 kcal

Салат Ям ну а ям
(овочі, яловичина)
200/15/2/2

42
105 kcal

Гарячі страви

Рисова локшина з овочами
250/2

52
412 kcal

Суп Том ям талей
(суп з базиліком та морепродуктами)
400

56
180 kcal

м. Київ, вул Червоноармійська, 65, тел. 238-6971 call center: (050) 417-4027
www.mastergood.com.ua

Доброго ранку,
УКРАЇНО!

www.eratv.com.ua

з **Оленою Вознесенською**

з 6:00 - 9:00 ранку

Ліцензія Серія НРН№ 2520 від 3 квітня 2006 року видана Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення.

Час розплати минув

Кримінальний трилер, присвячений постраждалим від фільму «Пила»

Законослухняний громадянин із непересічними здібностями в галузі стратегічного планування Клайд Шелтон (Джерард Батлер) стає жертвою озброєного нападу, під час якого гинуть його донька та дружина. Прокурор-кар'єрист Нік Райс (Джеймі Фокс) під загрозою погіршення статистики власного успіху обіцяє одному з нападників-убивць пом'якшувальні обставини в обмін на свідчення. Внаслідок домовленості вбивця отримує п'ять років ув'язнення замість смертної кари. Шелтон вбачає в такому вироку не просто несправедливість щодо нього, а й ознаку порочності всієї судової системи як такої. Завдяки цьому відкриттю його життя набуває нового сенсу. Наслідуючи приклад свого видатного попередника «конструктора смерті» Джона Крамера (головного героя «Пили»), Шелтон бере на себе місію етичного просвітництва радикальними методами.

Далі глядач «Законослухняного громадянина» може вкотре насолодитися знайомим сюжетом

У кінотеатрах
України з
19 листопада

під назвою «час тут навести порядок»: винних покарано, помилки усвідомлено, персональна відповідальність торжествує над статистикою. В боротьбі за справедливість Клайд Шелтон демонструє свій інтелект і любов до садистського жанру «тортур-порно», а Джерард Батлер – обізнаність із найкращими зразками акторських портретів «повсталих проти суспільства геніїв-месників». Сценарист Курт Віммер тішить глядач своїм почуттям гумору, а режисер Гері Грей («П'ятниця», «Пограбування по-італійськи») – володінням не тільки технікою саспенсу, а й прийомами інтелектуального монтажу. Деякі

Анонси 25 листопада – 10 січня «Міні-мистецтво»

Арт-центр «Я Галерея» (Київ, вул. Хорива, 496)
Кураторський проект Павла Гудімова зібрав «найменші артефакти українського сучасного мистецтва». Свої твори для виставки надали понад 20 українських художників. Поміж них Олена Бланк, Андрій Сагайдаковський, Тіберій Сільваші, Ірина Каленик, Олександр Сухоліт, Станіслав Перфецький, Юрій Пікуль, Ігор Янович. Як вважають організатори виставки, розкриття теми в роботі маленького формату – це велике мистецтво, виразний прийом і найкращий засіб для профілактики та лікування наших комплексів.

27–30 листопада Фестиваль сучасного угорського кіно

Кінотеатр «Київ» (Київ, вул. Велика Васильківська, 19)
У межах імперзи представлено найкращі стрічки сучасного угорського кінематографа. Пригодницько-фантастичний «6:3» оповідає про загадкового Тутті, що передбачив сенсаційну перемогу угорської футбольної збірної у матчі з Англією 1953 року. Мелодрама «Довгий вікенд у Пешті і Буді» – це історія трьох жінок у житті головного героя, якому так важко відмовитися від минулих ідеалів. А на завершення програми – драматичне протистояння чесного прокурора й мафіозного клану в фільмі «Родичі» та пригоди старого угорця і його онуки з «Ноевого ковчугу».

28 листопада, 17.00 BIG alternative GIG

Клуб «Бінго» (Київ, пр-т Перемоги, 112)
Чотири великих концертних сети від відомих і визнаних представників alternative metal в Україні, пов'язаних творчістю, дружбою та ідеєю: вибуховий київський «ТОЛ» зі своїм sad aggressive стилем, львів'яни з «АННА» – адепти hardcore та nu metal, нонконформістський житормирський Snuff та першопрохідці української альтернативної сцени Skinhate із Орджонікідзе. Учасники обіцяють виконати як старі треки, так і нові композиції, а також влаштувати автограф-сесію перед початком концерту.

CD

Фамільні віршоспіви

У 1990-х, коли ніхто не міг прив'язати музику дуєту «Сестри Тельнюк» до певного стилю, існувало таке визначення їхньої творчості: «ліки від розпачу». Ця формація недооцінена вдома, хоча за океаном, куди дівчата вперше потрапили разом із лауреатами «Червоної руги», їхні композиції отримали схвальні відгуки. Музика Галі й Лесі – міцний сплав трьох інгредієнтів. Це арт-рок, нью-ейдж і висока поезія. Окрім текстів класиків і сучасників, своїм натхненням дівчата завдячують батькові – поетові Станіславу Тельнюку. До того ж їм вдалося об'єднати навколо себе висококласних музикантів: басиста Олега Пуятіяна, гітариста Романа Суржу, клавішника Івана Небесного, ударника Миколу Томасишина. Сестри Тельнюк також відомі мультимистецькими проектами, поміж яких резонансна драма «У.Б.Н.», створена кілька років тому разом із львівським театром імені Марії Заньковецької. Згодом у їхньому творчому активі з'явилася спеціальна програма «Стусове коло». А після «Антонич-фесту», було інспіровано CD-сингл «Назавжди» з музикою Лесі Тельнюк на вірш Богдана-Ігоря Антонича, що містить кілька різних версій виконання, зокрема «Мертвим півнем», «Аби МС» та Олександром Мельником. Поява концертного альбому «Краще» присвячена 20-річчю спенічної діяльності сестер Тельнюк. Деякі треки цієї збірки походять із платівок «Мить» (1990), «Тиша і грім» (1998), «Концерти в Канаді» (2000), «Жар-птиці» (2002) та «Жовта Кульбаба» (2007).

Тельнюк: live краще, Komp. Music, 2009

діалоги дивують, деякі сцени шокують, добро перемагає зло, розумний хлопець – дурних, публіка веселиться. Шкода тільки, що все це триває недовго – доки жертвою повчальних дій Шелтона не стає мила і добра в душі помічниця прокурора Сара. Після цієї трагічної події бунтівник-радикал стрімко втрачає свою етичну, а разом з тим і стратегічну перевагу, а захопливий трилер з елементами хорору та комедії перетворюється на банальну психологічно-гуманістичну драму із закликком до поміркованості.

Олександра Киричук

Олександр Євтушенко

30 листопада, 18.00 — 1 грудня, 18.00 — 1–2 грудня, 19.00

Презентація книжки «Історія Фінляндії»

Книгарня «Є»
(Київ, вул. Лисенка, 3)
Книга «Історія Фінляндії» професора Гельсінського університету Генрика Мейнандера – це спроба проаналізувати становлення ідентичності та

державності «країни озер» із найдавніших часів до сучасності в широкому географічному контексті. Особлива увага приділяється періоду шведського панування, проблемам і суперечностям російсько-фінських відносин, членству в Європейському Союзі. Презентуватиме книгу сам автор, а також посол Фінляндії в Україні Крістер Міккелссон та видавець Барбру Теір.

Презентація «Етновіторків»

Арт-клуб «Київ»
(Київ, вул. Велика Васильківська, 19)
«Етновіторки» – це серія тематичних вечорів із автентичною музикою, українським кіно, народним мистецтвом, запальними танцями та національними стравами. Презентація проекту розпочнеться фільмом «Фієста» Ганни Яровенко про кобзаря й педагога Михайла Ковалю. Також у програмі: Ролі Карп, який черпає натхнення для етно-арт-року з просторів Полісся та Карпат, «Пропала Грамота» зі своїм «подільським фундаментом», фольклорний ансамбль «Божичі» та гурт «ДримбаДаДзіґа», що поєднує етнічні твори з сучасною музикою.

«Солодка Даруся»

Молодий театр
(Київ, вул. Прорізна, 17)
Драма «Солодка Даруся» за однойменним романом Марії Матіос стала візитною карткою Івано-Франківського музично-драматичного театру. Одразу після прем'єри молодим митцям надійшла пропозиція здійснити тур містами України. Режисура Ростислава Держипільського, акторська гра виконавців головних ролей – Романа Луцького та Галини Баранкевич, візуальне вирішення постановки були відзначені нагородами театрального фестивалю «Прем'єри сезону-2009» і схваленням самої авторки роману.

Генрик Мейнандер

Історія Фінляндії

Ліній структура, перекладає, мовити

Час циган і Балкан

Київ має шанс стати на кілька днів етностолицею Європи

Олександр Ярмола, лідер гурту «Гайдамаки»

«Балканфест» має стати справжнім іспитом на «європейськість» столиці, однією з складових якої є мультикультурність. Безсумнівно, подібний фестиваль міг би відбутися в Берліні, Парижі, Відні, Варшаві, та навіть у Москві був би майже гарантований успіх. Однак щодо Києва – все не так однозначно. По-перше, вважаймо, що аудиторією таких музичних імпрез є місцева інтелігенція, свідомі, прогресивно мислячі люди, які коли не конче люблять балканську музику, то йдуть на концерт для особистого розвитку. З мого досвіду життя в Києві, громада міської інтелігенції всіх віросповідань та професій значно поступається кількості шанувальників табірної шансону. По-друге, за останній час, за винятком Горана Бреговича та Сесарії Евори, в Києві не виступив жоден із виконавців етномузики, що стали відомі прогресивній публіці одночасно з хвилею балканської музики в кінці 1990-х, таких як: Manu Chao, ADF, Buena Vista Social Club тощо. Відтоді вони встигли не раз заграли в усіх європейських столицях. Однак не все так сумно. На користь проведення фестивалю свідчать беззаперечні аргументи: українці, доведені до краю політичною брехнею та відсутністю справді потужних культурних подій, змучені карантинном, з радістю прийдуть, щоб «відключитися», опинитися в іншому, кращому світі, світі позитивної музики.

Мені здається, що коріння загальноєвропейської моди на балканську та циганську музику – в постійній генетичній потребі прогресивного європейського слухача в культурному розвитку й водночас поверненні до джерел. Також цьому інтересу сприяє його небажання бути споживачем конвеєрної музичної продукції, схильність до альтернативи і готовність вибрати улюблену музику за власним смаком. Та й ця музика дійсно класна – багата за звучанням, гармонійна, сповнена високої виконавчої майстерності. Недарма сучасна балканська культура подарувала світові кількох справжніх титанів, які разом створили легенду про переплетену на гірських теренах єдину долю кількох народів, які вміють від серця святкувати й убивати, тужити й кохати.

Після балканської музичної «шокової терапії» Західна Європа звернула увагу на музику нещодавно звільнених від соціалістичного табору сусідніх країн. Із кожної прийшли найкращі – давні легенди та амбітні молоді виконавці. Створилася ціла сцена східноєвропейської музики, що згодом увійшла до обов'язкової програми великих міжнародних open air фестивалів. Часом, за правом першості, цю сцену називають балканською. Тут можна побачити різні гурти: сербські, польські, українські, румунські, російські та молдовські, адже узагальнений термін East Blok лише входить до обігу. Найсильніші, пройшовши відбір балканською сценою, виходять на головну, де зірки етномузики зустрічаються з хедлайнерами рок-фестивалів. І якщо циганська культура є невід'ємною складовою румунської та угорської музики, то поляки й чехи завжди

**КОРІННЯ
ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ
МОДИ НА БАЛКАНСЬКУ
ТА ЦИГАНСЬКУ МУЗИКУ –
В ПОСТІЙНІЙ ГЕНЕТИЧНІЙ
ПОТРЕБІ ПРОГРЕСИВНОГО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СЛУХАЧА
В КУЛЬТУРНОМУ РОЗВИТКУ**

відзначалися власною альтернативою. Що стосується місця українських гуртів на східноєвропейській музичній мапі, повторю цитату з Біблії: «сказано: стукайте, і вам відкриють». Туди здатні потрапити лише ті формації, артисти яких насправді відчужують себе частиною Європи й не бачать життя на сцені без того

міжнародного культурного обміну, який вона пропонує.

Зізнаюся, що захоплення балканською та циганською музикою не обійшло гурт «Гайдамаки». Незбагненною любов'ю до румунського «Радіо Букурешті», як виявилось, в дитинстві палали майже всі учасники колективу. Здається, це була лише одна хвиля, яка годинами трансливала народну музику, зроблену, на відміну від радянських колгоспних мантр, на культурному рівні. Потім почали цікавитися сербськими та циганськими, кафанськими співаками й інструменталістами. Який саме вплив на козацький рок мала балканська музика, можна буде почути на нашому концерті у другий день імпреди. А зараз хочу побажати організаторам подолати всі наші містечкові дебілізми й провести фест на рівні, Києву – підтвердити омріяний статус європейської столиці, артистам – відкрити для себе ще одне фестивалне місто, а всім глядачам – циганізації, балканізації, позитивної вібрації! «Fuck the Cola, Fuck the Pizza, All we need is Slivovical!» ■

BALKANFEST-2009

Дводенний фестиваль етнічної музики без забобонів, музичних канонів та географічних кордонів

Автор:
Тетяна
Манзюк

Назва дійства досить умовна і радше стосується загальної карнавально-балаганної атмосфери фесту, адже зі сцени лунатимуть ритми рок-н-ролу, джазу, циганських танців, турецьких маршів, мелодії Близького Сходу

і навіть Ямайки. Мультинаціональний десант зіркових учасників висадиться 4–5 грудня у Київському палаці спорту. Окрім сольних виступів, музиканти готують сюрпризи у вигляді спільних пісень. За словами організаторів, Balkanfest не є

відгалуженням інших світових фестивалів з подібною назвою та ідеєю – він повністю народжений і реалізований в Україні. У перспективі імпрезу планують проводити щороку, враховуючи всі побажання публіки та розширюючи її масштаби. ■

Gogol Bordello (США).

Шалене поєднання циганського панку, фольку та рок-н-ролу від космополітного гурту, створеного емігрантом з України Євгеном Гудзем. Розпочавши з виступів на російських весіллях у Нью-Йорку, за кілька років Gogol Bordello встиг отримати премію BBC World Music Awards, почав співпрацювати з Мадонною і записав один із 50 найкращих альбомів 2007 року. Концерти цього гурту варто побачити наживо, адже навіть найкращий студійний реліз не здатний передати божевільний драйв і творчий безлад, що панує під час їхніх феєричних шоу.

K.A.L. (Сербія).

Найкращий північник історією, міфами та традицією Сербії, що виконує народну циганську музику в сучасному різножанровому оздобленні. K.A.L. («чорний із циганської») – це творіння братів Рісіч: театрального режисера Драгана і художника Душана. Їхній однойменний дебютний альбом вийшов через десять років після заснування гурту, однак одразу опинився на перших позиціях європейських чартів. За словами Драгана Рісіча, K.A.L. прагне показати молодим балканським музикантам, що автентика і новаторство можуть вдало співіснувати.

Fanfare Ciocărlia (Румунія).

За офіційною легендою, 12 музикантів із невеликого румунського селища Зече-Праджині так приголомшили німецького продюсера Генрі Ернста, що він продав своє майно і вклав кошти у створення цього ансамблю (у перекладі fanfare – духовий оркестр, ciocărlia – жайворонки). Саундтреки до відомих фільмів (поміж них стрічки Фатіха Акіма та Томаша Багінські), понад 1000 концертів у 50 країнах світу свідчать про справжнє визнання гурту, що жонглює на сцені блискавичними імпровізаціями, під які можна танцювати до нестями.

Emir Kusturica & The No Smoking Orchestra (Сербія).

Створений ще наприкінці 1970-х Нелле Карайлічем гурт Zabranjeno Pušenje («Палити заборонено») став усебігньо популярним, коли змінив назву на The No Smoking Orchestra і поповнився гітаристом Еміром Кустурицею. Відтоді колектив регулярно гастролює Європою та світом й іноді записує музику до стрічок свого зіркового учасника. Зокрема, композиції гурту стали музичною основою культових фільмів «Чорна кішка, білий кіт» та «Життя як диво». Стиль колективу об'єднує в собі елементи рок-н-ролу, джазу, фольку та панку.

Гайдамаки (Україна).

Відтоді як у київський рок-гурт «Актус» зі свіжими ідеями увірвався Олександр Ярмола, народилися ідеологія та стиль «Гайдамаків». І ось уже понад 15 років творчість цього колективу підкорює фестивалі майданчики та серця європейських меломанів. Діяльність формації, за словами її фронтмена, є «гайдамаччиною в інформаційному просторі», а стиль музики критики визначають як синтез українського фольку, регі, ска, альтернативи, панку, дабу. Їхню чітку соціальну позицію підтверджують тексти пісень та участь у численних благодійних проєктах.

Kocani Orkestar (Македонія).

У 1988 році музиканти з'явилися у фільмі Еміра Кустуриці «Час циган», що приніс їм популярність і визнання. На сьогодні ансамбль записав уже сім альбомів, сповнених атмосферою цілковитого свята. Їхня музика заснована на мотивах турецьких військових оркестрів і розбавлена латиноамериканською та циганською мелодикою. За твердженням лідера Kocani Orkestar трубача Наата Велюва, були синонімами. Тож поряд із обіграванням відомих ритмів оркестр створює вельми специфічні власні мелодії.

ФОТО НАДАНО ПРЕС-СЛУЖБОЮ ФЕСТИВАЛЮ

Здоров'я по карткам

Успіх у бізнесі рідко є випадковістю чи подарунком долі. Зазвичай це результат невтомної праці й позитивного сприйняття життя. До таких людей можна сміливо зарахувати засновника групи компаній Sport Life Дмитра Єкімова. Його мета – розвивати мережі фітнес-клубів по всій Україні. Бізнесмен упевнений, що вона цілком досяжна.

Про плани і перспективи своєї компанії він розповів *Тижню*

– Яка ситуація з фітнес-індустрією в Україні?

– Україна, як і раніше, має величезний потенціал для зростання і розвитку фітнес-індустрії, є ще багато неосвоєних сегментів цього ринку, дуже популярних на Заході. Щодо столиці, то поки що ринку фітнес-послуг у Києві немає, я все не веду мови про Україну загалом. І фітнес потрібно популяризувати передусім як турботу про здоров'я, а не лише як іміджеву складову. Ми першими прийшли на цей ринок з метою створити

мережу фітнес-клубів і, попри нинішню економічну ситуацію, стрімко її розвиваємо, враховуючи, що на сьогодні в Україні немає жодної мережі фітнес-клубів, відтак і конкуренції також немає.

– Як фінансова криза вплинула на ринок фітнес-послуг?

– Ми її переживали не раз у Росії. Понад те, під час кризи завжди активно розвивали свою мережу. Передусім криза вдарила по нездоровій нації. Не можу сказати, що вона негативно

позначилася на розвитку мережі та продажу клубних карток. Річ у тім, що ми завжди надавали і надаємо якісні фітнес-послуги за демократичними цінами. У нас ніколи не було невідповіданих націнок на клубні картки. Ми не продавали їх за \$3 тис. Зараз, коли люди стали піклуватися про своє здоров'я більше, заощаджувати на ньому ніхто не хоче. У нас багато клієнтів, які придбали клубні картки ще до кризи, і з'явилося багато нових, котрим наші умови здалися вигіднішими.

– Яка тарифна модель на послуги у фітнес-клубах Sport Life?

– Мережа фітнес-клубів Sport Life працює у трьох форматах: БІЗНЕС, ПРЕМІУМ та ЕЛІТ. Фітнес-клуб Sport Life на Петрівці працює у форматах БІЗНЕС і ПРЕМІУМ, Sport Life Fitness De Lux на Печерську – у форматі ЕЛІТ, а клуб, який ми відкриємо у I кварталі 2010 року в Протасовому Яру, також надаватиме послуги у форматах БІЗНЕС і ПРЕМІУМ.

Цікаво, що, купивши клубну картку певного формату, можна відвідувати всі клуби мережі цього формату. Ціна повного абонементу без басейну – \$1 тис. на рік. Також у нас є знижки, завдяки яким за рік можна платити не тисячу, а \$600–700. Це близько \$50 на місяць, одночасно відвідання – \$3–4. Це стосується, зокрема, клубу на Петрівці. Річну клубну картку у Sport Life Fitness De Lux можна купити за ціною від \$1490 на рік.

Навіть у період кризи люди не перестають піклуватися про своє здоров'я, і якщо спортклуб належить до

правильної цінової категорії, то криза його не торкнеться. Крім того, є клубні картки ранкові, денні, вихідного дня, максимально доступні за ціною. Таким чином ми залучаємо до спорту клієнтів із різним рівнем доходів, пропагуючи здоровий спосіб життя.

– У листопаді ви відкрили Sport Life Fitness De Lux на Печерську. Цим розвиток вашої мережі не обмежиться?

– Звісно, ні. Ми відкриватимемо нові клуби, що відповідатимуть світовим стандартам. Наша політика передбачає фундаментальне впровадження фітнес-культури по всій Україні. У Києві, наприклад, плануємо відкрити щонайменше десять клубів. Новий Sport Life Fitness De Lux – це елітний фітнес-клуб для занять родинним фітнесом. Окрім поширених програм, там є програма для новонароджених – плавання немовлят під чітким контролем досвідчених педіатрів. Також є дитячий клуб – спеціально дібрані програми для дітей та підлітків. Таким чином ми залучаємо до спорту і фітнесу дітей з юного віку.

У Протасовому Яру клуб відкриється в I кварталі 2010 року. Його незаперечна унікальність у тому, що це не просто найбільший фітнес-клуб мережі Sport Life (загальна площа – близько 6 тис. м²), а й найбільший спортивний клуб у центрі ділової активності Києва, на вул. Грінченка. Окрім названих вище, ми маємо ще шість об'єктів, що перебувають на стадії будівельної готовності. У цих приміщеннях практично все готово,

і їх досить швидко можна пристосувати під спортивні заклади.

– Хто є вашою цільовою аудиторією?

– Чоловіки та жінки від 20 до 45 років із середнім і вищим за середній достатком. Така категорія займається у фітнес-клубі Sport Life на Петрівці. Наш новий клуб Sport Life Fitness De Lux на Печерську, розташований у житловому комплексі «Тріумф», розрахований на клієнтів із вищим рівнем доходів. Клуб, який ми відкриємо у I кварталі наступного року в Протасовому Яру, орієнтований на відвідувачів із середнім і вищим за середній рівень доходів.

– А чи мають клуби мережі Sport Life якусь особливу маркетингову політику?

– Безумовно. Займатися бізнесом та продажем без маркетингу неможливо в принципі. Особливість на-

шої маркетингової політики полягає в тому, що ми дуже гнучко й індивідуально підходимо до кожного клієнта, що значно підвищує його лояльність до клубу. А якщо клієнт має статус постійного, ми завжди маємо для нього приємний сюрприз при продовженні клубної картки.

– Який стартовий капітал потрібно сьогодні мати, щоб відкрити сучасний, швидкоокупний спортклуб?

– У 2007 році інвестиції у Sport Life на Петрівці становили 3–4 млн. у. о. А ось вкладення у фітнес-клуб Sport Life Fitness De Lux більші. Та не слід забувати, що чимало коштів витрачається на рекламу нового клубу.

– Як ви вирішуєте питання фінансування? Берете кредити?

– Ми не маємо інвестицій, не беремо кредитів. Використовуємо лише власні

кошти. Я не бачу сенсу сьогодні кредитуватися в банках, тому що нормальний бізнес – це 20–25% рентабельності. А кредитна ставка сягає 18–20%. Тоді виникає питання: навіщо таким бізнесом узагалі займатися?

– Який середній термін окупності клубу?

– Перші два-три роки триває створення клієнтської бази, і тільки потім можна почати трохи заробляти. Термін окупності назвати важко, ми розраховуємо приблизно на п'ять років.

– Чи з'являться фітнес-клуби Sport Life в інших регіонах України?

– Звичайно, окрім Києва, ми розглядаємо й інші міста. Думаю, впродовж найближчих 5–10 років Sport Life з'явиться у всіх містах-мільйонниках. Передусім у Донецьку, Харкові, Дніпропетровську, Львові та інших. Крім того, подумуємо про те, щоб відкрити фітнес-центри

в містах з населенням 300–500 тис. осіб.

– Як еволюціонувала фітнес-індустрія за останні роки?

– Раніше були розрізнені «качалки» з чітко визначеним контингентом. Окрім того, існували досить жорсткі стереотипи: чоловіки – в «качалку», жінки – на аеробіку. Та це вже в минулому – тепер можна побачити як чоловіків на групових заняттях, так і жінок у залі. І найважливіше: людям не потрібно доводити, що заняття фітнесом необхідні для здоров'я, гарного зовнішнього вигляду.

– Дмитре, чи можна назвати ваш бізнес важким?

– Скажіть, а що буває легким? Це важка праця, й потрібно вдосконалювати те, над чим працюєш. Адже фітнес-клуби – це моє дітище. І я працюю над досягненням поставленої мети – розвитком мережі фітнес-клубів по всій Україні.

Блискавки над Татрами

Узимку грозу, яку прославляє словацький гімн, у горах не почуєш, але чудові гірськолижні траси подарують вам не менший екстрим

Автор: Дмитро Стаховський,
фото: автора

Три години митних процедур на шенгенському кордоні, 300 км асфальтівкою на захід, і ми опиняємось у Словаччині, на залізничній станції невеличкого містечка Ліптовський Мікулаш, неподалік від курорту Ясна.

ЯСНА, АЛЕ НЕ ХОЛЕРА

Погода зовсім не лижна, надворі майже лондонська мрячка з туманом. І тут з'ясується, що наші компаньйони не встигли забронювати кімнати. Двоє хлопців відправляються на по-

шуки житла, й уже за годину повертаються до нас на мікро-автобусі власника садиби, куди ми, всі шестеро, зі сноубордами й величезними наплечниками трамбуємося, з задоволенням передчуваючи лижний адреналін.

Із помешканням нам пощастило – цілий поверх наш. Три кімнати, кухня-їдальня, що-правда, спільний санвузол. Лише €10 з людини. Проти українських аналогів це може здатися антикризовою ціною. В нас у лижний сезон дешевше 100 грн помешкання важко було знайти. Насправді – звичайні умови: €10-15 (якщо не на Но-

вий рік), не треба ні торгуватися, ні вислуховувати від хазяїна українське «та на ці гроші нічого не купиш...»

Неподалік – величезний як для компактного містечка супермаркет із німецькою назвою, банкомат і зупинка автобуса, що повезе нас до Ясни.

Наступного ж ранку сідаємо до автобуса й за 15 хвилин опиняємось у горах, не таких уже й низьких, як виголошує їх назва. Обрій затуляють піки-двотисячники заввишки майже з нашу Говерлу, але до них ще треба дістатися. Перший проміжний пункт на цьому шляху – прокат.

Беремо лижі, не відходячи від каси, тобто автобусної зупинки. На час катання залишаємо тут пакунки зі взуттям та іншим непотрібним на горі вантажем.

ХОПОК: 2024 МЕТРИ

Два десятки комфортних і швидких підйомників, здебільшого крісельних, з'єднані в єдину систему, на всіх працює єдина контактна картка – скі-пас.

Першим по дорозі трапляється підйомник із округлими кабінками, траса під ним – «синя», найпростіша за міжнародною класифікацією лижних трас, практично «дитяча». Тож «яйцями», як прозвали ми кабінки за їх форму, пізніше користувалися хіба для того, аби потрапити на інші напрямки. Це ще одна ознака правильної побудови лижної інфраструктури – піднімаючись одним маршрутом, можна потім, трохи з'їхавши на лижах, поміняти трасу.

І ось ми мчимо з самого вершечка гори Хопок. Піднялися настільки високо, наскільки наразі можливо. Бо останній, найвищий підйомник не працює. А тому вершечок гори з привабливим (мабуть, надзвичайно теплим і затишним) ресторанчиком залишається поки що недосяжним. Тягне нас туди ще й тому, що по той бік гори, невидимий для нашого ока, залишаються інші траси й інші краєвиди. Це ми прочитали на карті трас курорту. Довідалися також, що коли Словаччина подавала заявку на проведення зимової олімпіади, саме в Ясній пропонували проводити змагання з гірськолижних видів спорту.

Та насправді нам вражень вистачає – майже всі лижні траси Ясни перебувають на нашому, північному схилі гірського хребта. Тож піднімаючись сюди, на висоту близько 1800 м, ми потерпаємо від сліпучої близьки снігу, що застилав небо й землю, все навколо.

Від пронизливо холодного вітру сніг заліплює очі, ніс і рот. Я нічого не бачу й ще на початку траси збиваюся кудись убік, де вже в останню мить помічаю скелю, яка стрімко переходить униз, в якесь урвище.

Місцеві служби мали б поставити в цьому небезпечному

МАНДРІВНИКОВІ НА ЗАМІТКУ

Зменшити витрати на дзвінки в роумінгу можна, скориставшись послугою «TravelSIM Україна». Вона працює в 172 країнах і в 63 із них передбачає безплатні вхідні дзвінки. Вихідні дзвінки коштують від \$0,39/хв. Вартість вихідних дзвінків зі Словаччини – \$0,55/хв, вхідні безплатні. Мінімальний стартовий пакет із \$5 на рахунку коштує \$14. Для «балакучих» туристів пропонується стартовий пакет «Еліт» за ціною \$109 зі \$100 на рахунку та номером, що легко запам'ятовується. Стартовий пакет «Еліт» безплатно доставлять у будь-яку точку України. Рахунок можна поповнити картками TravelSIM номіналом \$10, \$20, \$50 та \$100, а також за допомогою прямого поповнення на номер. Абоненти TravelSIM можуть замовити послугу збереження українського номера, а також отримати доступ до online-деталізації дзвінків. Поміж переваг TravelSIM відсутність абонплати й плати за з'єднання, єдиний цілодобовий тариф, безплатні вхідні в багатьох країнах. Абоненти також можуть заробити бонусні мили за кожну хвилину розмов, для чого потрібно зареєструватися й стати учасником програм лояльності авіакомпаній: «Панорама клуб» від МАУ або «Меридіан» від «АероСвіту».

місці яскраву загорожу, але, схоже, в горах треба розраховувати насамперед на себе.

Останній автобус до Мікулаша йде близько четвертої вечора, ми саме встигаємо хутко перевдягнутися в нашому прокаті. Дорогою «додому» роздивляємося поодинокі хатки в засніженому лісі, що придорожніми табличками «ціммерфрай» та «апартаментс» запрошують туристів. Ні українською, ні російською – ані слова. Контингент тутешніх туристів переважно західні європейці, яким їхати недалеко, а відпочивати – зовсім дешево.

Між населеними пунктами є й дуже гарні котеджі для відпочинку великими сім'ями. Як виявилось пізніше, практично всі їх можна знайти та забронювати через інтернет. Але треба це робити заздалегідь до

запланованого відпочинку. Щоправда, не всюди в лісі знайдеш продуктуве крамницю, й тому зручніше приїжджати сюди власним авто. Враховуючи, що від українського кордону це не більше 300 км, автоподорож виглядає цілком реальною.

ЄВРОСЕЛО

Ліптовський Мікулаш – містечко невелике, але цілком європейське. Так само по-європейському чисте, акуратне і... провінційно-тихе. Магазины починаються досить рано, та лижні траси порожніють ще раніше. Жодних катаклізмів. Тут, мабуть, не часто побачиш «блискавку над Татрами», про яку співає словацький гімн.

Отже, ми, обвішані лижними ботами, встигаємо заскочити до місцевого спортивного магазину й придбати дещо зі спорядження. Насамперед купуємо лижні окуляри, без яких за місцевих погодних умов годі й думати кататися. Мені окуляри не припали до душі, й днів за два я повернувся сюди, аби їх поміняти. Продавець цілком по-європейськи посміхнувся й без зайвих запитань запропонував інші. Подібний підхід вразив і в іншому випадку. В супермаркеті, коли ми, з повними обіймами пляшок пива підходили до каси, хтось впустив одну, й скло, залите пивною піною, розлетілося навсідіч. Тоді продавець усміхнувся й порадив не турбуватися. Мовляв, ви не мусите її оплачувати, і за хвилину приніс нову пляшку.

Загалом торговельний сервіс словаків можна назвати цілком європейським. Магазины працюють лише до 18.00 (супермаркети – до 21.00), продавці напрочуд ввічливі, усюди можна розрахуватися кредитками, навіть у тому ж прокаті чи купуючи скі-пас. Нам не доводилося щоразу шукати банкомат, щоб видобути місцеву валюту!

«ПОЗОР» – ЦЕ НЕ ГАНЬБА

Західним слов'янам і німцям на відпочинку доводилося миритися з тим, що ми, «дикувати» як для них, любимо швидко їздити на лижах. Тож не обійшлося без невеличких пригод. Чомусь особливо часто

ЯК ДІСТАТИСЯ

Потягом Київ – Братислава. Квиток в один кінець – 1138 грн. Або потягом до Ужгорода (150 грн). Звідти – мікроавтобусом: трансфери з Ужгорода до словацьких курортів здійснюють місцеві перевізники, з якими треба домовлятися попередньо. Коштує €30 в обидва боки. Автомобілем через Ужгород або інші прикордонні пункти на Закарпатті.

ВАРТО ВІДВІДАТИ

Термальна купальня Бешеньова поблизу Ліптовського Микулаша. Відкрита: над нею узимку стоїть пара, але навіть у морози сюди залюбки, знявши лижі, занурюються відпочивальники.

Гора Хлопок – найвища вершина Низьких Татр, 2024 м. Особлива тим, що і північний, і південний схили «розкреслені» лижними трасами.

Аквапарк «Татраляндія» – найбільший комплекс водних розваг у Словаччині, Чехії та Польщі. Розташований у Липтові, поблизу Липтовського Микулаша.

Галерея Петра Михала Богуня – друга за розміром художня галерея в Словаччині, знаходиться в Липтовському Микулаші. Чимале зібрання середньовічного мистецтва.

Печера Свободи – одна з найбільших у вервечці Деманівських печер. Розташована в Демановській долині, що лежить на північ від гірського хребта. Її загальна протяжність – близько 24 км. Має складну систему коридорів, підземних зал і гротів.

Братислава. Якщо випав вільний від лиж день – можна відвідати й столицю Словаччини. До неї з Липтовського Микулаша щодня ходить потяг («влак») – дорога займає близько 3 годин.

ЗНАЙОМІ Й БЕСПОДІБНІ.
Гори Низькі Татри нагадують краєвидами наші Карпати, а сервісом – європейські Альпи

це траплялося з дівчатами. Одна учасниця українського «загону», чарівна й струнка Тетянка, спромоглася збити з ніг одразу двох тлустеньких словаків. Винувато посміхаючись і перепрошуючи то англійською, то українською, вона викараскувалася з-під важких тіл, з яких лилася не досить зрозуміла лайка. «Позор!» – кричали словаки. Виявилось, їхньою мовою це означало: «Уважніше!»

Інший нашій сноубордистці, екстремальній на всю голову, набридли рівні траси, й вона на максимальній швидкості ломанулася вниз крізь ліс на схилі. Поки не поламала сноуборд і не розбила шолом, тріснувши об каменюку.

Були й інші форс-мажори. Один із крісельних підйомників, яким ми так раділи після катання в менш технізованих українських Карпатах, а саме наш улюблений – зі скляним ковпаком, що закриває пасажирів від вітру, – раптом зазмер. Висіли ми на ньому близько трьох годин. Випили

ПІСЛЯ СНИГУ – ВОДА.
А після лиж – термальна купальня

весь чай із термоса й усіма порами шкіри відчули, що не так уже й тепло тут сидіти, як здається одразу після катання.

Зігрівалися відомо чим. Тут, у Демановській долині, де розташований Мікулаш, ми найбільше вподобали місцеву настоянку – деманівку.

Були й інші: грушковиця, малиновиця, сливовиця й боровичка. Перепробували, здається, все. А ще продегустивали фірмову страву західних слов'ян – свиняче коліно. Не знаю, як ми його подолали... вшістьох.

Тож у холодні зимові вечори ми гастрономічно розважались та гуляли містом. Спостерігали, як сніг вкриває освітлені середньовічні фасади костелу святого Микулаша, старовинної ратуші та будиночків на ринковій площі. Шкода, що не відкрилася для нас цього разу знана Галерея Петра Михала Богуня, чудове словацьке зібрання середньовічного мистецтва. Зате якогось дня нас голосом гірського птаха покликкала електричка й відвезла до Братислави на цілоденну прогулянку. ■

Із Києва через Абу-Дабі

Амман, Бангкок, Бахрейн, Бейрут, Бомбей, Брісбен, Дакка, Дамаск, Даммам, Делі, Джакарта, Доха, Ісламабад, Йоганнесбург, Ер-Ріяд, Каїр, Карачі, Катманду, Кочі, Куала-Лумпур, Кувейт, Лахор, Маніла, Мускат, Пешавар, Пекин, Сідней, Сінгапур, Тривандрум, Тегеран, Хартум

Авіакомпанія Etihad, Абу-Дабі Аеропортс Компані.

☎ 044 581 50 50 📞 566 МТС, КИЇВСТАР, LIFE), BEELINE

МТС - згідно з тарифним пакетом як дзвінки на міський телефон/ Київстар та Life) - 1 грн за хвилину/ Beeline - 0,95 грн за хвилину. Ліцензія МАУ ДАА № 368673 серія АВ від 20.02.2009 р.

MAU

КІНЕЦЬ СПЛЯЧЦІ

У дитинстві моїми найулюбленішими книжками була серія повістей про світ мумітролів фінської письменниці Туве Янссон. Наприкінці листопада ці казкові істоти разом зі своїми родичами та друзями традиційно набивали шлунок глицею, вмошувалися якнайзручніше в ліжечках та впадали у сплячку аж до наступної весни. Скажу відверто – майже щоосені я їм страшенно заздрих, адже мені теж хотілося пропустити цей темний холодний період. Але зараз, коли надворі +10 та припікає сонечко, думаю, навіть мумітролям перехотілося б впасти у сплячку. І як після того вірити прихильникам теорії про те, що глобальне потепління – це лише міф? ■

Дмитро
Губенко

ОКУ

Приятель, власник «залізного коня», поділився рецептом швидкого й безболісного проходження техогляду. «Нас, спраглих, у нашому офісі згуртувалося чоловік із сім. Знайшли людину, яка пообіцяла нам усе влаштувати: даєш 250 грн за медовідку, 650 – за те, щоб ніхто не змушував демонструвати аптечку й вогнегасник, плюс гривень зо 300 за квитанцію, – й діло зроблено!» – «Тобто ви, – кажу, – створили ОКУ, Організоване корупційне угруповання? І грошей не пошкодували?» – «Шкода грошей – витрачай час і нерви. Побачимо, кому обійдеться дешевше...» Сподіваюсь, автівки всіх членів новоствореного ОКУ справді в чудовому технічному стані. ■

Мар'яна
Олійник

ПРО ЖАХЛИВЕ

«Надміру представлено глядачу брутальне людиноненависництво. Цього не можна показувати людям». Це сказав днями віце-прем'єр Іван Васюник про фільми жахів «Пилка-6» та «Хостел-2», що якимось дивом проскочили повз пильне око чиновників до прокату. Мешканець Чернігівщини розпиляв бензопилкою знайомого, в Мелітополі двоє заживо спалили жінку, а в Ужгороді один ідіот викинув з 9-го поверху 17-річну дівчину. Є підозра, що винуватці згаданих злочинів не переглядали ані «Хостел», ані жодну частину «Пилки». Погодьтеся, забороняти страшне кіно куди простіше, ніж змінювати моторну реальність. ■

Андрій
Лаврик

Олена
Чекан

Інна
Завгородня

Ігор
Кручик

БОЖИЙ СУХАРИК

Після ремонтів, що тяглися більше року, нарешті відбувся пробний запуск колайдера. А на повну потужність найсучасніша забаванка вчених має запрацювати в січні. Мета: зімітувати «великий вибух» та експериментально довести існування елементарної частки, яку науковці з притаманним їм почуттям іронії назвали «божественною». Цікаво, що пробний старт запланували ще на початок листопада, та в одному з відсіків підвищилася температура. Після тривалих пошуків там знайшли кусень усохлої булки. Яким чином вона туди потрапила – невідомо. Що б то не було, нехлюйство чи хтось зі вчених схаменувся й став «шкідником», констатуємо втручання вищих сил. Тож нема чого хвилюватися. Людство під охороною. ■

ОБЛОМ

Найнеприємніше – це коли очікування не виправдовуються. Ми у Львові, Влад із Донецька, я з Дніпропетровщини, з гордістю показуємо москвичці Поліні місто. Пробігаємо обов'язкову програму – львівські кнайпи. З трепетним передчуттям заходимо до «Криївки» – нарешті серед нас є справжні-сінькі москалі. Аж ні, чоловіга з кулеметом миролюбно сповіщає, що вільних столиків немає. Розчаровані, піднімаємося до «Найдорожчої ресторації Галичини», прихистку масонів. Чоловік у халаті посеред звичайнісінької кухні замість того, щоб здивуватися, якого хріна ми приперлися до нього, чемно запитує, чи замовляли ми столики. Кнайпи Львова перевантажені, що вже й казати про їх атмосферу. Посеред гульбища й торжества креативу вона зникає. ■

VIA DOLOROSA

Виявилось, не так уже й складно домовитися, щоб доправили тіло померлої сестри з-за кордону в Україну. Дорого, щоправда. Але російсько-білоруська фірма, де Наталка працювала останні три роки менеджером, узяла витрати на себе. Оплатили їй труну, й додаткову оціновану скриню для транспортування, допомогли вирішити питання з документами для митниці. Що ж, заслужила Наталочка й це – заробляла ж вона добре і для фірми, і для себе, цим щиро пишалася, допомагала родичам і кумасям. Під колеса мікроавтобуса з вантажем «200» намотувалися дороги чужини. Я кемарив на рідній труні. Сестра – одна з семи мільйонів українців, хто шукав десь далеко щастя, а знайшов печаль. І, однак, що б не трапилося, треба вертатися на батьківщину. ■

РОУМІНГ: ДЕШЕВШЕ, НІЖ ВИ ОЧІКУВАЛИ ;)

Тарифи

- безкоштовні вхідні у 63 країнах
- у 109 країнах вихідні дзвінки у межах \$0,39-\$1,00
- GPRS-інтернет від \$0,57 за 100 Kb
- абонплата відсутня
- плата за з'єднання відсутня

Зручність

- ТревелСімка працює у 172 країнах
- незмінний балтійський номер, що стає відомим до поїздки
- номер зберігається безстроково
- можливість приймати вхідні дзвінки на Ваш український номер
- зручні цілодобові тарифи

Додатково

- безкоштовна деталізація дзвінків Online
- ТревелФакс: окремий балтійський номер для прийому fax2email
- Експрес-звіт: можливість перегляду Ваших витрат на екрані телефону
- Локатор: можливість перегляду місцезнаходження абонента на карті
- послуга «Переказ коштів»
- послуга «Передзвоніть мені»
- послуга «Мобільний Перекладач»
- бонуси в програмах лояльності «Панорама» (МАУ) і «Меридіан» (Аеросвіт)

Продукція

- стартовий пакет містить: ТревелСімку (за ціною \$9) та зручний для абонента баланс (від \$5)
- вибір гарних номерів
- поповнення будь-яким зручним способом
- безкоштовна доставка по Україні при замовленні продукції на суму від \$100

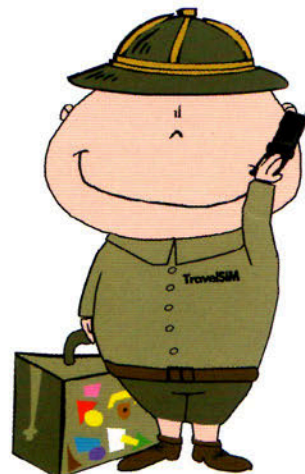

Взяв з собою за кордон
свій мобільний телефон?
І дзвонити будеш всім?
Тоді для тебе ТревелСім !!

Країна перебування	Вихід \$	Вхід	Країна перебування	Вихід \$	Вхід
Австрія	0,55	0,00	Польща	0,59	0,00
Бельгія	0,65	0,00	Росія	0,45	0,00
Болгарія	0,75	0,20	Словаччина	0,55	0,00
Велика Британія	0,59	0,00	Таїланд	0,85	0,25
Греція	0,65	0,00	Туніс	0,75	0,25
Грузія	0,55	0,00	Туреччина	0,55	0,00
Єгипет	0,55	0,00	Угорщина	0,65	0,00
Ізраїль	0,45	0,00	Фінляндія	0,55	0,00
Іспанія	0,59	0,00	Франція	0,59	0,00
Італія	0,59	0,00	Хорватія	0,55	0,00
Кіпр	0,39	0,00	Чехія	0,55	0,00
Латвія, Литва	0,55	0,00	Швейцарія	0,69	0,00
Німеччина	0,59	0,00	Швеція	0,59	0,00
ОАЕ	0,65	0,00	Японія	0,55	0,00

Тарифи станом на 19/11/2009р.

Дозволи на дзвінки: 181001-1816 від 2/01/2001 та 181031-1568 від 4/12/2003 роки (ЕІДБ)

довідка та інформація про точки продажу:

(050) 800-1001 (044) 223-8008 (098) 800-1001

w.TravelSiM.ua

кращий
дилер
2007

платиновий
партнер
2008

U.T.T. & C.S.C.
since 1996

Ось вам до свята 13-та зарплата

Акція для бізнесу «13-та зарплата»

Знижка в розмірі середньомісячної суми рахунку за рік через 12 місяців
Дзвінки в усі країни від 1 грн без плати за з'єднання в межах послуги
Безлімітний International

Акція діє з 15.11.2009 по 31.01.2010

Тариф у гривнях з урахуванням ПДВ. Додатково утримується збір до Пенсійного фонду в розмірі 7,5% з вартості послуги без урахування ПДВ

www.mts.com.ua

ЗАТ «УМЗ», м. Київ, вул. Лейпцизька, 15

оператор бізнесу